

ПРСЬОЕМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ

ЧИСЛО

ПРАГА

січень

1937.

М. Рішко:

НА НОВИЙ РІК.

Святочний вечір у чужому краю
Привабив нас розгублених вигнанців,
Щоб призабуть журбу на хвилях танців
І новий рік зустріть старим звичаєм

Під рідний спів на схід думки влітають,
Де бенкетують у добрій займанці,
Де ніч і день безлюдські смертні танці,
Де на хресті невинних розпинають.

Та віримо. Зявиться дужий лицар,
Покличе нас усіх у бій заваятий,
Щоб кинутись на ворога жорстоко...

Ми ввійдемо із гордістю на лицах
В столичний Київ волю привітати
І погулять із справжнім Новим Роком!

Прага, 15. січня 1936.

Боеvір:

ПОМСТА.

Напружу і мускули і нерви
Й гарчую в полум'ї вогнів,
Шикую в ряд усі мої резерви,
Щоб стати незломним у борні.

У першу же мить звалю ворожі мурні
І смертним криком я уплюсь...
І буде бій, мов дикий порив бурі,
Немов пекельний землетрус.
І каменя на камені не стане,
Куди прийдуть мої полки

*I пишне небо висохне й зівяне
Від пориву вітряв терпких.*

Боршош-Кумятський:

В ЖЕ СКОРО...

*Вже скоро вдарять у вовожі груди
Могутнії вкраїнські полки,
Уплються кровю суворії мюди
Немов голодній воїни.*

*I зросте воля народня могучо
З шабель, гранатів, міцних кольб,
I прийде літо в степи родючі,
Здіймуться міліони мольб.*

*Чорна від диму й пожарів руїна
Від бойв, повстань і воен —
Поросте крином Велика Вкраїна
I буде найкраща з країн.*

Іван Ірлявський:

* * *

*I ясністю нам займеться дорога,
Як щиро здобувати ми підем
Тернистими шляхами без тривоги
Із вірою в серцях у перемогу
Там де горить майбутністю нам день.*

*Й не охолодять слід наш роси ранні,
Якщо у згоді спільно будем йти,
Бо хто іде і бореться в стражданні
I здоланим не вгаде в париваннях,
Той завжди праць своєї в мети!*

Юрій Станинець.

Партійна поміч.

— Умер...

— Умер — ствердила. Дитина засипляла в неї на руках. Понесла в колиску. — Спи, бо прийде вова — і заколисала. — Ще днесь тиждень був у Хусті... Сам пішов до лікаря, вибрав ліки, але вже ледви притягся до дому...

— Знаю. Стрічався з ним. Жовтий був, але на смерть не вказував

— Так. Але ліг того вечора, а другого дня рано не сказав і лишаю тя жоно а дітьми... Вмер, як би го косою стяв. — Заплакала. Проміні осінного сонця падали крізь мале вікно і світили прямо в обличча Марії, яке вона заслонила кістякуватою рукою.

— Не плачте — потішав. Якось то буде.

— Так. Повна хата дріблі, я сама ледви стою на ногах. — Подивилася в сторону колиски, що скриплячи переставала колихатись.

— Довгі роки платив кум „кранкасу“, то дістанете якусь пеняю.

— Бодай була я ніколи пеняй не заанала — заголосила.

— Що робити. Вже сего діла не переіначите. Тут треба тільки кинутися між панів, походити в ділі і ви можете діставати красні гроші.

— Треба... треба...

— А певно, що треба. Треба тільки знати де зайти, як попросити, що написати, та в які двері попади і ви на другий місяць можете вже дістати гроші.

— Коби то тільки так було, як оце ви говорите.

— Буде. Правда, що буде. Тільки треба знати, як приступити до діла — і встав. Запалив папіросу. Пройшовся кімнатою, як у себе дома й надумуючися, як йому дійсно приступити до діла, щоби з того й для нього щось вийшло. — Знаєте, все можна зробити — сказав спинаючися при столі. — Ми все можемо... наша партія є робітника, заступає бідних. Я є секретарем в нашему селі. А я вам, як кажу... — загикувався щоби щось сказати, знаю зайти в хід діла.

(Далі буде).

В новім році.

В грудні 1936. р. минуло три роки, як українські підкарпатські студенти заложили в Празі часопис „Пробоем“ під гаслом: „чин для рідного народу“! З програмою: „Постійна боротьба, вир змагань і послідовне прямування до кращого“! Із закликом: „Хто з Вас любить свій народ, хто не боїться боротьби, хто прагне жити новим життям, ідіть з нами“!

Протягом трьох років „Пробоем“ вірно додержував постановленіх завдань. Змалого гуртка — зросли цілі кадри пробоєвиків. „Пробоем“, став трибуною не тільки народовецької молоді, але всього пробоєвого українського населення Підкарпаття.

Вступаємо до четвертого року видання нашого часопису. Оглядаючися на перейдені три роки праці, бачимо добре і наші недомагання, бачимо теж і помилки наших прихильників та передплатників. По набутім досвіді ці недостачі ми легко усунемо, коли теж і наші читачі вийдуть нам на поміч. Наші читачі мусять запамятати, що наш часопис виходить за передплату, тому то наша точність залежить від точності передплатників. Три роки видавання нашого часопису упевнили нас у тому, що часопис появився в час

та що завдання, яке припало на нього, незвичайно важке і відповідальне. Пройдені роки переконали нас також, що наш часопис мусить виходити, щоб прямо та ясно заступати волю українського народу у всіх питаннях, що звязані з його життям. Свідомі завдання і відповідальності взялися ми до праці, не чекаючи, „поки прийдуть відповідніші“. В часі поширення в нашім народі чужих ідей, що мають на меті наше знищення, в часі партійної деморалізації, в часі посиленого змагання ворогів одірвати від народу молодь і так поділити та ослабити народні сили, ми вказуємо на всі небезпеки і мобілізуємо душу народу до боротьби з ними. *Бо прав на життя будемо мати лише стільки, скільки собі самі здобудемо.* І наш голос не пропав марно. Озвалися сотки молодих серць, що горять любовлю і гнівом із любові. За три роки зібралися сотки тих, що відчули потребу чинно любити свій нарід, що зміст свого життя бачуть у службі народові. З листів, що до нас приходять бачимо і щиру любов до розвпочатої нами праці, але бачимо також і укриту ненависть людей, що бояться показати без маски свої чорні душі. А ми здираємо маски, показуємо недуги та хочемо їх вилікувати.

Нас учать шукати рятунку з біди й неволі в чужій помочі, та ласці сильних цього світу, а ми говоримо, що *наша сила і рятунок у наших руках*, що лише ми самі спасемо себе та що нам ніхто не поможе крім нас самих. Ми старався пробудити національну волю до життя, бо віримо, що ніяке насилля не скує живої душі нації. Вороги переконують нас, щоб ми „не тратили сили, а пускалися на дно“, бо нас мало, бо ми не спосібні до великих діл, а ми *сіємо віру в непереможні сили українського народу*, а ми *будимо віру в себе та волю до великих чинів*.

Много ворогів стоїть проти нас. Але вони не лякають нас, бо за нами сила правди, яка мусить перемогти. Нас більше лякають *власні помилки та власні недостатки*. Тому звертаємо на них увагу, тому виступаємо проти всіх, що не хочуть направити своїх помилок. *Бо знаємо*, що як наш нарід буде сильний, як матиме свою волю, то нема на світі такої сили, що спинить націю в дорозі або зломить її волю до життя по власній уподобі.

Вже нині наші вороги ані мільйонами, ані шибеницями, ані тюрмами не в силі здушити нашого роху та нашої волі. Вже нині наша воля і хотіння змагатисята перемогти сильніші, як ворожі мільйони, тюрми, шибениці та брехливі вселюдські ідеї. Проти нас ворожі армії, проти нас гроші та політика, а за нами лише ми самі, лише наша правда та горяча любов, якою ми перемагаємо.

Накінець тим нашим заслуженим та поважаним діячам, що вакидують нам розвивання українських сил, відповідаємо, що ми на здорових основах все і всюди будуємо.

А коли заслужені діячі, вказування помилок та змагання їх лікувати, розмасковування чужих і своїх шахраїв, творення власного погляду на життєві справи нашого народу та пробуджування волі до життєвої боротьби уважають за розвивання українських сил — тоді ми розвивавмо! Але проте просимо заслужених діячів переглянути

ще раз своє будування і по широти сказати, яка його ціна, який з нього ужиток, коли воно так легко розпадається? Прикладів не наводимо, бо їх за багато і дуже болючі!

Збільшувно місце для літератури. Просимо Вп. передплатників точно платити і надсиласти свої дарки на пресовий фонд. Наших читачів і прихильників просимо і дальше присилати нам свої зауваження та вимоги, бо хочемо наш часопис зробити веркалом душі.

Редакція часопису „Пробоєм“.

І мре:

До проблеми націоналізму.

Кожна річ, яка замісьць служити вищій ідеї, стає сама собі самоціллю, прямує до власної згуби та заглади.

Так сталося з мистецтвом, коли гаслом його стало *l'art pour l'art* так діється з деякими формами науки, які обмежуються книжковим знанням без ав'яку з живою дійсністю.

Справді плідним є тільки те, що родить та відроджує, а ніколи те, що живе виключно для себе.

Противники націоналізму твердять, що цей рух, нехтуючи етичними ідеалами, добачує найвищий ідеал у самому собі. З того фальшивого заложення вони доходять до однаково фальшивого висновку, що націоналізм є для себе самоціллю, бажає заступити Бога новим божеством — Нацією — і є тому по суті антирелігійний,

Це твердження є доказом наскрізь хибного розуміння націоналізму.

Коли сьогодні те перше є останнє, що рішає для нас про вартість всього іншого, то не тому, що в поняття „Нація“ робимо своєрідне, новітнє „божество“, а тому, що сьогодні тільки націоналізм в силі перероджувати душі та успішно протиставитися злочинним вибрікам провідників червоного матеріялізму. Тільки він один має сьогодні ту молодечу силу, що не бойтесь брутального противника, бо сам, коли треба, зуміє бути брутальним.

Не вистане проголосити свої ідеали. Треба вміти їх боронити і то: успішно боронити всіми чесними засобами.

Пропагатори червоного матеріялізму впускають в ослаблений організм Європи щораз сильніші давки своєї розкладової отруї. Лібералістична Франція вже, без замітного спротиву, піддалася большевицькій інфекції, заключивши з нею фатальний союз. Еспанія допустила до частинного збольшевизування власного краю, але інститутивно здоровіша та сильніша — встала у стихійному пориві до геройської боротьби із зараженою частиною власного тіла. Тільки Італія та Німеччина виступали і далі виступають отверто як безпощадні противники Москви і консеквентно поборюють її. Тільки Німеччина та Італія, що проголосили своїм ідеалом силу та велич Нації, успішно протиставляться інтернаціональній червоній диктатурі і стоять оборонним муром та захищають відвічні святощі людства: релігію і культ батьківщини.

Націоналізм не є в собі самоціллю, але є на службі найвищого ідеалу людства: морального переродження людини, на основі найглибших, Богом та природою даних, підставах.

Націоналізм ніколи не був і не є антирелігійний. Він не вимагає від своїх приклонників, апі не боронить їм бути католиками, православними або протестантами. Він не виступає проти християнської віри, ані проти її поодиноких організованих форм, а тільки проти того, щоби замість триматись живої суті релігії, люди не обмежувалися до механічного вивчення готових формул, мертвої букви. Навпаки, націоналістичний світогляд по суті своїй нерозривно зв'язаний з моментом релігійним. Націоналізм не проголошує ненависті задля ненависті, тільки у відношенні до ала, ані брутальності задля брутальності, тільки як іноді самооборону.

Він ніколи не заперечував Бога, ані не поставив побіч його інших божиць. Заперечувати найвищий чинник Бога як всевладну силу та всевладний моральний закон було б не ліпшим від безбожництва інтернаціонального матеріялізму.

Світогляд націоналістичний опертий на ладі гієрархічнім. Його найвищий щабель — найвища духовна потенція — Бог.

Твердження, що націоналізм антирелігійний спирається або на свідомій брехні, або на основному непорозумінні. Не рідко стрічаємося з хибним розумінням націоналізму навіть в його гарячих приклонників. Це не змінює нічого в суті справи.

Помилуються також глибоко ті, що розуміють націоналізм як лейтімациєю на звільнення від усіх громадських чеснот та людської етики в ім'я невиразно з'ясованого ідеалу „сильної людини“ з додатком приналежності національної. Далеко не вистачає вродитись українцем, ані проголосити себе націоналістом, щоби бути повновартним членом української Нації. Таке примітивне розуміння націоналізму приносить явну шкоду одиниці, яка уважає себе звільненою від обов'язку морально досконалити себе й катастрофально обнижує вартість Нації, яка в сумою звірних моральних прикмет своїх членів. Гітлер у відомій своїй книжці „Mein Kampf“ (Моя боротьба) виразно підкреслює, що далеко не вистачить покликатись на внутрішні переконання, щоб мати право звати себе приналежним до даної партії. Він вимагає від своїх однодумців зразкової поведінки та корисної праці. „Хто не сповняє тут свого обов'язку, хай не хвалиться підкоренням проти якого він у дійсності сам грішить“. Нажаль не рідко так буває і саме невідповідна поведінка таких псевдо-націоналістів довела до закиду, немов націоналізм ширив засади аморальності.

Повновартний член української нації в націоналістичного табору мусить виплекати в собі всі громадські чесноти, почавши від беззастереженої чистоти характеру до повної готовості саможертви. Бути націоналістом не звільняє також від обов'язку кожної культурної людини — бути ввічливим супроти інших, теплим та сердечним для своїх найближчих.

Неправдою є, буцімто націоналістичні переконання не годяться

з ніжністю та вищим духовим розвоєм людини. Навпаки, ніякий інший світогляд не виростав так безпосередньо з найглибших чуттєвих основ життєвих: любови родинної і любови батьківщини. Бути твердим для себе й безпощадним супроти всього, що приносить шкоду національному організму ні трохи не виключає культурності і ні ніжності у відношенні до тих, які на таке відношення заслуговують. Назва „Англійці“ або „Українці“ сама собою не означує нічого. Щойно якість собою сума характеристичних для Англійця, чи Українця приємна надав тій назві живий зміст.

Не вистане називати себе Українцем, ще й українським націоналістом, не здаючи собі одночасно справи, що з тим очеркненням зв'язана велика особиста відповідальність. Українським націоналістом може звати себе тільки той, що вносить якусь вартість у національну скарбницю, а в жадному випадку той, що своєю поведінкою компромітує Націю.

Очеркнення „націоналіст“ не дає ніяких в гори набутих, винятіх з під загального кодексу етики, особливих прав. Зате дає воно, а радше накладає на кожного, хто бажає вирізняти себе почесною назвою українського націоналіста, нелегкі обов'язки.

Назва „український націоналіст“ мусить стати синонімом не тільки відважної, рішеної на все у годині потреби одиниці, але також безумовно чесної та культурної людини. Не сама назва заслуговує на пошану, а моральна вартість, яку вона символізує.

Др. С. Росоха:

Автономія з фінансового боку.

Рік 1936 для підк. автономії був золотим віком*. Випрацювано масу проектів, почавши від проекту „автономії шкільних слуг“, аж до проекту в самостійним підк. соймом. Вершком був прелімінар в держ. бюджеті в сумі 419.300— Кч для канцелярії губернатора, що в відячністю квітувала вся підк. преса. Не обійшлося без похвал і подяк в парламенті (Ю. Ревай: „Ми маємо ще стільки довір'я до нашої влади, до братського чехословацького народу..., тому висловлюємося за ухвалення бюджету, бо в бюджеті є вже прелімінована і суза на губернаторську канцелярію“).

Не менш цікавою і типовою була заява прем'єра Дра Годжі в сенаті (7. XII.). Між ін. сказав: „ЧСР дастъ ще більше, як те, що випливає з мертвої букви закону, дастъ те, що випливає з демократичних переконань та з дійсно братерської любови чехословацького народу до посвояченого „карпаторуського“ племени... В Підкарпатській Русі чеські люди разом з місцевою інтелігенцією та, в останніх часах, також із карпатською молоддю, — доконали чудо... З „карпаторуських“ людей творимо планово народ“.

В правдивість наведеного тяжко повірити. Те саме говорили і

попередні преміери, а тимчасом завели в Підкарпатті централістичний режім. Можна хіба повірити, що „планово“ хочуть з нас створити окремий „корпаторуський народ“. Але вже пізно. Ми свідомі того, що ми в частину українського народу! Що „чесні“ люди в Підкарпатті „доконали чудо“ — то може бути правда, бо майже кожний другий чех має авто. А що підк. інтелігенція помагала їм, то теж правда. Але що до „братерської любові“ то воно так не є. Бачимо як вона на практиці проявляється: Революції Словацької Ліги, словакізація Пряшівщини, чехізація Підкарпаття, відгук чеських кругів і чеської преси на подані проекти (навіть їх таки, коаліційний, не любився їм!) Лідове Новіні прямо обвинувачують дир. Волошина і Др. Мих. Брящайка в „зраді“ над коаліцією, що сміли взяти участь в праці над проектом Ц. Нар. Ради, про яку іронічно висловлюються.

„Словацький пржеглед“ пише, що не в прийнятальні „ані домагання, висловлені в меморандумі Ц. Н. Р., яка домагається, щоб губернаторові була віддана управа цілої території яку засилиють „русини“... Отже бачимо Годжого „більше“ і „любов“. Далі там прямо чеське крутійство: „При підготовці автономії найбільше трудности робить питання компетенції губернатора в означені т.зв. „místní správy“, бо не в ясно, що має розумітися під тим означенням“. Це твердить проф. чеськ. і франц. мови п. Раушер з Ужгороду. Хоч дуже добре знає, що „místní správa“ це ніщо інше, як місцева управа — *l'administration locale*. А в данім разі „місцевий“ це тільки як „краєвий“, бо відноситься до цілого Підкарпаття, що творить окрему країну — *území — le territoire*, як зазначено в мир. дог. А „správa“ — управа — *l'administration* теж дуже ясна, а її компетенція окреслена в кожному підручнику „адміністраційного права“. В нашім припаді компетенція „місцевої управи“ майже така сама, яку має міністерство внутрішніх справ, ще з деякими додатками, що входять в компетенцію інших міністерств (шкільн., соц. оп., земел. і т. д.)

Справа автономії Підкарпаття ясна як день, — крутійства не помогут!

* * *

В попередніх статтях „Яка автономія“ і Автономія з господарського боку“, поміщених в „Проблем“ за рік 1936, старався я вияснити деякі чуттєві питання, що безпосередньо торкаються підк. автономії. Тепер бажав б порушити теж одно з основних питань та тягне за собою цілий ряд інших що мали би бути розвязані ще перед введнням дійсної автономії. При цім вазначаю, що моїм ідеалом взагалі націоналістичної молоді Підкарпаття, не в „автономія“. Бо автономія, яка б вона не була і хто б її не давав, так то буде все лише „автономія, а не абсолютна свобода, що може бути тільки в своїй державі. Питанням автономії займаємося тільки тому, що воно є, тим часом тісно звязане з життям українського народу в Підкарпатті.

Питання, на яке хотів би я звернути увагу, є питання грошей. Або як виглядала би автономія з фінансового боку. Його конче мусимо собі усвідомити, головно тепер, коли загально поширене таке переконання, що „автономію фінансово не удержимо“. На кожнім кроці вчуєте! „На що автономії, — щоб більшу порцію платити, —

щоб більші видатки були" і т. д. Цю думку піддали і ширять самі чехи, що осіли в Підкарпатті, як теж чеські політики (заяви міністрів про „доплачування“!) Чому так роблять, вони дуже добре знають. Ми також зрозуміємо, як над тим застновимося і трошки подумаємо. Зазначую, що це питання тяжке. Не можна його розвязати в короткій статті. Вимагає подрібного розроблення... Я подаю тут тільки начерк. Можливо, що знайдуться люди, що його відповідно пропрацюють.

Отже вдергиться фінансово Підкарпаття чи ні.

Коли брати під огляд, що Підкарпаття залишилося би і на далі в такому стані, в якому воно находитися тепер, то я також тієї думки, що фінансово саме не вдергиться! Але рішуче удергиться: як чехи заберуться собі до дому (циого від них вимагати маємо повне право, бо то вимагають також від наших працьких безробітних їх пани ради в міністерства соціальної опіки, яке п. Ревай оспівує в парламенті!); як розважуться чеські школи; як розділиться між українських селян і робітників земля, що находитися тепер в чужих руках і як всі держ. ліси, маєтки і сол.-копальні перейдуть до рук Підкарпаття. Тоді нема сумніву що Підкарпаття фінансово вдергиться саме, не буде потрібувати помочі від нікого і не буде треба чеській владі „доплачувати“ мільйони. Підкresлюю, що оскільки держава до тепер і доплачувала, так то було на своїх щось 35 тисяч чехів, на свої 166 нар. школи, 18 горожанок, 3 гімн., 1 семін. і щось 5 фах і торг. шкіл. На своїх чеських колоністів, для яких виставила Галаґо — „Малу Прагу“ і колонії по інших містах і селах. Як би чеська влада в дійсності доплачувала на нас, то будьте певні, що вона постаралася б, щоб ми то самі бачили з держ. бюджету і поробила б спеціальні статистики! Але тому так не є. Із статистик і бюджету на рік 1937 абсолютно не можна бачити скільки держава бере з Підкарпаття, а скільки там дає. Підкарпаття там розміщено по всіх бюджетових статтях.

Як взяти загально то доходи Підкарпаття випливають з таких джерел: 1. Плачення податків. 2. Прибутки з держ. лісів і маєтностей, мають перейти до розпорядимости краю. 3. Приходи з Солотвинських Копалень. 4. Прибутки з монополів: напитки, тютюн, збіжжя і т. д. 5. Цло. Всі ці прибутки мають плисти до краєвої скарбниці, якою має розпоряджати саме автономне Підкарпаття. Краєва автономна управа потім давала б державі певну субсидію на вплатки для нійська та на інші спільні органи. Не числю єоди пошт, залізні дороги і т. п., бо це є заробітні (*výdělkové*) підприємства.

Що торкається видатків Підкарпаття, то найбільше потрібно на адміністративні уряди. А то покриє наше дерево і наша сіль. Станіслав Ніколау в своїм підручнику географії „Чеськословацька властівіда“, Прага 1936 пише про нашу сіль на ст. 42 таке: „Зате всю потребу покривають копальні каменної солі в Солотвинських Копальнях“. Або, говорячи про Сол. Копальні знову згадує за нашу сіль: „якої добування (експлуатація) вповні покриває все споживання (консумцію) солі в Республіці“ (стр. 95). До цього може хтось зав-

важити, що в початках евент. могли покрити адміністраційні видатки, але тепер ні, бо все зросло! Добре, але не забувайте що як щось і „зросло“ так то в першій мірі зросло чеське. На примір від 1920. року чеське шкільництво зросло у нас на 654·54%, українське (руське) тільки на 45·17%. Так тому є і в інших ділянках нашого народнього життя. Більші інвестиційні праці взагалі не переводились. А як щось і робилось, то робилось те, що в першій мірі приносило користь самим чехам, або що скоро рентувалось. Все інше осталось тільки в проектах, як приміром проект будови залізної дороги Ужгород-Мукачево-Хуст і т. д.

Щодо решти видатків, то їх покриє податок, наші (теп. державні) маєтки, прибудки в монополів і т. д. Та ще остается готівка на здійснення згаданого проекту і взагалі на розбудову краю.

Отже, Підкарпаття (без чехів та їх підприємств) вловні в собі вистачальне під кожним оглядом і в кожнім відношенні. Тому не треба ширити ніяких, шкідливих для Підкарпаття, сумнівів!

Вдячним би було, щоб відповідні люди опрацювали подрібно порушене питання. Корисним би було зібрати дані відносно податків та інших прибутків. Як теж зібрати дані про гроші інвестовані державою та про інші видатки.

Ю. Ш.

На передодні учительського конгресу.

VII. конгрес українського вчителства президія „Учительської Громади“ ухвалила скликати до Ужгорода на 10. 11. і 12 січня 1937 р.

Пробоєва молодь вітає почин У. Г., дефіляду українського вчителства, але щоби в будуччині учит. організація стала ще активнішою в кожній ділянці національного життя, щоби поминула деякі недостатки, тому згадаємо децо з її життя, та діяльності.

У. Г., як становить організація, що числить біля 1500 членів і то самих свідомих інтелігентів, повинна би проводити всім культурним, як політичним так і господарським життям Підкарпаття. На томість бачимо, що вплив такої чисельності організації в деяких випадках ледвищо перевищує осягнення декілька одиниць з боку москофілів. Що за причина цієї аномалії і де її шукати? В першій мірі в самій організації! Придивімся близче до праці в У. Г. за останній рік і перед нами стануть факти що самі говоритимуть за себе.

Були ми свідками VI. конгресу в Ужгороді, де обірано головою п. Ю Гусна, що скоро настився головуванням і не тільки що зрезикував без належної причини, а що більше виступив в рядів учит. організації без виправдання. Покинув, наплював на тисячу тих інтелігентів, що в його руки передали свою судьбу сполучену з долею цілого українського народу Підкарпаття.

А тепер? Тихесенько виступив, а ще тихше вступив назад до У. Г. і знову без виправдування свого попереднього поступку. А може

і без належної причини. Хто його знат? Вибраний другий голова на загаль. зборах У. Г. в Севлюші пос. Ю. Ревай, зробив те саме розвівши довіря українського вчительського загалу.

Свого часу ми підкреслили важніші мотиви, що спонукали, як першого так і другого голову зреєсти своєї станової організації. Тут хіба ще раз прийдеться підняти, що всьому причина сильний соціалістичний партійний вплив на тих двох панів. Соц. дем-и, що майже зробили в У. Г. для себе агітаційне середовище затруївши душу свідомих українських діячів, втягли їх чим даліше в ліс, а коли вже не було вороття, вивели в поле не тільки згаданих одиниць, але і цілу У. Громаду. Наслідки були і в далекосяглі. У. Громада, що повинна бути цвітом Підкарпаття, показував неорганізованість та розведення! Між укр. молодим вчителством меншає довір'я до У. Г. і що раз, то частіше чути найгостріші закиди на адресу президії. Те недовір'я виявляють не тільки молодші колеги, але навіть інспектори, члени У. Г., коли розходиться про національну справу, боронять себе тим, що мовляв: „я сам нічого не можу!“ Як конкретний доказ подаю, що У. Г. як станова про українських вчителів (Підкарпаття), до цього часу ще не змоглася ввести фонетичного правопису, яким би користувалася хоч більша частина її членів. Борьба за фонетичний правопис зупиняється на „мертвої точці“, бо порожні фрази, що появляються в „У. Голосі“ не роблять сильнішого враження на читачів. Молодий вчитель, як одиниця не осмілюється, а управя У. Г. до цього часу не зуміла зорганізувати цілий укр. вчит. загал. „Учительський Голос“ поміщає не вартістні статті, але статті підписані авторитетом. Це дало причину, що деякі молодші вчителі відстають у співпраці і ставляться до кожної справи холодно. Учитель бачить обовязок заплатити місячно 5— кр., але не бачить плідної праці і здорових вчинків аі сторонні організації (бо гроши йдуть на „шуйчу“! прм. Проблем). У. Г. не спішиться з лікуванням пекучих ран укр. вчительства і населення але займається далеко дрібнішими справами як збудування санаторії. Подивімся ще блиże!

Які кроки поробила У. Г. в справі ширення чеських шкіл по наших селах? Чеські школи для жиленят з дня на день ростуть враз з чеськими вчителями, а жиди — вчителі пхають носа в наші школи спокійно дивлячися на рідних „хухемів“. Правда, що жиди і їм подібні є паперовими членами У. Г. яка в такім випадку не буде виступати проти них. Але кому це пошкодить?

Громада передівсім мала би уважати на якість, а не на скількість членів, ради дрібних матеріальних виход. Хосенніше мати менше членів для згоди і завзятої солідарної праці, ніж багато пасивних, паперових. З меншим числом дається скоріше навязати живий контакт для тісної співпраці, бо тільки в той спосіб дається оздоровити свідомість і витревалість вчительства для корисної праці в будуччині.

Хибою організації є ще і те, що ведучими її членами є особи старі і своїми поглядами пережиті, а не свідомі молоді та працюві одиниці. Принцип, що старі хай лишаються даліше на ведучих місцях, бо вони вже розуміються на ділі в мильний. Молодь і тільки

молодь мав той запал, який є потрібний для забезпечення розвитку Громади і будучини нашого народу. Ці завваження повинні би члени Громади приняти до серця і ще перед конгресом добре обміркувати, щоб в будущому не вернулася „стара пісня“.

Як розширяються чеські школи.

Писали ми вже нераз про страшну чехізацію Підкарпаття і про ті рафіновані способи закладання чеських шкіл, де не обходилося без підступу, брехні і найнижчої демагогії супроти українських шкіл та їхніх учителів. Але на ті тисячі протестів проти чехізації Підкарпаття, які висловив український народ, чеська шк. влада взагалі не звертала уваги. Росширювання і закладання нових чеських шкіл по українських селах — ішло повною парою. Тому недивно, що від 1920 року наше шкільництво зросло лише на 45·17%, коли за той самий час чеське шкільництво зросло на 654·45%.

Яких „чистих“ і прямо злочинних способів уживається при розширюванні чеських шкіл — доказує нам документ, лист одного чеха, якого відбитку приніс „Учительський Голос“ в 10. ч. за грудень 1936. Частину його подаємо в перекладі на українську мову дословно:

„Пишеш, що маєте турботи з приписуванням дітей, щоб захоронити дефінітиву Ш. поступної кляси.

У нас колеї — щоб удержалася класа або паралелька робили то з тихою відомістю п. інсп. Сказали йому неурядово, п. інсп. мені бракує до потрібного числа 2 дітей — візьміть неурядово до відома, що то трохи справлю, щоб не втратилося одно учитель. місце. З громадянами я зовсім в приятельськім відношенні і ніхто про те не знає лише Ви і я. Після його обличчя або вислову потім п. упр. зарядиться; або відвага підійметься — або спаде. Конечні є добри, приятельські відносини з іншими школами і особами, що є уповноважені школу навідувати (священник, інші учителі і под.).

2. Щоб п. у. нікому не аваріювався з такою маніпуляцією, я цілого виказу ані фальшивим колегам не указував, а до виказу заведені — неекзистуючі — ту класу, щоб повірив учителеві характ. певному (сполегливому).

3. Неекзистуючі ведуться далі — аж до жовтня, коли предложуються цілі викази вищ. урядам; відтак помалу викреслюється з виказу. Знаю колегу, що в 2 класової витягнув на чотирикласову, щоб мав вищий функційний придавок. Тепер там не мають ані достаточне число для двох клас; край. шкіл. рада аредукувала школу на трикласову, але учиться лише в двох клясах. (А один чеський учитель бере зовсім задурно платню! прим. „Пробовим“). Однакожо зумів кол. Ш., не зумів то удержати кол. В. Ш. то робить за тихої згоди інсп. і умів собі і в громад. удержати покій. У Вас добавачав би обаву лише в коопераціях учитель. інших: руеїн. і мадярських. Коли є з ними в приятельськім відношенні, тож нема страху“.

До цього документа — всяке пояснення зайве! Висновок може бути тільки один: Отверта і бевпощадна боротьба з усією чужою політикою на українськім Підкарпатті!

С Т У Д Е Н С Ь К И И В І С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

13. грудня влаштував з „Просвітою“ Миколаївський вечірок. В програмі взяли участь члени: Др. С. Росоха, О. Скальський, Д. Галай і Ю. Гутник.

21. грудня був проголошений доктором медицини т. Микола Підмалівський з Вел. Бичкова. В 1934-35 р. т. Др. М. Підмалівський був головою Союзу. Теж дирігував Укр. Академ. Хором і був співпрацівником „Пробоєм“. (З нагоди своєї промоції зложив на пресо-вий фонд „Пробоєм“ 100.— Кч., чим стався його основуючим членом! — Прим. Ред.) Молодому докторові бажає Союз багато щастя в його дальшій праці для добра і слави Українського Народу!

Про допомогу укр. студентам!

„Рус. нар. голос“, а з ним і всі інші москофільські газети принесли вісти, що на допомогу русофільським студентам університету знову перевелася збіркова акція! А що зробило або задумувє робити українське громадянство? Як воно хоче спомагати своїх студентів? Про це ніде не звідається, хоч українських часописів на Підкарпатті майже три рази більше як московських!

Х Р О Н І К А.

Веселих — безалькогольних Різдвяних Свят бажає всім українцям — Краєва Централя Абстинентів Підкарпаття.

Пані Невицька 50-літня!

10. грудня святкувала 50-літні свої уродини письменниця і громад. діячка п. Ірина Невицька, авторка роману „Правда побідила“, збірки оповідань „Дарунок“ мелодрами „Огонь“ і т. д. Вп. п. ювілянтці бажаємо багато успіхів в її дальшій праці для добра Українського Народу!

Василь Стефаник помер.

В Галичині (в Русові) помер в 65 р. життя славний український письменник і великий громадянин Василь Стефаник. Хто не читав його твори: „Дорога“, „Мое Слово“, „Земля“, „Синя Книжечка“, „Камінний Хрест“, той не анає великих й вічних Його „Синів“! В. І. П!

Голосіться за фінансів!

До 15. січня можна подати прохання за фінанса до Фінансової дирекції в Ужгороді. Потрібно мати: горожанство, вік від 21-30 років, свідоцтво горожанки і моральності, скінчення військової служби і бути нежонатим.

Словацький шовінізм.

Всім знані ганебно шовіністичні революції ліги проти українського населення Пряшівщини, що вже зачинають проявлятися на практиці. Недавно не дозволено виступати в Пряшеві навіть (!) ужгор. „Земському Театрові“! Цікаво які кроки проти цього зробить п. губернатор, що є покровителем згаданого театру.

Філія Т-ва Просвіта в Празі.

Крім недільних членських сходин з рефератами і бесідницькими курсами й вечірніх курсів горожанської, народної школи, приготовляється Філія до своїх річних зборів, що відбудуться в половині лютого. Тож звертається увагу членам, щоб сплатили свої членські залегlosti. Інакше не будуть мати ніякого права на зборах.

13. грудня влаштувала Філія Миколаївський вечірок; 27. грудня мав доповідь голова Філії Др. С. Росоха про „Різдвяні звичаї на Підкарпатті“. У Різдвяних святах переведеться одягова збирка в Празі між укр. гром. Тож хто може, хай помогав „Просвіті“ всіми способами!

КОНКУРС!!!

Редакція часопису підкарпатської молоді „Пробоем“ звертається цею дорогою до всіх підкарпатських українців поетів з пропозицією, щоб написали „Гимн пробоевиків — народовецької молоді Підкарпаття!

Свої проекти гимна просимо заслати до редакції найпізніше до кінця лютого 1937. Всі проекти наперед надрукуємо в „Пробоем“ а найвідповідніший прийметься за гимн.

Від редакції.

Шановний читачу! Оскільки думаете, що часопис „Пробоем“ не-потрібний для Підкарпаття — заверніть назад вже це перше число! Але, як уважаєте дальнє видавання „Пробоем“ за конечне — чим-скоріше зашліть свою передплату. Ми постановили, що ані одно число не сміє дістатися до рук безоплатно. Тому вже трете число задержимо тим, що до того часу не зашлють принаймі половину передплати. При тім поступимо з ними так, як з найбільшими нашими ворогами.

Отже, по доброму, виберіть собі одно з того, щоб відтак небуло на „Пробоем“ всяких нарікань!

З технічних причин не могли збільшити число так, що надісланий матеріал надрукуюмо в чергових числах.

Листування.

Всім нашим передплатникам і прихильникам бажаємо веселих Різдвяних Свят і щасливого Нового Року!

Редакція й адміністрація „Пробоем“.

о. Ю. С. Салдобош: Ми теж тієї думки, що „наші хлопці не мають серця“! Майже всі сидять на добре плачених посадах, а своєму професорові, що дійсно як батько опікувався ними! — допомогти не хочуть! А думаете, що українське гром. (чеські виїмкам) на Підкарп. ліпше? Вже на перший поклик мали всі поспішити на поміч авторові: „Історії Підкарп.“, повісті „Князь Лаборець“, драми з часів П. Петровича в XIV ст. „Світло срібної землі“, драми з подій на Підкарп. під час великої війни „Кров рідної землі“ і т. д. і т. д.

Проф. Р. Рихло Хуст Вашу високопатріотичну заяву — щоб Вам не висилати „Пробоем“ — беремо до відома!

О. Б. Вашого інформаційного листа в справі п. К. не містимо з технічних причин. Ale його копії розіслали на відповідні місця. Вповні згоджуємося з Вами, що юк „на часі, щоб таких людей здемаскувати й нагнати. Хай не підшиваються під імя, яке місять ногали“... „Хай не лізуть до Просвіти, яка для них має стати місцем „скверних помищень“.

Пробоєвикам Мукачів: За фотографію дякуємо. На Різдво, крім збірки й коляди в користь „Пробоем“ — валожить, або принайменшім підготовіть ґрунт до заложення гуртка молоді „Пробоем“!

Брати славці! Переведіть на Різдво збірку або коляду в користь „Пробоем“. Ану, не останьтеся позаду пражаків!

Інж. В. П. „Пробоем“ вислали. Згадані числа можете нам заслати. Оскільки можете переведіть яку збірку на „Пробоем“. Були би дуже вдячні. За нові передплатники теж!

Дописувачів просимо конкретизувати свої писання, подавати самі факти, а головно чітко писати!

Українське Слово, Ужгород. Ваша відповідь і „становище“ (ч. 46.) значить тільки, як: „Моя хата з краю, я нічого не знаю“. А закінчення Вашого „тону“... „щоб... кінчили самі, що зачали!“ — авуличть дуже дивно, а навіть негідно на часопис, що уважає себе „висловом незалежної української думки“. Бо то значить стільки, що як Ви („Українське Слово“) не зачинаєте „щось“, то вже інший хай не відважується. Бо оскільки б то йшло й про чисто національну справу (як в данім разі!), то Ви й так відмовитесь спричинитися до усунення ала, що грозить українській (таки!) національній справі. Але не забудьте, що ми молоді! — і започате діло доведемо до кінця!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвує на пресовий фонд 100—Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоем. Всім іншим ширя подяка.

„ПРОСВІТА – ПРОБОЄВІ”

У ВЕЧІР СВ. МИКОЛАЇ ПРАГА 1936*.

Під таким заголовком передав св. Миколай редакторові „Пробоем“ дарунок-альбом, прикрашений національним гербом і барвами, в якому находимо такі імена:

1. Маруся Панюта	20—	16. Михайло Кричфалушій	6·50
2. Ілько Майор	15—	17. Анна Гасинець	6—
3. Петро Маркуш	12—	18. Іван Дудаш	5—
4. Василь Клочурак	11—	19. Петро Дудаш	5—
5. Олекса Скальський	11—	20. Анна Пуйо	5—
6. Юліна Кивешлігетова	10—	21. Анна Русняк	5—
7. Василь Січак	10—	22. Іван Русняк	5—
8. С. Будкова	10—	23. Павло Куртяк	5—
9. Олекса Гайович	10—	24. Емілія Бромішова	5—
10. Терезка Бабичова	10—	25. Михайло Штімац	5—
11. Анна Кривка	10—	26. Михайло Поляк	5—
12. Олекса Улинець	10—	27. Василь Яким	5—
13. Михайло Бокотей	10—	28. Андрій Новак	5—
14. Іван Долинай	10—	29. Іван Тарабій	5—
15. Ілько Білас	10—	(Продовження буде).	

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

O B S A H: M. Riško: Na nový rok. — Bojevý: Pomsta. — Boršoš-Kumjatskyj: Už brzí. — Irljavskyj: Básně. — Jurij stanynek: Partajní pomoc. — V novém roce. Imre: O nacionálnismu. — Dr. S. Rosocha: Autonomie s finanční stránky. — I. Š.: Učitelský Kongres. — Studentský věstník. — Kronika. — Dopisování — Tiskový fond.

ПРОБОГМ

— часопис підкарпатської молоді. — Виходить 5-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по однокого числа 1—кч., за границею річно 20—кч. — Газетові марки дозволені дир. пошт і телеграфів ч. 321594/VII-1933. — Подається на Поштовий уряд 11.

Число чекового квитка 201.699. Відповідальний редактор, власник і видавець: др. Стефан Рогоха, Прага IV., Лоретанска вул. ч. 180. Адреса редакції її адміністрації:

PROBLEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vy-
chází ke konci každého měsíce. — Před-
platné v ČSR: na rok 10— kč., cena
jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny
ročně 20— kč. — Novinová sazba po-
volena řed. pošt. a telegr. čís. 321549/
VII-1933.

Podává se u Pošt. úřadu 11.

Číslo šekového účtu 201.699. Odpo-
vědný redaktor, majitel a vydavatel: dr.
Stefan Rosocha, Praha IV, Loretánská
ul. č. 180. Adresa redakce a admini-
strace:

PROBOJEM. Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Tiskárna František Loos, Vinohrady, Americká 41.

ПОКОНФІСКАТИ ДРУГЕ ВИДАННЯ.

ПРОБОЕМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 2.

ПРАГА
лютий
1937.

Боршош-Кумятський:

ТРИ ВІТРИ.

Три вітри, мов баскі коні
Трьох князів,
Шалено звели в розгоні
Лютий зів.

Перший з над синього Дону
Вогнем дме,
Із кровавого полону
Буйно бе.

Рахів, 1937.

Другий з над Прута різкіщий
Острить меч,
Із над Тиси третій віщий,
Ярий клич.

Три вітри віуть на варті
Трьох границь,
Рвуть неволю в лютім гарпі
Силоміць.

Іван Ірлявський:

* * *

Повернеш гадкою і часом знов
За тим потуркиш, що колись чимало
Тужив за ним, — та все пропало,
А ти пролляв і жаль, і слізи, і кров.

Обернешся так, як колись: — авжек!, —
Ти скажеш, — стало мрячним сном минуле,
А шлях майбутнього — шаблі і кулі
Розплати у диму бурь і пожеж!

Юрій Станинець.

Партійна поміч.

Хтів переконати вдоду Марію, що все це вдасться, коли вона вдасться на них, властиво на нього. Вона мусіла повірити, що все це тільки при його помочі може статися, а тоді вже він своє наполовину осягнув і вона легко згодиться на все. От тут здалися б бесідничі здібності. Чому його Господь Бог не обдарував ними? Хоче щось сказати, щось доказати, в чомусь в певнити когось, а тут так

не йдуть слова на язик, так не складується бесіда, так запинає, як той віз в осені навантажений міхами бараболі, на полевій дорозі.

— Кільком ми вже помогли в селі. От хоті би Голубка. Попспітайтесь його самі, як мені не вірите. Чи не зо мною ходив по урядах? А тепер лістав красні грошики. Адвокат, чи хто другий злупив би з нього тяжкі гроші за це. А в нас за це не платиться... Дасте там сто корон... — і аж настрашився, що вже вихватилося. Він хтів ще щось сказати. Не був певний, чи Марія вже переконана, що це тільки через нього можна осягнути. Хтів ще якісь докази сказати. Тож тільки він їх мав — до чорта — коли йшов до неї, а тут так скоро вихопилися йому „гроші“ з рота.

Бувають люди, що тайком, для себе так гарно все сплянують. Чи то бесіда, праця, чи якийсь плян, а як прийде до діла, як би скінув всадив в засохлого сука. Сціпило, ні вон, ні далі. Такий був і наш секретар.

— Але що — подумав — раз вихопилося з рота, назад не візьмеш. Треба продовжати. Знаєте — продовжав голосно, ніби засоромлено, несміло — треба якісь гроші. Та не думайте, що мені. Борони Боже, щоби я сирітських грошей бажав. Але без того тепер не йде. Такий світ настав. На штемплі треба, на паперя, на просьбу, на акти, на печатки, — морщив чоло, що би ще придумати. — А ще на пошту треба. Тож ваші письма підуть до Ужгороду, а може й до Праги, а задар्य пошту не возять. А може як кажуть й намастити треба буде. Мастиш, йде гладко, а сухе скрипить, запинати, ги tot казав.

— Ей, ей — подумала Марія недовірливо — тож вона вже й сама була в тому уряді. Хора була. Оглянув лікар, рецепт написав. Ліків дали. Навіть не сміла б подумати, щоби вони взяли від неї щось на „масть“.

— Я ще можу вам помочи і в тім, що гроші не треба буде заплатити нараз, але сплатите в чотирьох місячних ратах. Ані не відчуєте, що виплатили. А шкода, щоби ваші гроші там пропали. Кум платив на сю пензію, прощен най буде. З його платні місячно стягали, то тепер най вертають.

— Бже якось ми зробиме. Говорив мені вже про це й той... у як го називають... Та той, що в предсідателем в читальні.

— Кузьма?

— Так. Казав, що зайде зо мною де треба і що там не треба ні грошей, ні на штемплі. Все пани задар्य роблять. Казав дастъ знати, як буде мати дорогу до Хуста, щоби і я йшла.

— Цей? — схопився, як би під нього хтось огню підложив. — Не вірте йому, і не ходіть з ним нікуди, бо пожалієте. Що він може вам помочи? Хто його послухає в Хусті? Хто його знає? Ніби предсідатель, але хто його вибрав на предсідательство? Ані в нас в селі не всі знають, що він там ніби якийсь предсідатель. А що він знає? Тільки, що встати зза стола в школі і сказати: відкриваю збори... передаю слово учителеві, чи там попові. Послухайте люди, бо вони нам добре говорять, хосенне радять. А пак по скінченю:

дякуємо за науку... Сим збори закриваю. На другу неділю запрошуємо вас опять на лекцію... Та що це? Та тільки би й ви знали сказати. Це вже знають діти на пам'ять, як треба збори відкривати. А потім ще готовий прийти до вас, та просити на свою „Просвіту“. Сяк було з Петрихою... О знаєме ми вже сяких помічників.

— Та ні. Я сама чула, як то було з Петрихою. Трапилася тоді в неї. Сама вона авідуvala, що довжна, за що стратив собі в нею день до Хуста, але він не хтів узяти. Потім сказав, як конче хочете щось заплатити, то дайте пару корон на читальню. Купимо якусь книгу, чи новинку — сказав.

— Но, но. От видите — поспішав ніби хтів заглушити її послідні слова. — Не кажу, що сяк... А на якого біса нам читальні? Книги купувати, газети... Дурний він... Я дістаю газети вже від коли а не плачу за ні. І книги би дістав, як би попросив. Але на що вони мені вдалися. Я й без книг де можу помагаю людям, а не що той з своїми просвітянами... Поцапіли люди. Не можна зйти в корчму й на погарчик, від коли вони завелися. Зараз висмівають... Е, вже вони нам надійшли, ті люди... — сердився.

— Та ви не гнівайтесь так. Я думаю, що то добре — людей від корчми відтягати. Я сама знаю, що це добре. Мого захопили були. Я рада була, бо перестав пити. А це добре.

— Чорти би їх забрали з їх ділами — подумав — сякої праці мені завдають. Але він анав й інакші способи з дурними бабами, коли вона така розумна. Попамятайте мої слова — погрозив махаючи пальцем і встав, ніби хоче йти. — Він вам не поможет, а мені доста одного слова сказати на місті і ваша пензя пропала. Так би я здоров, як вам кажу — і поклопкав себе в груди тим самим пальцем, яким перед хвилею грозив.

— Іване! Спадьте на Бога. Таж я вам це тільки так сказала. Я з ним і з Василем нічого не маю. Був. Каав і я вам сказала.

На дворі зголосували діти. Марія виглянула скрізь вікно й постукала на дітей об шибу пальцем:

— Тихо будьте! Не можетеся чесно бавити? Зараз вийду.

Був задоволений, що проба вдалася так добре.

— Е, я тільки так казав, бо жалію вас. Ви можете через нього все стратити, а сього вам і треба з тими дрібними дітьми.

— Та правда...

— Таж ви не знаєте, — притишив голос, приступив блище до Марії і оглянувся, ніби тайну хоче зрадити, все це робив тільки тому, щоби зробити більше враження на Марію а словам додати вартисти. — Цо його й пани не он любить. Це я вам кажу — і вказав на себе пальцем, відступаючи. — Такий би я здоров з моїми дітьми і женою, ги вам правду кажу... Хиба пару учителів з ним держать і піп. Але що. Це все молодики. Ану бувший намісник чи держав би з ним. Мені повірте, що це так. Хиба ви виділи, щоби йому якийсь інший пан подав руку і з ним заговорив?

(Далі буде).

В. Довжа:

Прояви моралі

в посвяті, плеканні традиції й пошані провідника.

Як Римлян в рішаючім бої перемагали вороги й як програна могла загрожувати існуванню й цілості держави, — приносив своє життя в жертву богам провідник воюючих римських відділів. Він молився хвилину, просячи в богів побіди й нової слави для римських легіонів (військових частин). А потім закривав свою голову й кидався в саму середину ворожих рядів. Небавом розривали його тіло шаблі й списи. Ця його кровава посвята будила нечуваний підйом і запал, додавала нових сил і відваги, переміняла людей в героїв. З непоборною вірою в допомогу богів і в успіх та з одчайдушною відвагою кидалися лицарі в новий бій. Багато своїм трупом мостило шлях до побіди, але ніхто й ніщо не було в можності опертися силі, нагальності й розмахові удару.

Примір цей вказує проречно, як то посвята одиниці став джерелом успіху. А суттю посвяти є те, що ми відрікаємося від чогось для здійснення якоїсь Ідеї, для осягнення мети. Найбільшою посвятою є жертва життя; — як малими в порівненні з нею є опанування тими нахилами і арезігнування з тих пріємностей, які нас непотрібно віддаляють від мети. Але з'ясувавши собі, що це таке посвята, доходимо до переконання, що посвячуватись може лише моральна одиниця. Бо саме суттю морального життя є підпорядковувати всії свої змагання рішучому наказові Волі Нації.

На жертвеності загалу й кожної одиниці зокрема основув свою діяльність націоналізм. На тій жертвеності, яка виростав з нашого природного бажання могутності, яка став приміром, яка рве до чину, яка родить успіх. Бо навіть перші християнські мученики складали в жертві своє життя лише на те, щоби побідила християнська віра. Але до посвяти є здібний тільки моральний чоловік. Бо жертвеність і моральність це майже однозначні слова: це в підпорядкування всіх своїх думок (планів, намірів, бажань) слів і чинів одній Ідеї.

Але до успішності змагань є конечна не лише моральність одиниці; того, що посвячується. Бо нашо здалася би посвята одиниці, як за нею не пішли б другі? І чи була би можлива жертва ряду римських полководців, якби не довірря до своїх підкомандних, до їхньої моралі; яка казала римським воякам іти за своїм командантам? І тому в моралі треба виховати загал; — в моралі, яка була б чутливою на всяку посвяту. І без сумніву, що в тому напрямі виховує саме тільки примір.

І в тому саме лежить вага крутиянської жертви. (29. січня 1918 р. 300 молодих студентів полягло в бою під Крутами, боронячи столицю-Київ перед червоними москалями. Прим. Ред.) Бо хіба кожний з героїв здавав собі добре справу з того, що їх триста добровільців не виграв проти шести тисячної навали ліпше озброєних і добре вишколених матросів. Але їхня свята любов до Батьківщини казала їм не уступати навіть в обличчі смерти, щоби торкнутися приспаних струн

національної совісти, щоби сколихнути ними до глибин душі, щоби розпалити пожежу й стати видним дороговказом в поході України на верхівя.

Тому й сьогодні цінно жертву, яка зберігає психічне наставлення наших визвольних змагань. І всі ті жертви вказують на високий моральний рівень визнавців націоналізму.

А впрочім працю для прийдешніх поколінь, для отих ще ненароджених Українців, уможливлює нам лише віра, що ті, майбутні покоління виявляться гідними зусиль сучасного покоління. Бо чи була б можлива якакубудь зусильна й послідовна праця, як її висліди мали б бути змарновані вже в найближчій будуччині? І чи не треба виховувати задалегідь надходячі покоління в строгій моралі, яка вчила б обов'язку: продовжувати й докінчити розпочаті предками вчинки. Ті сподівання, що наші зусилля не пропадуть даремно, але найдуть своє продовження, кажуть нам вчуватися в славні змагання наших предків і стати преемниками великих починів. Лише високо моральні суспільності й Нації, які плекають пам'ять минулих днів, є здібні розвиватись і панувати. Ті гурти, які не відчувають обов'язків супроти своїх батьків, які не памятають минувшини й не журяться будучиною, які не вірять в мораль своїх синів, бо самі її не мають — не лишать трівких слідів своєї діяльності. Доривочність буде цігою їхнього діяння; неповязаність сучасного з минулим і майбутнім не дозволить їм перемінитись в Націю.

На сумежжі старинності й середньовіччя жажали дикі орди Гунів Європу. Жорстокий ватажок — Атиля, аваний „божим бичем“ провадив їх від побіди до побіди, залишаючи за собою жах смерті, пустиню й згарища. Але безтрадиційність не дозволила йому лишити сліду своєї діяльності. Його держава не вдержалася по його смерті, хоч і сягала від Каспійського моря до Рену й від Балканського півострова до Данії. Самі Гуни розбралися, що й сліду по них не остало.

Мораль проявляється отже в посвяті й плеканні традиції. Але проявляється також в пошануванні поваги провідника. Бо чи не найтяжче в зректися зі свого самолюбства й честилюбивості. Всеж таки добро справи вимагає зложити провід в руки одиниці, яка до того є найбільше покликаною. А вже найпоганішою чертою характеру є, як хтось позаочно й підступно, обманом і брехнею підкопувати повагу свого безпосереднього провідника, щоби занести його місце. Зі суспільного погляду таке намагання в тим небезпечне, що не допускає до тягlosti праці, а на місце одного провідника приходять щораз то нові. Тому націоналізм вимагає безоглядного підпорядкування своєї волі наказові провідники. А нечесне підкопування поваги й інтриганцтва націоналізм як найгостріше карає.

І мимоволі насувається питання, чи саме завдяки силі своєї моралі не оперлися наші предки наїдам численних монгольських орд. Адже нерав падали вони під ударами переважаючих ворожих сил. Але внутрішні спори розідали цих напівдиких варварів. Ніякий хан не мав у них на довшу мету пошанівку. Кожному готовили свої піддані зраду. І тому вкінці, побідila вища мораль українців! І в тому мусимо й ми уподобнитись до предків!

За національну єдність.

Шановній редакції „Пробоем“
і Українським Підк. Студентам у Празі.

Ми Українська хліборобська молодь, яка студує в господарській школі в Мукачеві, пересилаємо Вам щирій привіт і сердечне поздоровлення з нагоди заложення нами Гуртока прихильників „Пробоем“.

Ми горді і радіємося, Товариши, що ми зрозуміли ту велику і святу Ідею, яку голосить „Пробоем“ і сталисьмо на правильний шлях головно тепер, коли всюди велике розбиття наших сил, коли чужі політичні партії запустили так глибоко свої кігті до тіла нашого народу, що майже всі наші провідники втратили в них своє національне почуття і майже вповні в відданні і працюють тільки для добра партії, а не для добра народу. Кожний з них поступає так, як йому партія диктує і робить, то, що партія собі бажає!

Тому дуже важне, щоби ми, молодь, в першу чергу плекали в собі національне почуття і дбали в першій мірі про свої національні потреби і виховали з себе добрих національних борців і відважних провідників нашого народу.

Отже ми з Вами правильний шлях вибрали, який одинокий поведе наш народ до ліпшої долі, до кращого Завтра!

Обіцяємо, що наш Гурток прихильників „Пробоем“ не буде спати, але активно будемо Вам помогати в боротьбі проти наших спільніх ворогів і наших рабів які заставляють нас цілувати ту руку, яка нас бе!

Бажаємо Вам багато успіхів у Вашій праці в користь нашого народу, много щастя і щасливик та веселих Різдвяних Свят!

Гаразд! Гурток молоді „Пробоем“.

М. Н.:

VII. Конгрес „Учительської Громади“.

9. і 10. січня ц. р. в Ужгороді відбувся VII. Конгрес „Учительської Громади“ за участі 1.082 членів і 81 гостя. Всіх членів У. Г. мав 1.434. Прибутків в останньому році мала 59.843'25 кч, з чого 41.972'30 кч (!) членського. Головою У. Г. вибрано о. дир. А. Волошина, що вказує, що „Учительська Громада“ звільняється з кігтів числ. соц.-дем. партії (перед тим голови: Гуснай — Ревай).

Смішне було надзвичайне захоплення й „ентузіазм“ з приводу промови українською мовою чеха п. Вондрачка. Його особу як і діяльність занадто добре знавмо, щоб його виступом аж так одушевлятися. Кажуть, що вовк в овечій шкурі — найгірший, бо він має можливість дістатися аж до „кошари“. Це „маневр“ п. Вондрачка, щоб тим способом здобути собі довірря українців членів У. Г. та вести далі ще більш протиукраїнську лінію в українськім шкільництві в Підкарпатті. Тому українцям треба більше твердості й розважності!

За слабий був протест проти скандального поступу числ. міністра

Франке, що послуговується московофільством як знаряддям для чехізації українського „автономного“ Підкарпаття, одобряючи для наших шкіл неграмотні „караторускі“ учебники“.

Як теж не було категорично рішучого заклику, щоб від того дня (10. січня ц. р.) ані один з 1.434 членів У. Г. не вживав нещасної і баламутної „панькевичівки“, яка в знаряддям чехізації українців, а всі твердо ввели всюди тільки виключно один соборний український фонетичний правопис! „Панькевичівки“ вже нам досить! Ій мусимо виповісти безпощадний бій! Про її небезпечну отруту для Підкарпаття — ще напишемо.

З цими двома справами мали виступити принайменшім 3—4 промовці й поставити їх ясно, відкрито й без ніякого компромісу!

Як можна пояснити, що на засідання Учит. Ради не були впущені представники української преси? Про справи розбирані на тім засіданні українська преса потім мусить довідуватися з „Podkarp. Hlasu“ та A-zetu“. Не скандал то ?!

На кінець мушу згадати, що прикро вражав замітка ужгородського „Українського Слова“, яке радується, „що управа (У. Г.) складається з представників трьох коаліційних (чеських — прим. наша) партій: аграрної, християнсько-народної і соціально-демократичної“. Хоч життя вимагає, щоб управа складалася не з представників чеських „коаліційних партій“, а з представників — національних провідників українського населення Підкарпаття. Сподіваємося, що так і станеться вже на VIII. Конгресі У. Г.!

Ю. Гайович:

Заяви й дійсність.

Пан премієр міністрів чсл. влади Др. Годжа мав у перших днях грудня в парламенті промову про актуальні питання в Чсл. республіці, між котрими знайшлася й справа автономії Підкарпаття. Пан премієр про автономію сказав слідуюче: „Чсл. республіка приступила до вирішення питання автономії Підкарпаття з певною рішучістю, що тим сповнить всі зобовязання перебрані на себе мировим договором і свою конституцією. Але республіка крім цього дасть ще багато більше з демократізму й дійсної братської любові. Чеське населення з невеликою кількістю домашніх інтелігентів, а пізніше з підкарпатською молоддю — доказали в останнім десятилітті чудо. Де перед тим було 70%, а по селах навіть 90% неграмотних, там нині неграмотні в невзначайній кількості“.

Відомим фактом є, що Підкарпаття прилучилося до Чсл. республіки лише тому, бо вона взяла на себе зобовязання про його найширшу автономію. Знаний є також і той факт, як агітували такі чеські служаки як Жаткович і інші перед плебісцитом в листопаді 1918 р. в Скрентоні, що Підкарпаття прилучається до Чсл. республіки на федераційних основах. Це було причиною приолучення українського Підкарпаття. Бо відомо, що тоді українське населення Під-

карпаття вінло про свою національну єдність в українським народом. На це вказують постанови: Пряшівської Народної Ради, Хустської Народ. Ради, далі рішення українців в Будапешті 10. грудня 1918 р. — всі висловили волю за злуку з Україною.

Це так було в 1918 році. Нині ми є автономним краєм в Чсл. республіці. Найширшу автономію нам гарантовано мировим договором і конституцією ЧСР. І після всього цього протягом 17-ти років нам вговорюється одно й те саме, що чехи „хочуть дати“ автономію і що „дадуть“, але коли про це ніхто не знає. Автономія нині стала тим барометром, який показує успіхи чеської закордонної політики.

КОНФІСКОВАНО.

А тепер подивімся на чеське культуртре́герство, яке п. Др. Годжа так прославляє. Для цього може послужити аразком т.зв. „карпато-ру́сский театр“, яким чехи так чваняються і всюди його показують як Пятьомкін свої паперові села. Що в дійсності представляє така культура, яку ширить цей театр і кому вона потрібна? Це є насмішка з українців, з запаморочених московофільством також. Бо скажіть, будь ласка, до якої мови можна причислити ось таке речення: „Где мой калап“? або „мой долгий живот“???. Можемо запевнити п. Др. Годжу, що така культура, якою він намагається годувати підкарпатських українців є для нас ганьбою, а тому ми виповідаємо їй війну.

Ось так виглядає ласка до українців Підкарпаття, яку вони дістають від чехів з „демократизму й дійсної братської любові“.

Педагогічні кружки.

„Не“-вчитель:

„Інспектор справедливий чоловік“.

У 8-10 числі „Пробоєм“ м.р. в рубриці „Педагогічні кружки“ була поміщена стаття, в якій автор подав дещо з діяльності педагог. кр. Тячівського округа. Щодо самої теми поставився наш автор критично, але зате необективність його є в посуджуванні інспектора. Видно, що автор бойтесь сказати більше про помилки п. інспектора, бо є вязаний §§-ми шк. прагматики. Завважив тільки, що п. інспектор „як український письменник, ставиться до наших національних справ досить індеферентно“.

А я, як „не“-учитель, додав би, що не тільки „індеферентно“ ставиться, але перешкоджає праці українського вчительства. Він, як укра-

їнський діяч, повинен би піддерживати своє свідоме учительство, а не придушувати, ще в зародках, всякі його активні прояви. Всім відомо, як поводяться інспектори „кацапи“, що урядують якимсь московським „жаргоном“. Вони не бояться своїх наставників. Вони можуть ігнорувати й розпорядки найкомпетентніших чинників.

А пан інспектор Тячівського округа відкидає навіть особисте подання написане фонетикою а приміткою: „Прошу придерживатися урядового правопису“, (нешансно „панькевичівки“ — котрою намагаються відгородити нас від нашого українського правопису). А при інспекціях, крім тієї примітки, слідує, що і кваліфікація не аби як, але „одповідно“.

Цікаво, що в його окрузі найбільше жидів, які не володіють правильно українською мовою, калічать українських дітей, разом з тим і найбільше чеських шкіл з чеськими учителями для жиденят. А це нічого не перешкоджає дістати жидові кваліф. „добрий“, хоч в його класовій книзі можна найти: (мой рука, мое маєток), а український учитель, що деколи й краще від інспектора володіє рідною мовою, спроможеться з ласки дістати „одповідно“.

Деколи не тільки „прихмуреним“ оком дивиться на ренегатську та провокаційну працю учителів та управителів „кацапчуків“, але свідомо поставиться по їхньому боці.

Було би бажаним, щоб пан інспектор хоч раз вже став на дорогоу дійсно українських завдань.

Він, як людина розважна й авторитетна, не мусів би так пильнувати того §-у, бо ж стільки може знати, що параграфи криві. Не мусів би випитуватися кожної баби в селі про учителя. Він має бути в своєму окрузі — провідником українського учительства — але не жидівського. Як інспектор, член Громади українських письменників, має піддерживати, а не вбивати духа в молодих, нац. свідомих, в бою впертих колег, бо тільки таким способом може здобути втрачене довір'я, яке до нього українське учительство колись мало. Може він бажає ще сісти на високе крісло десь у рефераті, але для народної справи та його особистої популярності між українським учительством буде більш цінним, коли сидітиме нижче, але певніше.

Не кар'єра, але завзята й неаломна праця має бути ідеєю українців

Л и с т и .

Що нам пишуть:

До змісту останніх чисел — Пробоем — гратулюю. 26. 12. 1936.

Останні числа дуже добре — амістовні — гратулюю. 28. грудня 1936.

Do Проводу чесопису „Пробоем“ у Празі
Дорогі брати!

КОНФІСКОВАНО.

„Пробоем” всім любиться. Навіть його вороги признають, що він одинокий часопис на Підкарпатті, що отверто бореться проти рабства й чужих розкладових ідей та плекає культ сильної і характерної людини, яка є одинокою відповірною силою тих народів, що не хочуть гнити, лиш — жити повним життям...
Збираю на пресовий фонд!

12. січня 1937.

Редакції „Пробоем” у Празі.

Редакційний комітет „Народної Сили” в 5-му числі того органу вмістив слідучу відповідь на мій лист з дня 14. XI. 1936:

М. Сливка: Вислів Ваш квітуємо, але не згоджуємося з Вами проголосити П. Б. за не свій, — бо є він свій, якого основали ми своїм капіталом і в нашим завданням ту одиноку нашу економічну установу піднести до той висоти й рівноваги, щоб видобути її в під тої контролі, що настала якраз про недбалість нашу. В П. Б-у є наш капітал, має там хліба не один наш українець, тому не можемо від нього утікати. „Чужий для нас працювати не буде”, але і ми коли не будемо працювати циро й завято, не буде у нас іншого, ніж негативної демагогії слова. А видобути наш П. Б. з під контролю чужої зможемо лише чином і грошами”.

Тому що наведена відповідь без оголошення моого листа не тільки не дає повного освітлення порушеній справі, а нашіть наклонена пристосувати до Сливки „негативної демагогії слова”, прошу Редакцію „Пробоем” надрукувати мій лист з дня 14. XI. 1936:

„До Редакційного комітету „Народної сили” в Ужгороді.

„В передовій статті „Народ. Сили” ч. З між іншим сказано таке:

„Чужий для нас працювати не буде, але працює в користь свою, в користь свого народу, в некористь нас і нашого народу”.

Так виписано на першій сторінці, а на четвертій в статті: „Загальні абори Підкарпатського Банку” говориться:

„Практика показала, що дотепер жадна з існуючих на Підк. Руси грошових установ не відповідала вимогам населення краю. Нині в цьому напрямку робиться рішучий крок вперед...“

Цим твердженням сами собі плюємо в лиці, бо ж Підк. Банк самостійно і досить жваво (не торкаючися тут помилок і недбалствів в минулому керовників Банка) працював од 1920 до 1930 року.

Далі говориться:

„Чи малі заслуги в посиленю та поширенню місії банк Члов. легіонів в Празі, який в особі своїх представників завжди розумів наші потреби та виходив нам на зустріч...“

Так же наведений слідучий склад управи Банка: П. Варзік, Й. Кукла, А. Маркль, два заступники держави — отже маємо до громади 5 членів, а до них додано двох русинів: Ларя й Штефана.

А далі „Народня Сила” домагається:

Хай буде святим обовязком нашої інтелігенції і свідомого селянства поширювати глибоко в масах нашого народу... свідомість до сюбі найсоліднішої грошової установи...“

Отже до недавна мали свою краєву економічну установу, але за якийсь час отці грабарі загребли, затовкли її; пізніше загніадилися там ті, „що для

нас працювати не будуть". І цього ми не тільки не бачимо, але своїми руками добровільно в своєму національному органі робимо чужому рекламу.

Дальше йти нікуди.

Прошу прощення за одвертій і немилій Вам вислів.

З пошаною *M. Сливка.*

С Т У Д Е Н С Ь К И Й В I С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів.

22. січня відсвяткував Союз з Українською Громадою та інш. укр. орган. Свято державності, що відбулося величаво за чисельної участі празької колонії. З Соювіців в програмі брали участь: т. Б. Кузьмівна і т. Д. Галай.

31. січня відбулося видлове засідання і членські сходини. Рішено влаштувати в липні культурно-освітну поїздку по Підкарпатті. Над планом поїздки працює вибрана комісія. В поїздці можуть взяти участь і не члени Союзу, яких Виділ прийме. Крім того обговорювано справу скликання окружних з'їздів української народовецької молоді Підкарпаття. Утворено комісію, що має опрацювати проект скликання з'їздів, який подамо в З. числі. Дебатовано над календарем „Просвіта“ на 1937 р. якого редакція склали статтю про Союз, чим викривила його ідейну лінію. Ухвалено вислати листа до централі „Просвіта“ в Ужгороді, щоб ту справу вияснила.

Виділ.

Товариство Українських Католицьких Студентів приготовляється до посвячення свого прекрасного прапору дарованого о. дир. А. Волошином і сестрами Василіянками в Ужгороді. Про прапор велику вислугу мав о. Хр. Мисків ЧСВВ. Також приготовляється до відсвяткування 900-літнього ювілею проголошення Богородиці Царицею України.

Управа.

Матеріальна поміч українським студентам?

Надійшли до нас вістки, що провідникам, діячам і взагалі українському громадянству Підкарпаття вже обридло читати в кожнім числі „Проблем“ про жахливий матеріальний стан українських високошкільних студентів, — тому організують „Допомогове т-во приятелів українського студенства“, що ще цього року уділить всім немаєтним українським студентам по 1.000— кч допомоги. А в будучім шк. році згадане т-во вищле на студії 50 нових студентів, а то: 25 на філософію і природ. науки, 10 на медицину, 8 на високоторговельну (щоб у Підкарпатськім Банку й усіх його філіялках могли бути директорами наші люди! — прим. Ред.), 5 на права (щоб п. епископ міг вибрати на епарх. адвоката таки нашого чоловіка! — Ред.) і 2 на високохліборобську школу! Крім того старші студенти будуть діставати місячну допомогу після їхніх матеріальних обставин і успіху в студіях. — 4.

ХРОНІКА.

Проти бажань п. Голіяна з „Діла“.

В 5. ч. львівського „Діла“ вміщено інтервю Романа Голіяна з чл. мін. Нечасом, в якім бажав Голіян, щоб чехословацький уряд навчив нас підкарпатських українців „бути українцями“.

Бажання п. Голіяна зовсім не на місці й прямо для нас підкарпатських українців понижуючі! Таких „українців“, яких виховав би чеський уряд для Підкарпаття, можемо віддати в кожну хвилю на „жидівську церков“.

Тільки в боротьбі й у змаганнях можуть викристалізуватися внуки Лаборця, Федора Корятовича і Петра Петровича на гідних синів Української Нації!

Чсл. п. міністер Франке продовжує...

Колують вістки, що після одобрення 4 неграмотних московофільських підручників, чсл. п. мін. Франке приготовляє видання урядових бланкетів московською мовою для українських шкіл українського „автономного“ Підкарпаття. Як видно словесні й писемні протести не помогли. Треба організувати реально доцільний протест!

Проти таких конфіскат!

Ужгородська прокуратура сконфіскувала деякі місця в повіті Гренджі-Донського „Ілько Лепей“, що вийшла в „Українській Бібліотеці“ у Львові. Здається зачинається комедія як з Ольбрахтовим Шугаем. Сподіваємося, що повість гим більше розійдеться по Підкарпатті!

Не відступайте від свого!

Село Чинадів поставило будинок для горожанської школи. Справа влаштування посвячення будинку школи була обговорювана на засіданні сільського заступництва. Пан П. Петричко подав проект, щоб будову на той день прикрасити й вивісити український національний синьо-жовтий прапор. На це „гаспадін“ управитель Ковач на спілку з нотарем-чехом заявили, що на Підкарпатті не має свого прапору. Тоді п. Петричко порадив ім запитати п. губернатора про те чи є на Підкарпатті свій прапор. На це нотар з „гаспадіном“ почали п. Петричу вговорювати, що того робити не треба.

Наши „гаспада“ на спілку з чеськими „культуртрегерами“ вміють хвалитися, що вони „просвіщають безпросвітньо-темного“ українця, а на ділі виходить, що вони серед тих-же українців ширять не просвіту, але анархію й баламутство. Не довго вже вам баламутити й дурити нас, бо вже сьогодні знайдеться багато свідомих українців, що дадуть вам належну відсіч за посягання на наше право. *Селянин*.

Кому служить чсл. Червоний Хрест?

Чеськословенський Червоний Хрест випустив на днях обіжник до доросту ЧХ, щоб молодь переводила збірку для дітей в Іспанії. Збірка одягова. Цікаво, що коли на Підкарпатті на Верховині бушує голод, діти ходять голі й босі, ЧХ цього не бачить. Або коли в 1932-33 рр.

на Східніх Українських Землях мільйони людей мерли з голоду ЧХ теж цього не бачив. За те знайшов ким має опікуватися. Чи не в це ініціатива всякого рода „Ліг мир“ і їм подібних народьо-фронтівських інституцій?

Чл.

I так можна!...

„Вперед“ ч. 24 говорячи про притулки для безробітної молоді, які організує мін. соц. опіки: ... „на цілій край заложено тільки 4, себто лише 160 хлопців можуть грітися та йти за кошт соціальної опіки“.

В тім самім числі з парламентарної промови п. посла Ю. Ревая: ... „коли би міністерство соціальної опіки не помагало безробітним в нашому краю своїми підпорами та ріжними акціями, я думаю, що в нас не було би несподіванкою, але було би щоденним явищем, що люди вмирали би голодом. Тільки міністерству соціальної опіки можемо завдячувати, що наш край не приносить ганьби нашій державі“.

От тобі на! Як виглядав соціал-демократ на Підкарпатті, а як в парламенті між чеськими панами!

Цікаво запримітити, що в своїй парламентарній промові пан Ревай вживає для українських шкіл виключно термін „русинський“. Гratulujemy Вам, пане после, на чеській протиукраїнській службі!

—ok

З „притулком“ знову біда.

21. січня відбулися в Празі бурхливі збори української безробітньої молоді в справі „притулку“. Молодь протестувала проти поступу голови кураторії притулку посла Ревая, що не респектуючи права членів кураторії все робить на власну руку.

Збори домагалися: 1) усунення ведучого курсів п. Богацького, якого призначив Ревай без згоди інших, 2) усунення призначених лекторів (всі соціалісти!), 3) щоб притулок вели підк. українські студенти, 4) щоб лекторами були наші студенти й тут, де за годину платиться б.— кч, а які дотепер в „Просвіті“ даром учили, 5) щоб крім курсів загально-освітніх був курс горожанської школи. На всі ці домагання п. Ревай не дав ясної відповіди.

—як

ERRATA:

Важніші помилки, що сталися в 1. числі „Пробоем“ за січень 1937 року.
Стор. Рядки: з гори, з долу. Надруковано: Має бути:

8	4	—	„ческі“	чеські
”	14	—	„Словакський пржеґлед“	„Слованський пржеґлед“
”	35	—	чуттєві	суттєві
”	36	—	та	що
”	38	—	що моїм ідеалом взагалі націоналістично... .	що моїм ідеалом, як ідеалом взагалі націоналістично... .
9	—	11	вплатки	видатки
10	12	—	остається	останеться
11	—	9	виход	вигод
”	—	25	дефіциту	дефінітиву

ЗА НАЦІОНАЛЬНУ КУЛЬТУРУ!

Українці! Розбудовуйте — Ширіть — Рішуче передплачуєте:

Вістник в його квартальному, в якому з'явилася чергова книжка „Маршал вперед“ Антоновича, Львів, Чарнецького 26, н. 21.

Самостійну Думку (Sergant, str. Petrovici 2. Romania.) з її виданнями:

Улас Самчук — „Кулак“, новий роман з волинського життя відомого нашого письменника, визначеного першою літературною нагородою у Львові 1934 році. Ціна книжки 20— Кч.

Л. Мосенда — „Засів“, вишнева повість про пробудження національної свідомості в молодого хлопця на Східно Українських Землях. Ціна 6. Кч.

Читач — „Сучасні українські поети“, збірка нарисів про сучасних наших поетів з численними арахідами поезій. Ціна 7— Кч.

М. Чирський — „Отаман пісня“, нова геройча песна на 3 дії з повстанчою боротьбою на Україні з червоною Москвою, — легка до поставлення, яка ще перед друком йшла з величим успіхом на сценах ЗУЗ. Ціна 7·50 Кч.

С. Черкасенко — „Северин Наливайко“, історична драма на 5 дій. Ціна 5— Кч.

О. Мицок — „Українські хлопомани“, нарис з історії українського відродження. Ціна 3·50 Кч.

„Свято Державності“ — містить цінний історичний і літературний матеріал, що освітлює це наше велике Свято (з ілюстраціями) Ціна 5 Кч.

Замовлення й гроші слати на Редакцію „Пробоєм“.

Жадайте ті книжки по всіх українських книгарнях!

Новий Час, український ілюстрований щоденник за 55— Кч на чверть року й дістанете безплатно „Історію української культури“ на 860 сторонах, або передплатіть ілюстрований двоєденик „Наш Пропор“ за 10 Кч місячно й дістанете кожний місяць безплатно книжку на 128 стор. Львів, Костюшка 1/а.

Для дітей замовте „Дзвіночок“ за 8— Кч на рік. Львів, Косцюшка 1/а, або „Світ Дитини“ в бібліотеку за 25— Кч річно. Львів, Зіморовича 3.

Дешева Книжка, двотижневик. В окремих книжках розглядає усі справи звязані з українським життям минулого й теперішнього часу. Річна передплата за 24 книжки тільки 20— Кч Львів, Скарбівська 35.

НОВІ ВИДАННЯ.

Микола Рішко: „Гірські вітри“, поетії, Ужгород 1936, ст. 32, формат 16⁰, з обгортою проф. Р. Лісовського. Ціна 3— кч. Замовляти в автора: Драгово, або в адміністрації „Пробоєм“.

Проф. В. Горбачевський: „Ідеократизм“ ч. 2. — реалія, Мукачів 1936, ст. 52. Замовляти в автора: Мукачів, Торговельна академія.

Календар-Альманах „Самостійність“ на 1937. р. Чернівці, ст. 222.

КОНКУРСІ!

Редакція часопису підкарпатської молоді „Пробоєм“ звертається цією дорогою до всіх підкарпатських українців-поетів з пропозицією, щоб написали „Гімн пробоєвиків — народовецької молоді Підкарпаття!

Свої проекти гімна просимо власні до редакції найпізніше до кінця березня 1937. Всі проекти наперед надрукуюмо в „Пробоєм“ а найвідповідніший прийметься за гімн.

Стипендійний фонд „Пробоєм“.

Просимо всіх перечитати собі про цей фонд в числа 10. за 1936 р. Дальше пожертував п. проф. Д. Коломієць 20— кч.
Хто буде черговий?

Гроші посылайте на чекове кonto „Пробоєм“ ч. 201.699 в до-
пискою: „Стіпфонд“.

Від редакції.

Ані одно число не сміє дістатися до рук безплатно. Тому вже третє число задержимо тим, що до того часу не вирівняють свої за-
легlosti. При тім поступимо з ними так, як з найбільшими нашими
ворогами. Постараемся примусити їх заплатити свій довг всіми мож-
ливими способами й без огляду на середники та не дивлячися чи
буде хтось тим обиджений чи скомпромітований. В 3. числі відкри-
вамо „чорну таблицю“ гробокопателів часопису української підкар-
патської молоді „Пробоєм“.

Всіх інших просимо власати принайменшім половину передплати
на рік 1937.

Прихильників просимо збирати на пресовий фонд!

Листування.

За надіслані Різдвяні і Новорічні побажання редакція й адміні-
страція „Пробоєм“ складає всім щиру подяку!

В. Вересенко: Подайте нам своє правдиве ім'я!

М. В. — кий: Рецензія календаря „Просвіти“ задовга. Скорочену помістимо в 3. числі.

О. Г. — Мукачів: Використаємо в слід. числі. Дописуй частіше.
Приєднуй передплатників та збирай на прес. фонд.

А. Т. — Ужгород: Подайте нам список тих „бідних“, для
яких „задорогий“ часопис „Пробоєм“ — ми готові знизити їм перед-
плату на половину, оскільки то відповідає правді. Але щоб не могли
роздобути одну корону на місяць — тяжко повірити! За допо-
могу щиро дякуємо!

І. Р. — Мукачів: Не від нас залежить чи будуть друкуватися
Ваші праці в „Пробоєм“ чи ні. Але таки від Вас самих — чи добре
опрацюєте їх і чи точно будете придержуватися ідеології „Пробоєм“.

Пробоєвіки — Хуст: Сердечно витаємо валоження „Спор-
тового гуртка молоді „Пробоєм“. Ваш лист помістимо в 3. числі
„Пробоєм“. Подайте точне число передплатників. Висилати можемо
кожному окремо або всім разом. А тепер до праці!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвувє на пресовий фонд 100— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоєм. Всім іншим щира подяка.

На пресовий фонд дальнє зложили: До тепер маємо дальших таких осно-
Кч. вуючих членів: Кч.

„ПРОСВІТА — ПРОБОЄМ“

„У ВЕЧІР СВ. МИКОЛИ ПРАГА 1936“.

Під таким заголовком передав св. Миколай редакторові „Пробоєм“ дарунок-альбом, прикрашений національним гербом і барвами, в якому находимо такі імена:

(Продовження).

30. Барія Шебеньова	5—	47. Дмитро Дочинець	1·50
31. Анна Татинець	3—	48. Йовшка Джумурат	1—
32. Іляна Рішко	3—	49. Іван Шелестак	1—
33. Луїза Гата	2·50	50. Микола Поп	1—
34. Павло	2—	51. В. Нечиткий	1·—
35. Мико	2—	52. Микола Суско	1·—
36. Марія	2—	53. Петро Гайнік	1—
37. Федір	2—	54. Павлик	1—
38. Олена Синевич	2—	55. ... Михалевич	1—
39. Іван Григорчук	2—	56. М. Хмільяк	1—
40. Іван Кувьма	2—	57. Іван Густій	1—
41. Микола Фуртъ	2—	58. Нечиткий	1—
42. Михайло Осташ	2—	59. А. Коцюба	1—
43. Ілько Стельмак	2—	60. Йосиф Фольовчук	1—
44. JUC. Іван Кир	2—	61. Стефан Бора	1—
45. Юліана Мовнар	2—	62. Нечиткий	0·90
46. Іван Попович	2—	63. Микола Кубарич	0·50

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

OBSEN: Boršoš-Kumjatskyj: Tři větry. — I. Iršavskyj: Báseň. — J. Stanyneč: Partajni pomoc. — V. Dovža: Projev mravnosti. — Národní jednota. — VII. Kongres učitelske hromady. — J. Hajovč: Projevy a skutečnost. — Pedagogické kroužky. — Dopisy. — Studentský věstník. — Kronika. — Stipendijní fond. — Z redakce. — Dopisování. — Tiskový fond.

ПРОБОЄМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 5-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по однокожного числа 1—кч., за границею річно 20—кч. — Число чекового контра 201.699.

Відповідальний редактор, власник і видавець: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánska ul. č. 180.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegr. čís. 321549/VII-1933. Podává se u Pošt. úřadu 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vy- chází 5. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 20— kč. Číslo šekového účtu 201.699.

Odpovědný redaktor, majitel a vyda- vatel: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

ПО КОНФІСКАТІ ДРУГЕ ВИДАННЯ.

ПРОБОЄМ

ЧАСОПИС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 3.

ПРАГА

Березень

1937.

Елісавета Кузьмівна:

Заповіт Шевченка несповнений!

Вже зараз сто літ минає, як пролунав могутній голос ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: — Вставайте, кайдани порвіте, та вражою алою кровлю волю окропіте! А для заохочення пірвати кайдани сказав нам Шевченко, що тільки „в своїй хаті, своя правда і сила і воля”.

Сто літ минає!
А Україна все ще
„обідрана, сиротою,
понад Дніпром пла-
че”... Сто літ ми-
нає! А „над дітьми
козацькими поганці
панують” і далі.
Сто літ минає! А
ми все ще не мо-
жемо помянути то-
го Великого Генія
„в світі вольний, но-
вій”. Сто літ минає!
А ми все ще не
маємо „своєї хати”.

Чому це так? Не-
важкаж сорокп'ять мі-
льйоновий україн-
ський народ менше
цінний і засуджений
лопатою винести „грязь Москви” й вимести „Варшавське сміття”!

Бо „сонце йде й за собою день веде”. „Церков-домовина розва-
литься, а з під неї встане Україна”!

бути погноем для
інших народів? Ні!
Рішуче не тому! А
тому, що між нами
розврат, розбещен-
ня, запроданство,
багато підпанків,
перевертнів, що
прислуговуються
ворогові. Куди не
глянеш по „широ-
кому світу”, всюди:
„Раби, підніжки,
грязь Москви, Вар-
шавське сміття”...
з яким ми до сьо-
годні ще не впора-
лися!

Найвищий час
вже настав, щоб з
між нас залізою

Борітесь — поборете вам Бог помагає,
За вас сила, за вас воля і правда святая!

Говерля:

I. ПРОЕКТ

гимна пробоєвиків — української народовецької молоді:

*Могучий зрив нестримного завзяття,
Зрив непереможний радісного Дня
Це нас, синів пішного Закарпаття
До чину кличе прадідна Земля.*

*На II Клич напружено ѹ жорстоко
Ідемо горді в поривах повстань,
Далеко чутъ наши рішучі крохи
В міцних рядах, у поході змагань.*

*Ідемо, ідемо — когорти геройчні
У буйний степ у весняні вогні,
Звершити Діло чисте і величне
І привітати Волі й Слави Дні.*

Юрій Станинець.

Партійна поміч.

Чи колись повернув до нього хто з інших панів? Де там. Хиба еквектор. А я... не хвалюся — набрав байдужого вигляду і сів на ладу — ви самі могли не раз бачити, що перед моєю хатою кільки раз стояло вже авто — знову встав — в них приходять до мене пани. А колиби ви знали, що то за пани. Пан предсідатель й заговорити би з ними не смів. А кільки раз вони брали мене з собою в авто. Чому за другими не ходять пани з автами? Я цим не хвалюся, тільки так згадую, щоби ви виділи, що я вас не хочу обманути.

— Вижу я, вижу, але сто корон днесь великі гроші.

В хату вбіг десь три-літній хлопчина плачуши:

— Мамо! Анна ваяла від вя батіг.

— Дай му. Ти не хлопець з батогами ходити. Я тобі куплю щось у Хусті. Но дай му і йдіть на двір бавитися.

Дівчина кинула батіг хлопцеві під ноги і вибігла крізь отворені двері. Той скоро скопив батіг і погнав за нею.

— Кажу вам, кумо солодка, що то не много — продовжав секретар курячі папіросу, яку зробив, доки Марія вимирила дітей — другий би взяв більше і діло не довівби до кінця. А що говорив вам той, то ви в одно вухо вчули, другим випустили... Він знає много говорити, то правда, але помогти? Де там. Тільки й розуму в нього: люди не пийте, люди в читальню ходіть, хлопці коляндувати на „Простіт“, дівчата вишивайте сорочки, народні танці буде учитель учити... Але тут не бесіди треба а діла і розуму.

Замовк. Чекав, що скаже на то Марія, але вона мовчала. Що було їй казати. Вона знала, що він видер гроші вже не від одної

вдовиці. Певно кожній говорив сякі бесіди. Так з нього сміється ціле село за те, що він держить себе найрозумнішим. Кожному хвалиться, як то його пани люблять, як слухають його, як помагають всім на його заходи, але то все тільки за те, щоби йому дати за його поміч. Добре це знала Марія і постановила дати йому добре виговоритися.

Він чекав. Був сердитий, що Марія так тяжко піддається. Надумувався. Що йому ще сказати. Так. Ще має один доказ:

— Ви самі кажете, що вже були там. Но видите. А скільки там дверей? А всі однакі і за кожними інший пан сидить або й два, три. А до кожного з другим ділом треба. В одно вікно візьмуть ваші письма. Передадуть в кімнати і ваше письмо з кімнати до кімнати, як жона брехлива, пробачте, по сусідах. В одній дадуть на нього число, в другій щось напишуть, там далі якісь папері докладуть до послідних дверей, ви вже будете гроші числити. Але ви думаете, що ваші письма так скоро будуть ходити по канцеляріях, як я вам отце розказав? Де там! За тим треба доглядати. Десь кине ваше письмо котрийсь пан між папері і воно може там годи полежати. Діло треба так поднігувати, як ви кочергою огень в печі, як хочете, щоби горів. І йдіть ви де знаєте. Так кожні двері однакові, тільки почисловані а на кожних карточка, який там пан сидить. На другій написано, якого дня і в яку годину приймає той пан. Залізеш в понеділок в пятницюві двері, а місто в десятій у восьмій годині і чоловік може собі так пошкодити, що й за сотки не направить діло — толкував далі вимахуючи руками, бігаючи по кімнаті. Нервозно тягнув дим з пап'юроси, що присохла кінчиком до губи в лівому боці рота.

— Та де мені бабським розумом це все знати. На це Бог вас дав.

— Певно, що так. Я знаю що ви розумна жона. Бо не лишив би на другу сяку журу й тільки дітей, але знає, що дасте собі з ними ради... Ми тільки в середу підемо на секретаріят. Там нам напишуть пару слів просьби, а пак на кранк-касус і все буде добре.

— Підемо — притакув Марія, щоби вже раз відогнати його якось від себе. Добре що він на середу відтягнув, а їй учитель вже написав просьби вчера в читальні, а завтра несе її сама. Порадили що і як. В середу скоро рано піде ламати кукурузу. — Жовтько! Вибеш вікно — скричала на курку, що вилетіла. В заголовку звикла нестися і все щось найде в хаті. Гиш на сідало. Завтра рано прийдеш і як занесеш коко, дістанеш істи. — Відчинила вікно і скинула курку.

— А знаєте, добре би, як би там знали, що кум прощен би, був в нашій партії. Може має лейтимацію? Але пусте. Я скажу, що „наш чоловік“ і вони мені повірять — сказав вже спокійно, задоволено. Тепер в нім будився партійний дух. Він має Марію приєднати в ряди іхньої партії.

— Мав він якісь там. Хиба я в тому розуміюся.

Принесла з кута паперя припале порохом.

— Е, ні. Це летючки. То перед виборами розвіспала кожна партія. Он тут і наша... Гм... Але не давно були вибори — прийшло йому на думку — на кого ви голосували?

— Та Бог святий знає. Хиба я розуміюся в сяких ділах. Кудись прощен ходив, приносив оце паперя.

— Та мусів вам казати, на котру голосувати.

— Казав, али чи я то держу в голові...

— Но, знаєте ліпше би, як би ви знали на котру голосували. Як на нашу, я би це сказав там, а це много значить.

— Та я щось пам'ятаю. Прийшов одного вечора і каже: жоно, будемо голосувати... Но, але ци вповіда бим вам як називається... Якось чудно... Знаєте фігляр був най му Бог одпустить. На косу будемо стара голосувати. Най буде на косу, кажу я йому.

— Е, то не добре. То не наша була.

— Та чекайте, як було до кінця. Пак другого вечора казав: на ссрп будемо голосувати. Далі пам'ятаю на перевернений стілець...

— Ні, ні, ні. Це недобре. Це всі не наши.

— Потім на кручених, як ключ циганський.

— То, то, то. То й була наша. Я сяк поясняв народу, як познати нашу листу. Яж вам казав, що він був наш. Тоді все добре, будуть гроші чим скоріше. Я сяк і розкажу все панам. Ну і ви голосували на сю.

— Так голосували...

— На ту в крученим лумером?

— Та я вже не знаю, яке було. Я го не виділа, бо по-слідного вечера перед виборами приніс кукурудзу за плечем і заліплена конверту. Я скovalа в пазуху, а друге паперя понесла на показ всім. За веретено ту в пазухи вкинула в скриню, а сю порожню скovalа. Друге паперя як мені дали, так і кинула в кіш під стіною.

— Е, ні, ні. Це не наша була. Наша не кукурудзу давала і ми інакше робили — сказав арезайовано. — Але до Хусту підемо.

Головне, щоби він дістав сто корон.

(Кінець).

A. Сивоус:

Quo vadis?

Кожен з нас в свідком нинішнього антагонізму батьків і молодої генерації. Явище природне й кожен його розуміє. Часто-густо чути нарікання батьків на їхніх синів — дочок, що, полішивши родинне кубелечко, попливли річищем тсі чи іншої ідеї. Правда, що молодь часто йде за брудними спекулятивними клічами, що ними в сьогоднішні часи більш спекулюється, як колись Гундерманн а своїм суперником Саккаром на паризькій біржі.

На всій Українській Землі в цей антагонізм слідний, але в різних варіантах. В Великій Україні, хоч і в „рай“, молодь протестує проти нерациональної постанови їхніх батьків і прямує до своєї мети тернистим шляхом, що його мусить промошувати свою кровю. Обумовляють це московські процеси з роастрілами найкращих синів України ім же ність числа. Хоч би протимосковсько-большевицька демонстрація в Одесі 22 січня м. р. достатно освітлює „соціалістич-

ний рай", де впорядчики „загальнолюдської ідеї" І. П. У. мусіли розганяти „товпу" іхніми т.зв. „сикавками". Товпа (по їхньому) в день радості: Самостійності й Соборності тисячами кинула імлівічні манівці й розкрила світу завуальоване обличчя дурману соціалізму.

В Галичині під наїздницьким чоботом Польщі молодь більш загартована. Життя в тюрмах і тортурах нето що ослаблює організованість молоді, але, навпаки, доливає оліви до вічногоріючої лампади-серця, де горить, однак ненависть і гнів проти наїздників, однак безмірна любов до Української Нації й кристалізує себежертвеність до створення Вільної Суверенної Української Держави, де вбачає вона перший щабелься осягненої Мети. Найбільш дріжучий терен — Галичина: ніодин постерунковий, ніодин лях не ступає на Українській Землі так, як у нас наші наїздники; він ходить по Ній, як на замаскованій міні: не певний того, чи під його ноговою не находититься міна, що може висадити його споганене тіло туди, куди вже давно годилося. Ляхи зо всієї сили змагаються склонізувати УЗ але тут привітає їх червоний півень, олив'яний біб і ін. лікарства. І не диво, що деякі „патріоти" вертають на свою улюблену... Це дійсно вулкан, що вже чутно в нім гуркіт в підземеллі, від чого наїздник стриже уshima й дивиться, де розірветься вулкан і розвинить свою пащу-кратер, а якого виллеться лава... скупати їх в Сілоамі. Про старших політиків УНДО при чорній каві, в маршальських фотелях, що „нормалізуються" нема що й говорити. Старого а до того ще й дурного, як кажуть, і могила не направить. По моїму найвідповідніше усунути. Вони середняки; натомість Український Націоналізм знає одно: боротися аж до перемоги.

КОНФІСКОВАНО.

Куди йдуть закарпатські села? Що спостерігаємо на села? Щоб довго не крутитись — біда, алидні. Але ще які?! Люди стараючись оминути це, з великим напруженням сил посилають дітей до школи,

щоб в них мати люди. Але що спостерігаємо? Вже в першим кроком до шкіл середніх чи горожанських повстає роздвоєння елементу шкільного й селянського. Учень чи учениця, вступивши до школи, де панує чужий, нам ворожий дух, забуває на всіх і все. Це т. зв. шкільна касти, що погорджувє, ба навіть гірше, з призирством дивиться на своїх осталих братів. А в оцій касти, ще касти т. зв. касти старших, і що дальнє, то більше роздвоєння повстає. Це в там, де всі студенти українці. А як воно з учительством? Учитель має „сталиі чсл. плат“ а навіщо йому заїдали на себе доокілля. Що в „Предписано“ його школоповинні діти знають (?). А що йому сумління? Навіщо воно? Радів: перед ним в одній клясі сидить стільки українських дітей. 750 чи навіть і більше кч. приказують йому танцювати „чеський вальс“. Тішаться, що в членами „великої“ Учительської Громади. Нас, живляв, сили; ми покажем по чому аліб і сіль, по чім... І показали?! В школі й надалі член „великої“ баламутить головки українських дітей чеським правописом „панькевичівкою“. Це дійсно двосічний меч, що розсікує будь як. А які вони патріоти? якби так знали всі, то аж до неба підскакували б. Видно, що „націоналісти“, вони так себе означають), але я б дав їм іншу назву лженационалісти. Куди не глянь, всюди на грудях жовті серця з прaporцями; кажу, великі патріоти. (Честь виймкам!).

Уста в них напів сажня, слова-великі а про чин не говори. Що, хіба ж це не праця: в селі, що „національно свідоме“ може знайдеться 5 осіб, що скажуть, що вони українці. Що, чи це не праця учительства за дві десятки літ? а слід до того придати, що це в чисто українському селі.

А на полі абстиненції, яку колосальну працю викавало учительство в українському селі. Це звичайно йде мова про учителів-редакторів. Дуже жалую, що він в своїм „органі“ не звертає на це більшої ваги іменно, „як треба провкаювати свою чисть“. Я певен того, що пан редактор здобув би собі тим великої слави; честь наш пан редактор покаже так своїм брятям-селянам: пан редактор прикаже принести до своєї хати деміжон червоного, поставити на столі, люди, що зва тої цілі тут війшлися, поставить в ряд, як у Советах, та давай „провкаювати чисть“, поки непорожній деміжон. Опісля, зловившись під рям'я, простув до недалекої „сусідки“ Голди. А тут склянкою об землю: Голдо, давай! Та воно справді видно почуття до національної традиції. Згадалися пану ред. ковачі часи. Та цим, власне, п. редактор школу робить нам, бо ми не можем (ані не бажаєм собі) так „провкаювати чисть“.

Та воно так з учителями-редакторами. А подивімось на учителів-економів.

В селі, щоправда, невеликому кооперативи аж красуються своїми надписами: „Кредитнов Дружество“ трохи подальше „Потребительное Дружество“ ч. 1. дальнє вже і ч. 2. а під ним ще й додаток: „м'єшанъ товари“. Йи богу, радуємося й веселимося. Зайдеш до середини — чого душа забажав. Реклама, видно, що в під руки мистця, ѹ, щоправда, найліпша — бо по-чеськи. Знайдеш там образ і пре-

андента, тільки кріа на наші. Забуто, що українці повинні прикрашувати свої стіни портретами наших двох найбільших геніїв, що кровю виховували нас. Заходжу в бджолинок п. учителя-економа й очам не вірю: Бідний Кобзар лежить під уліем, а другий, завішений за правим кутом кричить до мене во всієї сили:

... „Лупайте ж цю скалу! Нехай ні жар, ні голод
Не спинить вас. Зносіть і труд, і спрагу й холод,
Бо вам призначено скалу цю розбити!...

І в дійсності, поки таких „свідомих націоналістів“ — народніх працівників буде мати Закарпаття, не надіяється нам на краще прийдешнє. Б'ю в давін тривоги й во всієї сили кричу до вас редактори-економи й „старші“: Куди йдете?!

Др. Стефан Росоха:

КОНФІСКОВАНО.

Ждучи на прийняття до держ. служби, віддав життя за 13 — корон на жидівській праці.

25-літній Михайло Рішко в Драгова, абсолювент Вел. Береснянської горжан. школи й I. півроку слюсарської школи в Севлюші, яку

мусів покинути, хоч добре учився, бо старенький батько не міг йому допомагати. Після того був якийсь час помінч. урядовцем Окр. Суду в Воловім. Потім шкільним інструктором в Свободі й Драгові. Далі наступив у 1934 р. військову службу в Михайлівцях, де абсолювував телефонічний курс, а потім підофіцерську школу. Дістав там „гомбички“ й „похвальний декрет“. Від половини вересня 1936 р. стався дістатися до праці. Висилав різні проосьби: одну за другою. Але всюди було марно, мусів працювати на жидівській пілі від 6—6 години за 13. корон.

На початку лютня мав приїхати до Праги на працю, яку йому обстарала ред. „Пробоем“. Мав працювати доти, доки чеські уряди на нашій землі приймуть його до праці. А домагався до жандармів, фінансів, листоношів, поміч. урядовців (zřizenc-iv) і т. д. З деяких місць

вже дістав негативну відповідь. Словом не приняли, (хоч ніколи не був караний і „підовзрілий“!) З інших ще мав ждати на відповідь Але

Фото: РОССОХА

не діждався. 1. лютня вдарила його дошка в голову так, що непримого відвезли до лічниці в Севлюші, де він вже другого дня віддав Богу душу.

КОНФІСКОВАНО.

Вл. Пане Редакторе!

Дякую Вам за Ваше ласкаве старання про моого сина Михайла. Але вже не треба. Постарається за нього Всевишній... Далі Вам не можу нічого сказати, бо серце ми ся розриває... *Батько.*

Л и с т и:

Наша правда
в нашій хаті!

"Наша сила
в нас самих!"

*Хвальна Редакціє
часопису нашої закарпатської молоді „Пробоєм”!*

Довідавшися з часопису „Новий Шлях” за наше видавництво часопису „Пробоєм” в Празі, спішу Вам написати пару слів. Перепрошую, що не пишу українським правописом, бо признаюся, що не зовсім умію. Вам відомо, як Закарпатська Україна була під мадярським окупанством переслідувана і не мав нагоди научитися писати. Але читаю добре. Єм передплатником „Нового Шляху” і членом УНО (Українське Народне Обєднання — прим. „Пробоєм”) у цій місцевості.

Дуже мене тішить, що наша молодь організується по седах у національні ряди й видає свій часопис. Але ж бо я знаю, що в нас на Закарпатті багато русофілів є та й мадяронів... котрі на нашій батьківщині не дають розвиватися нашим українцям. Ізза того прошу нашу молодь організуйтесь в рядах „Пробоєм” і разом з старшиною побивайте ворога нашої Батьківщини. Ідім разом за визволення нашого народу, нашої культури. Отже ж нинішня пора нам дозволяє.

Як туй наша молодь в Канаді організується за визволення нації, як гарно бачити, як виступає з концертами в англійських салях. Як англійці признають нашу українську молодь, так нехай світ пізнає закарпатську молодь. Так само прошу читателів часопису розширяйте часопис „Пробоєм“, підтримуйте його, бо ж часопис то є перший орган у нас, часопис дорогий нам. Показує нашу культуру, додає нам охоти. І так я, яко походжу в Закарп. Укр. (скорочення — Ред.), я туй на канадськім континенті буду поширювати гарний часопис, то поможу вам із збіркою на пресовий фонд. Туй засилаю передплати 50 центів, а 50 на пресовий фонд і як отримаю часопис, то зроблю збірку. Туй хочу помогти нашему часописові. Я остаю вірний нашему українському народові. Слава У. (скорочення — Ред.)

Канада 1. I. 1937.

Михайло Сільвашій,

Закарпатський українець від Ужгороду

З огляду на велику вагу й значення, яке мав дорогий нам часопис „Пробоєм“ — стаюся його основуючим членом. Засилаю 20 — КЧ як першу рату. Остаток у правильних ратах щомісяця 15. I. 1937.

Дуже тішуся, що молодь гуртується, коло свого часопису „Пробоєм“. Що вже є навіть спортивний гурток пробоєвиків. Дав би Бог святий, щоб ми вирости в сильне, незломне, свідоме національне тіло. Я вірю, що так буде, як що будемо й далі працювати! 8. II. 1937.

С Т У Д Е Н С Ь К И Й В І С Н И К

13. III. ц. р. в 20. год. в „Унітарії“, Прага I., Карлова 8. відбудуться вечерниці Українського студенства високих шкіл у Празі.

Союз Підкарпатських Українських Студентів у Празі.

7. лютня ц. р. союзівці взяли активну участь у загальних зборах філії т-ва „Просвіта“ в Празі. До управи філії увійшло 8 членів Союзу.

16. лютня українське студенство виступало на „всесловянськім рвіті“, де гарно зарепрезентувалося. Українські точки програми (народні танці) належали до найгарніших і ефектовніших, защо публіка нагородила українських студентів гучними оплесками й овациями. Москвофи — „відродженці“ провалились вповні, хоч п. губернатор прислав їм гуцульські убрання!

21. лютня члени Союзу вислухали реферат п. Дра П. Клунного: „Українська інтелігентна молодь у Празі й ораторське мистецтво“ (його велике значення в практичному житті культурних людей). Того ж дня відбулися членські сходини на яких обговорювано свято Крут і окружні візди народовецької молоді.

28. лютня відбулися членські сходини, на яких Др. С. Росоха предложив до обговорення статут товариства: „Студенський допомо-

говий фонд імені князя Корятовича" в Ужгороді. Статут прийнятий і зашлеється його голові Учительської Громади п. дир. Волошинові, який скличе в найближчій добі установчі збори. Просимо всіх приятелів українського студенства взяти в них активну участь, як теж у дальших працях товариства. Того ж дня відбулося Свято Крут.

Виділ С. П. У. С.

Нове українське студенське товариство в Брні.

Кінцем лютня заклали наші студенти в Брні нове товариство українських академіків, яке буде тісно співпрацювати з празьким Союзом і братиславською філією. Подрібно про товариство подамо в 4. числі „Пробоєм“.

Філія Союзу П. У. С. у Братиславі.

Члени братиславської філії Союзу приготовляють у найближчій добі власнування студенського гуртка „Пробоєм“ у Братиславі. Мета гуртка буде така як брнянського гуртка „Пробоєм“.

РУХ МОЛОДІ.

Великий аріст народовецького руху серед української молоді Закарпаття примушує нас виділити в „Пробоєм“ сталу рубрику. Тут будемо містити про всі справи молоді, щоб тим способом скоординувати всю діяльність нашої молоді та надати її діяльності організованих форм.

КОНКУРС!!!

Редакція часопису української підкарпатської молоді „Пробоєм“ звертається цією дорогою до всіх підкарпатських українців-поетів з пропозицією, щоб написали „Гімн пробоєвиків — української народовецької молоді Закарпаття“!

Свої проекти гімна просимо заслати до редакції найпіаніше до кінця бересня 1937. Всі проекти наперед надрукуємо в „Пробоєм“ а найвідповідніший прийметься за гімн.

Дотепер заслали нам на конкурс три проекти. Один вже друкуємо. Другий буде в 4. числі „Пробоєм“. Третій проект хоч і добрий, але форма до нічого. Автор мусить опрацювати форму! Всі проекти надрукуємо під псевдонімами, щоб при їх оцінці не перешкоджали особисті симпатії.

Студенський гурток „Пробоєм“ у Брні.

У Брні заклали наші високошкільні студенти гурток прихильників „Пробоєм“. Метою гуртка є: моральна і матеріальна допомога часопису „Пробоєм“ та ідеологічне вишколення членів гуртка.

Спортивний гурток „Пробоєм“ у Хусті.

Гурток звертається до українських спортивних організацій і до поодиноких громадян, щоб прийшли йому на поміч з вправами (вільноруч, з топірцями й т. д.) як теж з пірамідами, підручники з них просимо заслати до редакції „Пробоєм“.

Окружні зїзди української народовецької молоді.

Спеціальна комісія при Союзі Підкарпатських Українських Студентів у Празі випрацювала проект скликання окружних зїздів української народовецької молоді Закарпаття.

Зїзди відбудуться в такому порядку: 27. червня в Хусті, 4. липня у Вел. Бичкові, 12. липня у Воловім, 18. липня у Вел. Березнім, 25. липня в Ужгороді, 1. серпня в Мукачові і евентуально 8. серпня в Севлюші.

В цій справі Союз П. У. С. скличе під час великомісячних вакацій в тих округах наради представників української народової молоді, на яких виберуться підготовчі зїзові комітети.

Х Р О Н І К А.

Винниченко висвистаний!

Відомий зрадник України, що потім на суді в Парижі свідчив за жида Шварцбarta — вбивника Петлюри, приїхав до Прати, щоб тут своїми виступами між українським громадянством зробити собі „стежку“ до Америки й Канади. Але вже на першім (і мабуть останнім) своєму виступі 16. лютня дістав належну відсіч. „Український“ Комітет, під проводом „діректора“ Макаренка, влаштував його виклад. Як тільки Винниченко розкрив рот а усіх боків салі посыпався рішучий протест українського громадянства, кидаючи йому такі привіти, як: зрадник, большевицький агент, жидівський наймит, обілятий кровю Петлюри і т. д. Після того вібрані українці відспівали: Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служить... при повстанні з місць. Тільки Григорій, Сокальський та ще пара „соціалістичної сметанки“ вагалися вставати. Встали аж тоді, коли побачили, що й чеський міністер Нечас стойть. Згадані пани теж гаряче боронили Винниченка. Григорій хотів знати навіть імена демонструючих. (Він знає для чого)! Сокальський як навіжений кричав: „фашисти“!

По $\frac{3}{4}$ годинній перешкоді викладу, демонстранти залишили салю, після чого Винниченко під охороною чеської поліції викладав про свої ідіотизми, щоб українці їли моркву, капусту, бараболю. Мясо певно, щоб осталося москалям, полякам і жидам!

25-літній ювілей праці!

В березні 1937 р. минає 25-ліття учительської праці професора Торговельної Школи в Севлюші Дмитра Коломійця, що в грудні минулого року святкував 60-ліття свого життя.

Проф. Д. Коломієць народився на Полтавщині 1876 р. По скінченні учительської семінарії учителював 10 і пів року на селі. Потім підготовився до високої торгівельної школи й у 1915 р. скінчив Київський Комерційний Інститут.

Далі приходить війна, революція, еміграція, інтернування в таборах, аж 1922 р. приїжджає він до Севлюша й тут як професор Торговельної Школи вчить без перерви 14 і пів року — разом 25 літ.

Є це людина з непересічними здібностями, скромна — добрий робітник на народній ниві. Знаменитий учитель, першорядний колега, який користується великим авторитетом у молоді й людей з поза школи.

Публичний запит до пана професора Володимира Бірчака в Ужгороді.

На якій ідейній підставі Ви, як українець, знаходитесь в складі редакції часоп. „Podkarpatorské Revue“, що стоїть на позиції третього напряму — русинізма?

Чи може для того, щоб там містилися пасквілі на праці українських авторів про Закарпаття?

Перший етап автономії!

По одобренні неграмотних „карпаторусских“ учебників“ слідував „перший етап автономії“ — призначення україножера М. Драгули краєвим інспектором українських шкіл на Закарпатті. Чеські міністри тим хочуть „ущастливити“ українців. Треба приготувати їм відповідну відплату!

Українці в комітетах Пушкина?

Ходять вісти, що деякі українці ваяли участь в ювілейних комітетах Пушкина. Це в не гідне української національної чести, щоб святкувати того, що з такою зневагою відносився до найбільших наших предків і цілого українського народу.

Просимо написати нам про тих панів, щоб ми могли їх представити українському громадянству й залишити про них „память“ грядучим поколінням!

Хахол буде все хахлом.

А. Фаринич, що за всяку ціну хоче бути „руssкіm“ ніяк ним не може статися. Бо правдиві русскі-москалі за такого його не визнають. Московські „Ізвестия“ з б. II. ц. р. між іншим пишуть, що на Закарпатській Україні виголосив промову на святі Пушкіна закарпатський українець А. Фаринич.

Правдиві москалі це скажуть про кожного нашого московофіла, хоч би він як, простягаючи руку за ласкою до Праги, відхрещувався від українства.

Загальні збори філії т-ва „Просвіта“ в Праві.

7. лютня ц. р. відбулися заг. збори. Нова Управа: голова — Др. С. Росоха, I заст. голови — Д. Галай, студ. техн., II. заст. голови — Ф. Артимович, ремес., секретар — Є. Кувшмівна, студ. техн., скарбник — М. Павлічук і В. Січик, бібліотекар — С. Будкова, господар — П. Гайник, протоколянт — П. Форманюк; члени: П. Маркуш, І. Купчик, студ., П. Беца, М. Бокотей, студ. філ., О. Рішкова; Ревіз. Ком.: голова В. Бора, члени: О. Маркуш і Ю. Кене, оба студ. прир. наук.

Помождть.

„Народня Лічниця“ наш перший шпиталь-клініка на Західних Українських Землях має бути цього року закінчений по змозі вже в травні місяці; праця на будові поступає швидко вперед. Однак сума,

якою „Народня Лічниця“ роапоряджав не вистачить на повне закінчення та влаштування саль хорих, операційних саль і т. ін. Важливо те, щоб „Народня Лічниця“ була закінчена як найскорше та могла в повний вже мірі розпочати свою корисну працю. Це дасть їй також можливість власними силами повнити своє завдання. Звертаємося до всіх Українців з проханням складати жертві на „Народну Лічницю“. Окремо просимо наших лікарів, які вже зложили кч 15.000—, і на далі памятати на наш обсвязок та прискореним темпом посылати рати на декларовані суми, зглядно жертві. Датки можна посылати з Ч. С. Р. прямо лічниці складанками Шекового Уряду, що їх на побажання пішло відворотною поштою Др. I. Ортинський, Praha II., Karlovo nám. č. 20. За комітет: Др. Кметь, голова, Др. Ортинський, секретар.

Рецензії:

*Календар „ПРОСВІТА“ на рік 1937, річник 15-ий
наклад „Народного Фонду“ в Ужгороді.*

Почнемо з окладинки. Так вона гарна... І, беремо в руки календар з тією думкою, що знайдемо там багато цікавого матеріалу, багато корисного нам знання про нашу рідну землю. І що ж?! Ми розважувані. Кидамо календар і питаемо себе: чому так? Йдемо вперед, розвиваємося, маємо на Закарпатті багато своєї української інтелігенції, удосконалюємося в усьому, на всіх ділянках культурних і господарських. А наша Просвіта не спроможеться на добрий календар один раз на рік! Дивно...

Щоби ми не голословили та перейдемо до теми. Ось як виглядає календар з технічного боку: Свячень квітень і т. д. Німеччини — Німеччини, пільно ст. 42 — пільно, заложий ст. 45 — заложили, Отец ст. 46 — Отець, Шішніг ст. 56 (два) — Шушніг, таї поч ст. 62 — тої ночи, плхований — похований, релігійні ст. 69 — релігійні, з новою мельодією ст. 73 — з новою мелодією.

Було би нудно читати всі ці помилки, а теж ніхто б не хотів їх нам видрукувати. Досить того що таких помилок є багато, навіть дуже багато, бо на цілий календар, що має 136 ст. друку з оголошеннями технічних помилок є до 200 (двісті).

Само собою, що таких квіток найдете теж велике число: визичувачів, Воловий, нетерпеливе чекала їх прихід, нагромаждили, зникли в проміннях і дебрях Карпат, насталася систематична облога, капітолівав, вмашировали, Ракоція і т. д.

В слові Ракоцій „о“ є наголошене і по українськи буде: Раковцій! Дуже прикро, що ця помилка є якраз в статті, автор якої володів прекрасно мадярською мовою...

Рівно ж назва місцевості Волове, а ніколи Воловий.

Отже з технічного боку календар виглядає дуже погано. Неначе комусь хотілося показати недбалість перед самим собою, а теж перед чужинцями, які Закарпаттям цікавляться.

Скажуть: е, та помилка може бути... Добре, в можливі помилки тільки в щоденній пресі, в тижневиках, але ніколи в книзі, що підготовляється цілий рік на цілий рік!

Літературне опрацювання теж дуже слабе. Власне ка-
жучи ніяке! Сам підбір кволих та плаксивих віршів тягнеться через
цілий невдалий календар, що вводить нас у якусь дійсно плаксиву
землю. Шевченко. Виходило б, що найбільший співець нашого народу
не мав кволих поезій. А, ні! Редактор календаря не жалів труду, щоб
відшукати: На що мені чорні брови? Так як би в Шевченка не було
радісних здорових? Так само й з поезій Франка редактор витяг:
Веснянку! А що ж думаете взято з поезії Шашкевича? Ну, само
собою, що: Цвітка дрібна молила неньку...

Коли до цього циклю кволої поезії додамо ще: „Руська мати нас
родила...“ (до речі під цією строфою чомусь не поданий автор), то
матимемо повний вигляд літературної частини.

Чи ж до календаря неможна було запrositi співробітників пера?
Чи треба було б тоді в десятий раз передруковувати „Материні сльози“
— Луки Демяна (друковані в „Руській Читанці“ для III класи), хіба
тільки для того, щоб у календарі невдало поправити один рядок: Мої
дрібні сльози (Р. Читанка) на — Мої сльози дрібні?

Єдиний вірш Боршоша-Кумятського бадьорий, сильний, але й він
взятий з друкованої вже забірки.

Цінної прози рівно ж не має! Взагалі не має, бо „Хто вона“ не
можна зачислити до прози. Читаємо й не можемо знати, чи це опо-
відання чи репортаж з рідного села? Без дії й без закінчення!

М о в а жахлива!!! Вже вгорі ми навели деякі приклади, які уна-
гляднюють образ календаря. Та находимо багато нещасливих ново-
творів, що знижують гідність календаря. Ми не в проти уживання
таких гарних закарпатських слів як: команиця, топанки, сважатися,
любитися (на означення: мені подобається) то що. Але рішуче про-
тестувамо проти калічення мови!

З реаговано надавичайно невдало! Такого розміщення ще ніде
не практиковано. Навіть і в футуристичних альманахах.

На початку, само собою, що про Бенеша. Його батьки, його дитячі
роки, ще немав фотографій як Бенеш говорить про автономію За-
карпаття в часі його подорожі... Далі стаття про Коллара. Наш „слав-
ний“ граматик соромився під такою недбало написаною статейкою дати
своє повне привище. Тепер іде Дра Брящайка Михайла некролог ще
й з хрещиком.

Всі статті опрацьовані „на коліні“. Повна недбалість...

До цінних належить: Остання нагінка — Діонія Митровича. (З
нагоди 20 роковин скасування кирилиці). Цікаво, що стиль додержаний,
мова гарна й головне річева стаття.

Навели теж дату заложення „русь.“ соц.-дем. партії, але забули
дату перевернення її на чсл. соц.-дем. партію. А що інші партії?

На загал календар не відповідав своєму завданню. Коли ми візь-
мемо під увагу, що календар лежатиме цілий рік в хаті українського
закарпатського селянина, робітника й інтелігента — то значить буде

настільною книжкою, в дікого навіть молитовником, до якого сотню разів в році напевно хтось загляне і буде з нього вчитися — так тоді аж вповні зрозуміємо недбалість та безвідповідальність редакторів, що беруться не за своє діло. Дуже цікаво: було кому критикувати „Альманах Українських Підкарпатських Письменників“ аж трьома наворотами, який в порівнянні до календаря, оминаючи деякі помилки є багато цінніший і корисніший!

В Севлюші вони все бачуть, але в Ужгороді де самі живуть, — нічого не бачуть... Ото диво?!

—кий

Чесько-московська провокація.

В рамках чесько-московських валичань Міський Театр в Празі поставив в останній час песьу відомого „радянського“ лаполиза О. Корнійчука п. з. „Загибель ескадри“. Змістом її є події 1918 р. на Українському Чорному морі за часів нашої держави. Песьа є однією суцільною аневагою і провокацією українських національних почувань. Досить сказати, що стрижнем сюжету є підступне затоплення Української Державної Флоти на таємний наказ чужої держави це в Москви. Не мали ми ніколи сумніву щодо відношення чехів до українського народу. Вороги України єднаються. Нотуюмо це тільки як яскравий факт зухвалости, щоб запамятати його разом зі всім іншим до слушного часу.

—а.

Від редакції.

Прикладаємо чеки й просимо всіх сплатити свої залегlosti й принайменшім половину передплати на рік 1937. Заразом відкриваємо чорну таблицю, на якій будемо виписувати руїнників української преси, що задурно хочуть читати українські газети.

ЧОРНА ТАБЛИЦЯ

руїнників і гробокопателів часопису української народовецької молоді „Пробоєм“, яким дозволяла їхня совість і національна честь відбирати часопис „Пробоєм“ і за нього не платити:

1. Др. Йосиф Охримович, адвокат в Мукачові;
2. Антін Івашкович, учитель в Берегові;
3. Олена Лібогурчин, наречена п. М. Бобонича в Доманичях.

З недостатку місця — продовження буде в 4. числі.

Листування.

Л. Л. — Хуст: дякуємо за здобуття 12 нових передплатників „Пробоєм“. Розширяйте їй далі! Гроші зашліть разом.

Михайло Сільваший — Канада: Сердечно витавмо Вас, земляче, в наших пробоєвих рядах. Сподіваємося, що закладете перший Гурток прихильників часопису „Пробоєм“ в Канаді, щоб успішніше помагати нам тут у Старому Краї боротися проти всіх ворогів Українського Народу й Нашої Батьківщини. Від Вас ждемо дуже багато. Щирий привіт!

К. М. — В. Копаня: Листівку Союзові ПУС передали.

На інші листи відповімо в 4. числі „Пробоєм“. Дописувачів просимо, щоб вчас надсилали свої праці. Найпізніше до 10. кожного місяця!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвuje на пресовий фонд 100— кч (і ратами, але мусить наперед власнати редакції замову), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоєм. Всім іншим цири подяка.

На пресовий фонд дальше аложили: До тепер маємо дальших таких основуючих членів: Кч.

1. Інж. Дольний	25—	81. Інж. І. Гордюк	100—
2. Павло Кукуруза	10—	82. Іван Несух, упр.	100—
3. Др. Н. Білик	10—	83. Ол. Скальський, студ. техн.	100—
4. Іван Рошко, студ.	5—	Микола Рішко дарував 30 прям. кн. поезій „Гірські вітри“.	
5. Д. Коломиєць	3—		

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

О В С А Н: Jelysaveta Kuzmivna: Zavět Ševčenka nesplněný. — Но варія: Projekt himna. — Jurij Stanyneč: Partajni pomoc. — A. Syvous: Quo vadis? — Dr. Stefan Rosocha: Krev volá o pomstu. — Dopisy. — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Recenze. — Z redakce. — Dopisování. — Tiskový fond.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 5-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10— кч., ціна по однокого числа 1— кч., за границею річно 20— кч. — Число чекового konta 201.699.

Відповідальний редактор, власник і видавець: Др. Стефан Росоха, Прага IV., Лоретанска вул. ч. 180.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegr. čís. 321549/VII-1933. Podává se u Pošt. úřadu 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 5. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 20— kč. Číslo šekového účtu 201.699.

Odpovědný redaktor, majitel a vydavatel: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

ПРОБОЄМ

ЧАСОПИС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 4.

ПРАГА

Квітень

1937.

Гимн пробоєвиків

української народовецької молоді Закарпаття.

Чорногора:

І. ПРОЕКТ.

У пориві дужім йдемо,
Із наших сердець бе жар,
До волі народ ведемо
Крізь грізних повстань пожар.

I вітром в майбутні дні
Летить завято наш Дух,
Ні бурі, ні кров, ні вогні
Не зломлять наш Чин і рух.

За пеклом народніх пожеж,
С наша державне буття,
Йдемо шляхами без меж
У справжнє й вільне життя

ІІ. ПРОЕКТ.

Ми настрічу сонця йдемо,
Ми за волю в боротьбу,
Ми вгорі прапор несемо,
Розбиваєм сіру тьму.

Вже година скинути пута,
Сонце вже сміється нам,
Вже не час стоять зігнутим
I вклонятись ворогам.

В нас мета — на волю брата
Визволити з кутих пут,
В нас мета — топтати кату,
I уславити рідний люд.

Гей, до зброї, цвіт народу,
Станьмо під один прапор!
I покажем, що ми з роду,...
I затрясся знов Босфор.

Маковиця:

ІІІ. ПРОЕКТ.

Пророками в днях непогод і злости
З'являємось як лицарі нові
З горячим запалом Ідеї й Помсти,
Що манять душі в вир життя живі.

*Нам сили родяться святого чину
І ясний клич: змагатися, іти,
Бо жде цього Велика Україна —
Найкращий цвіт дозрілої мети.*

*Ідемо дужим походом обнови
Залізом скуті в соняшні ряди,
Запалюючи дух пригод, любови
І зрив палкий досягнень молодих.*

*У далечінь лягли шляхи побідні, —
Полки нездоланих вже рвуться в бій,
Щоб в розголосі перемоги гідно
Засяя народ незломний у боротьбі.*

*— Вперед, брати, у час страшний
бурухливий
З загостrenoю спрагою розплат,
Бо тільки в полу м' вогнів і зливах
Народиться нове життя Карпат.*

В. Довжа:

Провідник і його авторитет.

Покликані до завершення великих завдань, до виборення успіхів, до добуття осягів, поступу й наміченої цілі є лише одноцілі, нерозривні, сповні спільноти. Єдинить їх спільна ідея, яка лягає в основу руху, — й віра в живучість тієї ідеї; — але другим важним сполучним чинником є провід, який зберігає чистоту ідеї, дбає про зовнішні її вияви й держить лад, карність, дисципліну, послух серед рядів визнавців ідеології. Националізм, який вимагає від своїх провідників великої рішучості, визнає засаду зединення влади в одних руках і її неподільності. Події, які незломивою ліскавкою пробігають і чергуються в безконечній зміні, вимагають негайної розвязки й відповіди без зайвих нарад і порад, без тих сумнівів, які родить колектив, без вічної критики. І тому остаточне рішення належить до одиниці, яка найде кожноточно відзвук і послух в загалу, яка сильною рукою не завагається покарати зрадників і паршивих овець, які відстануть від гурта.

Щоби провідник найшов той відзвук і послух, на те мусить він тішитися належною пошаною, авторитетом. Бо часто довіря до провідника мусить заступити всі розумові аргументи. Неавичайно доцільні потягнення можуть видаватися безглузними тим, які не знають всіх обставин, котрі добре знає провідник. Але як вони все ж таки підуть за провідником, жде їх гомінка добіда. А неминучий розгром жде тих, в яких в ріщаючім моменті не стало віри в провідника. Й тому націоналізм вимагає культу провідника й проводу, окружав їх світляним ореолом, величністю, німбом...

І не осягаємо того паперовим приказом, переконуванням, намовою. Бо дехто хотівби, щоби український народ поклонявся партійним божкам, яких офіційно вибрали й проголосили вибранцями всякі партійні візди, конгреси, збори. Дехто хотів би вислонити засадою посольської недоторкаемості „законний провід“, покликаний в „загальних“ „пятиприкметових“ виборах. І дивуються, як той провід не находить послуху й пошани; — й усяку критику називають підриванням авторітету, анархізованням, пайдократією (цебто володінням недозрілих молодців). Ім всім відповідаємо, що провідників не вибирається, а провідники родяться й ростуть самі. Провідник виступав на тлі цілого ряду подібних йому, але всіх їх перевищує своїми даруваннями провідника. Є він органічно зрослий з рухом і зі змаганнями Нації й розуміє та відчуває кожний найменший стихійний прояв волі й бажань своїх однодумців. Тому може він володіти міліонами душ, тому находить відзвук кожний його почин. Як мистець зуміє добути все бажаний звук від струн бандури, так провідник вміє грати на найблагородніших почуваннях — струнах душі.

І такому провідникові не треба реклями й штучного кадила. Бо не переросте його загал, не захочутъ сягнути по скіпетр його влади його найближчі співробітники, такі подібні до нього, а так безконечно менші від нього. Бо провідник не дастесь перевищити в своїй працьовитості, в своїм поході на вершини, жертвенності й волі бути провідником. Це бажання вічного чину й безпереривної активності є вродженою й найбільше суттєвою прикметою провідника, який горить ясним смолоскіпом, своїм огнем гріє й запалює, але сам при тім ніколи не згоряє...

І чи ж диво, що так мало є провідників, коли треба їм мати характер із чистої криці, який не дозволивби війти з обраного шляху, захитатися, зігнутися! Бо провідника можна знищити, зломити, але ніколи не можна його зігнути.

Хвилева невдача не є ще ознакою його проганої. Послідовність каже провідникові падати й вставати, але ніколи в роапочатому ділі не ставати! Невдача стає для провідника джерелом дальнії праці, зусилля й перемоги.

Мужність і особиста відвага це в дальшій прикмети, які відріжняють провідника від загалу. В обличчі небезпек загроз не відкличе провідник своїх думок, вірувань, переконань; за свої слова й вчинки бере він повну відповідальність; не заверне він з дороги, на яку вступив, коли наткнеться на несподівані перешкоди й загрози; перший готовий він на жертву. Не дбаючи про гроши, наживу, почести, уряди, карієри, готовий він кожної хвилини своїм щастям, здоровлям, волею й життям жертвувати для Ідеї.

А чи є такими ті наші провідники, з якими щоденно віч на віч в краю стрічаємося, які репрезентують тепер український народ „покликані“ до цього ріжнородними виборами? Ті провідники, які силувано стараються витворити кругом себе авторітет? Ні! сто разів ні! І тому не можна дивуватись безуспішності їх старань. Бо шлях до добуття авторітету є інший.

Бо хто природними даруваннями й власною працею вибеться на провідника, тому не треба вже додатково журистися, чи добуде собі авторитет чи ні, чи має він „законний“ і офіційний титул провідника народу. Чи ж мав його Мусоліні, як важився на націоналістичну революцію в Італії а горсткою однодумців? І чи це пошкодило що небудь його авторитетові? Або чи не тішиться повним признанням і любовію своїх земляків колишній маляр і військовий підстаршина, нинішній всемогучий канцлер одного з найбільших народів — Гітлер?

Або чи померкла сьогодні по трох сотках літ ясна зоря бессмертного Богдана Хмельницького, якого до нині ворожі історіозофи авуть „самозванчим гетьманом“. І чи перешкодило це йому бути теніальним будівничим української держави, перед яким під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями, Батогом корилися війська й дріжали польські полководці? — якому пісні складали сучасні й грядучі покоління, — якого без спротиву слухали полководці міри Богуна, Кривоноса?

Хмельницькому, як і кожному провідникові не треба окремого штучного похвального гімну й зберігання його авторитету. Береже його невміруща легенда його чину. І ніякий пігмеї-карлик, ніякою критикою не захитає авторитету, а що найвище осмішить себе самого. Не треба цього гімну й Провідникові нашого майбутнього.

Юрко Щупка:

Земельна реформа й агари.

Багато разів вже показувано на кривди заподіяні нам чехами, але всі ті наші стогнання, нарікання, болі й плачі пролетіли без відгомону на нашу користь мимо чужих вух.

Скільки разів пригадувано, що нашими правами бавляться, що в той час коли наші верховинські діти пухнуть з голоду, чужинці кепкують собі дальнє здоровенькі з нас, розділюють собі нашу землю й дальнє колоніають українські села й землю чеськими легіонерами.

Недавно були ми свідками земельної реформи в Доманинцях, де 30. кат. угрів найкращої землі взяли собі чеські легіонери Моравця й спілки.

В той час, коли більше 100 українських родин в тім селі потрібують землі як людина повітря, нашу українську землю забирають собі чеські легіонери. Але цього ще не досить.

Земля й між українськими селянами розділювалася гідким способом без огляду на наше право й то завдяки чужому агарному бандитизму.

Один малесенький урядовий служка задля власної користі підвів цілу громаду. Бо найкраща й найбільша частина привначеноті для реформи землі опинилася, без загального голосування, в руках жінки агарного підливника й його блюкчих.

Є й такі, що не приголосивши вчасно дістали, а що приголосилися відкинено. До перших належить і сам аграрний секретар в Ужгороді А. Кривопуський, який дістав наділ аж 5 кат. угрів, хоч того зовсім не потрібув, а його служничка — $2\frac{1}{2}$ кат. угри; це тоді, коли декому з бідних припав 1 кат. угор, а сироті й нічого.

Чсл. закон (85/1920), що впорядковує земельну реформу тим поступком чеських аграрів, прямо висміяний.

Після агаданого закону першенство мали би мати легіонери (але не чеські), інваліди, батьки родин і т. д. Але українські легіонери дістали тільки по 1 кат. угру тоді, коли чеські легіонери й аграри позабирали від 2 до 5 кат. угрів.

А скільки кат. угрів дістали українці-легіонери з Закарпаття в чеській землі? Або пригадаймо таке! Ціле село вже чотири рази скликувало збори, щоби вибороти собі рівні поділи. Чотири рази виносили громадянє постанову про справедливе розділювання поділів, але хамливість ведучих одиниць, що опираються на чсл. аграрну партію, така велика, що унеможливлює переведення тих постанов в дійсність.

А уряд дивиться на все те спокійно.

Чому? Бо тут рішав, як ми вже бачили при одобрюванні кацапських учебників, не наше право й правда, а чужа сваволя.

Іван Гафінець:

Як вони себе популяризують.

Бувший краєвий інспектор Закарпаття Ян Вондрачек перенісся з Ужгороду до Брна. З тієї нагоди чеські учителі влаштували в Ужгороді 10. лютня ц. р. прощальну академію в салі городського юна. Між присутніми видно було учителів і українських шкіл ужгор. округа та мале число українських учителів інших округів. Саля була майже виповнена присутніми чеськими учителями та професорами — вислід 8 літньої праці п. Вондрачка, — що прийшли попрощатися з своїм дотеперішнім покровителем.

Академію відкрив голова ініціативного комітету інсп. чсл. шкіл п. Герік. Хор „Сметана“ проспівав дві чеські пісні, а хор українських учителів ужгородського округа — дві українські пісні. Потім передано слово п. дир. Ав. Волошинові, що прощав п. Вондрачука від українських учителів і професорів. До промови п. дир. Волошина зазначаємо лише стільки, що міг інакше... сказати відходячому Вондрачкові та іншим „братржум“.

Дальше промовляв дир. чеської тімнавії в Ужгороді п. Я. Яначек про „огромноув праці“, яку Вондрачек виконав для школництва в Закарпатті, але про чехізацію Краю не згадав!

За „русских“ учителів говорив дир. В. Сулинчак. Ще ніж заговорив, відразу можна було відзначити, що говорить не то що не „русин“, а навіть не словянин (а це є стовп москофільства на Закарпатті, котрим користуються чехи). Сулинчак говорив страшенною мо-

вою з чудацькими словами та наголосами. Накадив Вондрячкові купу небилиць... Така вже доля ренегатів, за ласку треба панам відплатитися.

Проф. Ерделі промовляв за мадяр. В цій промові відбилася мадярська незайнтересованість Вондрячком. Останнім промовцем був учитель С. Чегиль, що говорив в імени урядників шкільного реферату. Мова цього молодого представника чеського москофільства не різнилася від дивацької мови Сулинчака. Та тим цікавіший був зміст його промови, в якої виходило, що Вондрячек був добродієм „нашого народу“ (?) без нього Закарпаття виглядало б, як якась пустиня, де тільки медведі бігають. Казав, що рівень шкільництву дав Вондрячек, що у Вондрячка в золоте серце до „нашого народу“ й т. д. Присутні, що прийшли подивитися чи Вондрячек справді йде геть (бо не вірили!), й боялися, що він роздумавтесь й вернеться назад до реферату. На щастя Вондрячек не брав огляду на підлизливу балаканину свого раба чсл. москофіла й не вернувся. Накінець заспівали Вондрячкові „многая літа“ й цим закінчилася ця безглуада комедія.

З цілої цієї прощальної комедії для нас, українців, є одна наука: Прага засилає на Закарпаття найбільших своїх шовіністів, щоб вони тут творили „чеськословенські лід“, в українського населення, а коли українці й заграницні події примушують її, щоб своїх креаторів брала геть, тоді влаштовуються для них всякі комедії, щоб таким способом популяризувати своїх урядників на Закарпатті. А подруге, щоб потім роздути перед світом, що „русини“ щасливі з того, що „Чехословаччина навіть більше дастъ(!) своїм меншинам як зобовязана мировими договорами“. Так було з Розсипалом, так сталося й з Вондрячком.

Та дуже помиляються чеські політики, коли думають, що на Закарпатті українське населення задовольниться всякими їхніми циркусами. Вондрячек з Розсипалом наставили повно чеських школ для жи-денят, а українські школи без відповідних приміщень затруті дивацькими правописами й мовами без українських учителів (іх заступає інтернаціонал), без українських підручників і т. д. Ті правителі відійшли в думкою, що вони поставили тут сильні стовпи „чсл. статотворної мішлені на Подкарпатську“. Ми все бачимо й розвіємо їхній туман з перед очей українського населення Закарпаття. Знаємо, хто витворив москофільство на українськім Закрпатті, хто завів штучним способом між українське населення всякі сварки, щоб ліпше загніздитися на Закарпатті мов у якісь азійській або африканській колонії...

Ми, українська молодь, живемо й маємо сильні руки! А в історію ми впишемося чистими перед Українським Народом!

М. Шолопавий:

„Наші милі гості“.

31. січня ц. р. прибув до Мукачова хор „постолашів“ з Сату Маре. Вже перед тижнем містечко Мукачів закупило всі квітки й роз-

дало їх даром поодиноким установам, щоб саля „пристойно“ могла привітати „своїх любих братів“. Концерт мав початися в 21. годині, але нічого не пошкодило тричверть годинове співнення. В салі голова на голові. З двома дівчатами в українських убраних йде „гордо“ до „братів“ А. Штефан, директор державної торговельної академії, проваджений постолашами в румунських убраних, що прекрасно мондькали між собою. На театральну видівню стануло кілька десять постолашів, яких з одушевленням привітав А. Штефан. Ну то й мусів би чоловік не то що оглухнути, але й осліпнути. Уявити собі трудно, щоби людина зуміла так „аручно скомбінувати“ те привітання, щоб ані раз не сказати те грімке українське „і“.

Мимо волі повстає питання: чи п. директорові аж так залежить на тій „репрезентації“, що він навіть забув свою народність, про яку перед виборами так голосно вигукував у „офіційній газеті“: „Землі і Волі“. Чи й на далі він залишився тим Авелем з „модус вівенді“?! Він, що з таким захопленням привітав „своїх найдорожчих братів“, що „вірно будуть боронити свої чехословацькі інтереси“; бо „румунський народ а чехословацький це два рідні брати“. Такі „глибокодумні“ речения п. директор повторив і по французыки (для більшого ефекту). Так... але хто знає, чи не має на п. директора вплив проф. К. Шіналій, що згідно з своїм фахом „дослідив“, що Закарпаття має назву „Подкарпатська Русь“ з наголосом на першім складі, так повинні вимовляти це слово всі учні (хоч і з насмішкою). З того ясно, що п. директор дав першенство „знатокові“ історії й ту нааву вжив і при цій нагоді. Чи не знає п. директор, чи може не хоче знати, що роблять його „брати“ з нашими братами-українцями в Буковині й Бесарабії? Невже ж п. директор осліплений щастям румунсько-чехословацького братання забуває на це. Невже ж постанова постолашів про „охоче подарування господарям Української Землі українцям кулі в лоб“, що недавно оголосили ці його „брати“ на той випадок, коли українці намагатимуться здійснити своє право на своїй Українській Землі — Буковині й Бесарабії, йому зовсім не відома?

Отже, румуни дарують українцям кулі в лоб, а Штефан...

Дуже жалуємо, що такого „Лідовки“ не вмістили. Але мимо того п. директор зостанеться й надалі цінним матеріалом для Етнографічного Музею, як аразок широкого чехословака, що сказав, грядучому поколінню на дивовище, що Свято Крут до „нашої держави“ не підходяче.

Педагогічні кружки.

Піп Іван:

Район рахівський в Требушанах.

„Пробоем“ часто містить дуже цікаві статті про педагогічні кружки з поодиноких округів Закарпаття. Маємо нагоду написати про останній пед. кружок учительства рах. району в Требушанах.

Нагода добра тому, що зволив зявитися на тих сходинах і п. Шкарпішек знаний уже читачам „Пробоєм“. Другий раз вже пощастило українським учителям констатувати присутність на рах. пед. кружку „славетнього нашого педагога, нашого широкого прихильника й оборонця“ п. Шкарпішка. Останній мовляв має завдання „піднести“, примусово піднести українське учительство на високий педагогічно-культурний рівень. Найпевнішим середником для цього має бути постійне й послідовне знижування кваліфікації тому українському учительству.

Поява пана шефа в Требушанах викликала в серцях, особливо молодого учительства, непереможну віру й надію, що нарешті пощастить йому випровокувати на практичний виступ свого шефа. Однаке і віра і надія тим часом були передчасні.

Всі „тройкарі“ (сталися ними під час інспекторування п. Шкарпішка в Рахові) повели рішучий наступ на присутнього в їхніх рядах пана шефа. Почали вимагати від нього щоб він нарешті показав, як мається добре практично навчати. Прочитали протокол попередніх сходин пед. кружка в Квасах. В тім протоколі чорним по білому була записана вимога учительства рах. району до п. Шкарпішка, щоб зволив своїм практичним виступом піднести дидактично-методичний рівень учительства.

Не помогло! Началство дипломатично відхилило всі досить таки настирливі домагання.

Не пощастило молодим „тройкарям“ подивитися і на практичні виступи „старозавітних“ одиничкарів. (Чех Шкарпішек дав одинички лише „старозавітникам“, що навіть української мови не знають). Виступати п. інспекторові і „одиничкарям“ перед „тройкарами“ мовляв не має потреби.

„Ані інспектор, ані „одиничкарі“ не мусять бути педагогічними мистцями. Інспектори передовсім мають „уміти кваліфікувати“, — заявив рах. інспектор одному молодому „тройкареві“.

Л и с т и.

Високоповажаний Пане Докторе!

В порозумінні з іншими своїми колегами подаю Вам слідуючі зауваження щодо часопису „Пробоєм“:

Передовсім мусимо вказати, що Ваш (а рівночасно наш) часопис в ЄДИНИЙ у нас, що стоїть непохитно на становиську БЕЗКОМПРОМІСОВОГО УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ. Решта нашої преси є „залежної“ і „незалежної“, не дивлячись на проклямованій часом дуже великий радикалізм у справах національних, у практиці, в конкретних випадках, під тягарем різних оглядів на пана, гне хребта у більшій мірі, аніж того сам пан бажав би собі.

Безкомпромісівість, рішучість, послідовність і безоглядність (у найліпшім значенні того слова!) виразно відріжняє „Пробоем“ від усіх інших наших часописів. Уже цим самим „Пробоем“ являється найліпшим вихователем своїх читачів. Однаке не без впливу є „Пробоем“ і для тих, про яких ми авикли говорити, що іх ані „могила не випростув“. Мавмо на увазі т. зв. старше наше громадянство, що ані кроку не ступить, не зваживши наперед, як до того поставляться пани сьогоднішньої ситуації. І оцим старшим громадянам „Пробоем“, хоч час від часу, хоч може й не цілком, але все ж таки випростовув хребта. До цього нашого твердження можна було б навести більше конкретних прикладів.

Знову ж на іншу частину нашого громадянства „Пробоем“ впливає перестерігаюче, бо ж ніхто не може сумніватися, що „Пробоем“ не приплющить очей, хоч би й на „найдрібніші“ прояви безхарактерності, підлизайства, хрунівства навіть і найвизначніших наших „репрезентантів“ і „провідників“.

Оsmілюємося твердити (без прихвалювання, — цього „Пробоевики“ не потребують!), що дійсним репрезентантом правдиво-українського Закарпаття в теперішніх часах є лише „Пробоем“ і „Пробоевики“.

Пятнущи хрунів і хрунівство, „Пробоем“ з другого боку не вважає за потрібне знижуватися до полемізування з дурнями й культурними, національними й політичними евнухами, як то робить напр. „Українське Слово“, „Учительський Голос“ і інші наші часописи, полемізуючи з запліснівілою репрезентанткою етичної і взагалі духової імпостенції „Недълею“. І то тепер, коли так дорогий для нас кожний рядок у наших газетах для більше пекучих, для більш актуальних справ.

Щодо недостач часопису, то белетристичний відділ, оскільки він бував заступлений, є слабий. Мавмо на увазі останні числа часопису. На нашу думку, коли вже за даних матеріальних обставин уміщувати твори красного письменства, то треба підбирати річі, як під оглядом ідеологічним, так і під оглядом мистецьким, бездоганні, сильні!

Варто також було б звернути увагу й на ту частину підкарпатської молоді, що з таких чи інакших мотивів, або здебільша просто в наслідок несвідомості, опинилася в чужих службах, напр.: аграрна молодь, члени нар. гарди, члени „Орла“ й т. д.

Нарешті дозволяємо собі подати зауваження щодо мови часопису. Здебільша є бездоганна, отже й під цим оглядом „Пробоем“ може бути вайцем для багатьох наших проповідників „телеграфічного стилю“.

Конкретним матеріалом доповнимо цього листа пізніше.

Гуцульщина, 4. 3. 1937.

Шановний Пане Редакторе!

Ласкаво прошу надсилати мені наш дорогий часопис „Пробоем“. Також позмагаюся поширити його в нашему селі між селянами й робітниками.

Шкода, що не можу вже помагати Вам при розсылці „Пробоєм“, як це я робив будучи в Празі. Чи памятаєте Ви мене? Я часто про Вас агадую й на інших пробоєвиків, як на добрих працівників рідного народу. Всюди оповідаю, як то ми, празькі робітники, ліпили на „Пробоєм“ марки і адреси, звянували в пакуночки і несли на пошту. Як то весело ішла спільна праця наших українських студентів з нами робітниками для добра нашого народу. Я тільки жалую, що не послухав Вас і не видержав до кінця в Курсі горожанської школи. То, що я там научився дуже мені тепер придається. А не пошкодило би мати й свідоцтво з іспиту. Передайте поздравлення всім пробоєвикам-просвітянам ...

8. III. 1937.

...Гроші за „Пробоєм“ вислали... Правда, все на думці я мало свою повинність і своє завдання, не спричинюватись до руйнування, але навпаки, моїм обовязком є і всіх нас учителів підpirati наш неоцінений часопис „Пробоєм“... Також приєднала я нових передплатників ...

20. III. 1937.

С Т У Д Е Н С Ь К И Й В I С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

28. лютня спільно з Українською Академічною Громадою відсвятковано Свято Крут. Віддано честь 300 українським студентам, що боронячи столицю України — Золотоверхий Київ, полягли в нерівнім бою з „червоними“ москалями під Крутами 29. січня 1918 року.

Реферат відчитав т. Омельчук, а декламували т. Кузымівна і т. Галай. Український Академічний Хор під дир. Інж. Левіцького відспівав кілька боєвих народніх пісень.

7. березня відбулося в „Просвіті“ свято Тараса Шевченка для українського робітництва з Закарпаття. Реферат прочитав голова філії „Просвіти“ т. Др. С. Росоха. Декламували самі робітники.

13. березня відбулися успішно вечериці українських студентів празьких високих шкіл.

21. березня влаштовано спільно з Українською Акад. Громадою, філією „Просвіти“, філією Української Громади, Укр. Пластом, Укр. Соколом і Укр. Акад. Хором величаву академію в честь 123 річних уродин Тараса Шевченка.

Вступну промову виголосив т. Др. С. Росоха, реферат мав п. Улас Самчук. З співами виступали п. Гакен, п. Макаренко й Укр. Акад. Хор під проводом Інж. Левіцького. При клавірі був п. Задор. Декламували т.т. Кузымівна, Голубінка й Галай. Інсценізовано „Великий льох“ і „Вінок на могилі Пророка“.

16—18 березня делегат Союзу т. Др. С. Росоха відвідав Філію Союзу ПУС у Братиславі в справі взаємної інформації про студ. життя і праці серед молоді.

7, 14 і 24 березня відбулися членські сходини Союзу на яких пропириалися різні справи. Між іншим в технічних причин відложені в великомісціх вакацій на пізніше установлення приготувальних комітетів окружних з'їздів.

Управа СПУС.

Філія Союзу Підкарп. Україн. Студ. в Братиславі.

20. березня влаштовано в філію „Просвіта“ святочну академію з нагоди 76. річниці смерти Тараса Шевченка. Реферати мали т. В. Гудяк і С. Ботош. Солоспів п. Кузьмін чл. сл. народ. театру. На клявірі грава п. Л. Бризгунівна. Декламував т. П. Нірода. Квінтет відспівав кілька пісень.

Конкурс на стипендію „Пробоєм“.

З вписаних сум на „Стипендійний фонд „Пробоєм“ вплинуло досі 1025— Кч, на які ред. „Пробоєм“ виписує конкурс. Прохання, доложені як на інші студ. стип. треба подати редакції до 20. квітня. При рішенні вільметься на увагу праця для часопису „Пробоєм“. Рішав Редакційна колегія з головою Союзу Підкарп. Українських Студентів.

Читайте „Студентський Вістник“.

„Студентський Вістник“ присвячений пекучим проблемам молодого українства. Виходить у Львові неперіодично. Ціна поодинокої книжки 5— Кч. Адреса: Львів, Міцкевича 11.

— Р У Х М О Л О Д І —

За національну єдність!

Шановній Редакції „Пробоєм“.

Ми, гурток прихильників часопису української молоді „Пробоєм“, висилаемо Вам сердечний привіт і одночасно бажаємо великої витривалості й охоти до праці.

Ми, майже забута молодь в закутинах нашого рідного Закарпаття, стараємо повбутися рабства й у своїй хаті боротися за спільну Ідею! Не має в нас багато горячих провідників, але ми віримо, що власною працею здобудемо, що віками не вдалося!

Ми є горді, що можемо себе назвати синами ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ, який ще живе й хоче жити! Плекаємо горючу любов до рідного краю, боримося за національну єдність!

Багато перешкод мусимо переношувати, як в школі, так і поза школою. Посередництвом наших професорів, учителів-педагогів, які

замовляють для нас чеські часописи (?!), крім сухих правил, нічого не черпаємо (чеські виїмкам!). Гуртуємося в гуртках „Пробоєм“, який ми зрозуміли й тут велику та святу Ідею, що він голосить. Вступаємо на шлях Правди, яким дібемося кращого Завтра!

Ми йдемо вперед, щоб гордістю піднести національне „Я“, щоб не падати на коліна перед ворогом і не кланятись йому.

Ми мусимо боротися й працювати!

Ми мусимо пробитись через тернистий шлях до Сонця, Слави й Свободи!

Напереді стають вже одиниці, яких так народ чекає!

З цією метою хочемо черпти відвагу з кирници-живиці „Пробоєм“ і спільно працювати!

Все на славу Батьківщини й для добра Українського Народу!

Бажаємо Вам всього найкращого й багато успіхів у Вашій тяжкій боротьбі, але гарній праці, якої жде багато від Вас Рідний Край! Слава!

Гурток молоді „Пробоєм“ у Хусті.

Організуйте гуртки молоді „Пробоєм“!

Завданням гуртків прихильників часопису молоді „Пробоєм“ по наших селах на Закарпатті є: 1. моральна допомога: писання статей до часопису „Пробоєм“ і поширювання Його Ідей. 2. матеріальна допомога часопису „Пробоєм“: плачення членських вкладок, приєднування основуючих членів, роблення збірок і влаштовування вистав, імпрез, тощо. 3. організування і національне виховування української молоді 4. гурткова праця членів над поширенням і поглибленням свого знання й освіти.

Тут зазначаємо, що в б. числі „Народня Сила“, без порозуміння з ред. „Пробоєм“, в одній статті принесла таке: „Рівночасно гуртуйте молодь в організації „Пробоєм“. Це буде одинока запорука до політичної й національної победи. У. С. П. і Пробоєвіки є неділіма цілість національна. Молодь організована в Пробоєвиках піддергуймо скільки сил, щоб мати з них справжніх борців за своє ліпше майбутнє“.

Заклик гарний! Але ми маємо проти нього певні застереження з засадничих причин: доки „Народня Сила“, що претендув бути провідником українського націоналізму, дійсно не прийме його ідеологію і не буде їй безкомпромісово служити, доки не перестане рекламиувати опортуністичну „Карпатську Молодь“, — доти не можемо й не сміємо (з тих таки причин!)уважати, що У. С. П. (якої органом є „Н. С.“) і пробоєвіки „є неділіма цілість національна“. Двом панам служити не мож! Або українському націоналізмові, або опортунізму. Вибирайте!

Гурток молоді „Пробоєм“ у Празі.

Українські молоді робітники з Закарпаття заложили собі 28. березня гурток „Пробоєм“ і поставили собі завдання, крім моральної й

матеріальної допомоги часопису „Пробоєм“ вишколити себе в напрямі політично-національному, щоби, коли повернутися на Закарпаття, успішно могли працювати у своїх селах й організувати нові гуртки „Пробоєм“!

Студенський гурток „Пробоєм“ у Братиславі.

17. березня ц. р. українські студенти університету в Братиславі заснували Студенський гурток „Пробоєм“. Мета гуртка: моральна й матеріальна допомога часопису „Пробоєм“ і вишколення своїх членів в ідеології українського націоналізму.

Гурток молоді „Пробоєм“ у Новоселиці.

При кінці березня в тячів. Новоселиці заклали собі селянська молодь гурток „Пробоєм“. Гурток постановив спричинитися до організації гуртків молоді „Пробоєм“ у сусідніх селах!

КОНКУРС!!!

На проект гимна пробоєвників — української народовецької молоді Закарпаття відбудеться конкурс в травні, коли 5. число „Пробоєм“ принесе ще 5 нових проектів. Оскільки ще хтось має проект, хай зашле його до 15. квітня. Потім не візьметесь під увагу!

Самоосвітні гуртки.

Централя „Просвіти“ в Ужгороді випустила правильник для „Самоосвітніх гуртків молоді при читальні т-ва „Просвіта“ по селах“. Референтом тих гуртків є п. Іван Роман, урядник Підкарпат. Банку в Ужгороді, до якого треба звертатися за інформаціями. Добре би було, як би при кожній читальні „Просвіта“ закладено такий гурток.

Звертаємо увагу, що кожний „Самоосвітній гурток“, оскільки хоче, щоб його праця була успішна, конечно мусить передплачувати для своїх членів місячник „САМООСВІТНИК“, часопис масової освіти, в якому ведуться ілюстровані лекції з усіх ділянок знання: 1. географія, 2. історія народів, 3. землерізання України, 4. історія української нації, 5. суспільно-політичні рухи і течії, 6. українське письменство, 7. наша мова. Річна передплата 15— кч. Адреса: „Самоосвітник“, Львів, ул. Скарбківська 35.

ХРОНІКА.

Українці на Далекому Сході.

Впертою і послідовною працею, хоч у дуже важких обставинах, українці на Далекому Сході завойовують щораз більші й ширші позиції. Харбінська радіостація постійно подає що середи реферати Української Національної Колонії і концерти Українського Хору. Драматичний гурток при УНК відіграв „Наталку Полтавку“ й приготовляє інші вистави. Українська молодь ворганизована в т-ві „Далекосхідня Січ“ — організує недільні школи й дитячі садки для українських дітей в Харбіні.

Комуністи обирають українське населення Закарпаття.

„Карпатська Правда“, орган комуністичної партії Чехословаччини, в 12. числі з 21. березня 1937 приносить вістку, що чеські комуністи злупили з бідного українського населення Закарпаття 9.986·20 Кч на допомогу, мовляв, „іспанському героїчному народові“.

„Наши“ комуністи на Закарпатті бачуть вигадану ними „біду“ аж іспанського народу, тим часом вони не хочуть ні бачити ні чути дійсну біду українського верховинського населення Закарпаття. Десять тисяч корон висилають „іспанцям“ тоді, коли на Верховині, ті українці, що віддали комуністам свої голоси при виборах, пухнуть з голоду!

„Вечерник Народніх Листів“.

Цей часопис чеських фашистів — союзників п. Фенцика звик приносити „оригінали“ з Закарпаття. В однім своїм числі запитує читачів, чи спостерегли вони, „що на Верховині, де панувє велика біда, взагалі нема ніяких самовбійців? Що поїзди з верховинських країв їздять порожні, бо селяни ходять аж 120 км. до міст пішки? Це підносять тепер, коли говориться про зреалізування 20 річного проекту будови залізної дороги Ужгород — Мукачів — Хуст.

Про фаталізм.

Фаталізм глибоко впustив своє коріння в організм українського населення (теж інтелігентів!) на Закарпатті, про це приніс був „Учительський Голос“ статтю в 1936 р. На жаль вона осталася без відгуку, хоч порушена тема заслуговувала, щоб учительство, що безпосередньо працює між населенням, зайняло до неї поважніше становище!

ЗА НАЦІОНАЛЬНУ КУЛЬТУРУ!

Українці! Розбудовуйте — Ширіть — Рішуче передплачуйте:

Вістник з його квартальніком, в якому з'явилася чергова книжка „Маршал вперед“ Антоновича, Львів, Чарнецького 26, м. 21.

Самостійну Думку (Cernăuți, str. Petrovici 2. Romania.) з ІІ виданнями: Улас Самчуц — „Кулак“, новий роман з волинського життя знаного нашого письменника, визначеного першою літературною нагородою у Львові 1934 році. Ціна книжки 20— Кч.

Л. Мосенда — „Засів“, виховна повість про пробудження національної свідомості в молодого хлопця на Східної Українських Землях. Ціна 6. Кч.

Читач — „Сучасні українські поети“, збірка нарисів про сучасних наших поетів з численними зразками поезій. Ціна 7— Кч.

М. Чирський — „Отаман пісня“, нова геройчна песа на 3 дії з повстанчою боротьбою на Україні з червоною Москвою, — легка до поставлення, яка ще перед друком ішла з великим успіхом на сценах ЗУЗ. Ціна 7·50 Кч.

С. Черкасенко — „Северин Наливайко“, історична драма на 5 дій. Ціна 5— Кч.

О. Мицюк — „Українські хлопомани“, нарис з історії українського відродження. Ціна 3·50 Кч.

„Свято Державності“ — містить цінний історичний і літературний матеріал, що освітлює це наше велике Свято (з ілюстраціями) Ціна 5 Кч.

Замовлення й гроші слати на Редакцію „Пробоем“.

Жадайте ті книжки по всіх українських книгарнях!

Новий Час, український ілюстрований щоденник за 55.— Кч на чверть року й дістанете безоплатно „Історію української культури“ на 860 сторонах, або передплатіть ілюстрований двоцвітник „Наш Прапор“ за 10 Кч місячно й дістанете кожний місяць безоплатно книжку на 128 стор. Львів, Костюшка 1/а.

Для дітей замовте „Дзвіночок“ за 8.— Кч на рік. Львів, Косцюшка 1/а, або „Світ Дитини“ з бібліотекою за 25.— Кч річно. Львів, Зіморовича 3.

Листування.

Микола — Ужгород: Дякуємо за нових 5 передплатників. Пишати можеш про всі пекучі справи Закарпаття! Гарна новелька теж не відходить!

В. К. — Канада: „Пробоем“ висилаємо. Просимо поширити його у Вашій місцевості й перевести збірку на пресовий фонд. З привітом!

М. Н. — Золотарево: За приєднання нових передплатників дякуємо. Дописувачам даємо листовну відповідь лише вразі редакційної потреби, або коли приложать марку. Матеріал, засланий і до іншої редакції принципово не друкуємо, хоч би був який цінний!

Д. Г. — Ужгород: „Пробоем“ висилаємо. Приєднуйте нових передплатників!

І. І. — Литва: Гроші засилайте у валюті американській.

Ігор Орлій — форма, проекту гімна, потребує виправлення. Ждемо оправлений до 15. квітня!

М. Р. — Глисна: Дякуємо за нових передплатників. Що є з переведенням збірки на пресовий фонд?

А. К. — Мукачів: Праця кольпортера тяжка, але тим цінніша. Тим, що не хочуть вирівняти свій довг, більше не давайте „Пробоем“, а їхній список (і хто скільки довгує!) зашліть нам. Бажаємо витривалости!

М. С. — Канада: Всі річники „Пробоем“ вислали Вам, як теж інструкції закладання „Гуртків прихильників“ часопису „Пробоем“ в Канаді*. На збірку ждемо. Бажаємо багато успіхів!

Пробоемики — Новоселиця: Щирий привіт Вам і багато успіхів у задуманій праці: спричинитися до зорганізування „Гуртків молоді“ „Пробоем“ в сусідніх селях!

Дописувачам: 5. число „Пробоем“ за травень вийде вже 30. квітня. Матеріали просимо надіслати до 15. квітня ц. р.

Від редакції.

Просимо вирівняти свої залегlosti і внести передплату на рік 1937, щоб не лишити за собою пляму для грядучих поколінь, що то ВИ були ті, що задурно хотіли читати українські газети і таким способом руйнувати українську пресу.

ЧОРНА ТАБЛИЦЯ

тих, яким дозволяла їхня совість і національна честь відбрати часопис української народовецької молоді „Пробоєм“, і за нього не платити:

4. Др. Стаковський, лікар в Берегові;
5. о. Петрашевич, управитель інтернату в Пряшеві;
6. Петро Довгомеля, учитель Присліп, п. Торунь;
7. Михайло Ференчук, пошт. урядник в Нересниці;
8. Федір Петрінко в Бовцарі;
9. Др. Іван Панькевич, професор гімназії в Ужгороді.

З недостатку місця — продовження буде в 5. числі.

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвuje на пресовий фонд 100— Кč (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоєм. Всім іншим щира подяка.

Пробоєвники — українська народовецька молодь — перевели на Різдвяних вакаціях коляду на пресовий фонд свого часопису „Пробоєм“ в таких селах:

	Кч.		Кч.
1. Велика Копаня	51·50	6. Невідоме село на Мукачівщині	43·60
2. Нересниця	10—	7. Невідоме село	11·70
3. Великі Лучки	13—	Проф. А. Андрієнський дарував 10 прим.	
4. Ясіня	55—	своїх кн. „Український націоналізм в	
5. Невідоме село	16·70	1917-20 pp.“	

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

O B S A H: Návrhy hymnů. — V. Dovža: Vídce a jeho autorita. — Jurko Ščurka: Pozemková reforma a agráři. — Ivan Hafynec: Jak se reprezentují. M. Šolopavyj: Naše milé hosté — Pedagogické kroužky. — Dopisy. — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Dopisování. — Z redakce. — Tiskový fond.

ПРОБОЄМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 5-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10— кч., ціна по однокого числа 1— кч., за границю річно 1 ам. долар. Число чекового конта 201.699.

Відповідальний редактор, власник і видавець: Др. Стефан Росоха, Прага IV., Лоретанска вул. ч. 180.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 Illa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 5. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Odpovědný redaktor, majitel a vydavatel: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

ПРОБОЕМ

ЧАСОПИС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.
ЧИСЛО 5.
ПРАГА
Травень
1937.

Гимн пробоєвиків

української народовецької молоді Закарпаття.

Петро Іорган:

V. ПРОЕКТ.

Ми тверда молода Україна,
Ми свідомі прокляття незгод...
Ми йдемо, як нестримна лавина
Із народом разом за народ.
Пробоєм, ударом, напором
Назустріч Свободі своїй,
Під гордим народнім прапором
Ми кинулись сміло у бій.

Нас єднає юнацьке завзяття,
Одна воля, єдина мета:
Українське вільне Закарпаття,
Від Попраду і аж по Кавказ.
Пробоєм, ударом, напором
Назустріч Свободі своїй
Під чистим народнім прапором
Ми кинулись сміло у бій.

Нас не купить ніхто, не злякає,
Ми зреклися зрадливих вигод,
Ми не є чужинецькі локаї
Ми з народом разом за народ.
Пробоєм, ударом, напором
Назустріч Свободі своїй
Під жовто-блакитним прапором
Ми кинулись сміло у бій.

Тиса:

VI. ПРОЕКТ.

До тебе Ненько вірність і любов
Вогнем палає в тисячних серцях,
За тебе ми проллєм синівську кров
І помремо із щастям на устах.

Ми все готові стати до борні,
Як ти звелиш, як даш святий наказ...

*Нас не злякають бурі, ні вогні,
Ніщо не спинить у завзятті нас.*

*Гей всі в ряди із гнівом у серцях,
Готуймося на зрях, на дужий лет,
Що принесе нам волю на списках...
Гей всі в ряди — вперед, вперед, вперед!*

Степанович:

VII. ПРОЕКТ.

*Йдемо шляхами сили і завзяття,
Залізним кроком ми вперед ідем,
Просвітимо не зряче Закарпаття
І віковічні пута ми пірвем!*

*Ми для мети і для святого діла
Напружило всі мязи до зусиль,
З живучого всенароднього тіла
Ми змиємо всі струпи, всяку гниль.*

*Нехай в дощі, в болоті, чи в морозі —
Назустріч сонцю волі ми йдемо,
А хто ще все стoyerть нам на дорозі —
Того, немов гадюку, здавимо!*

*Ми криця-сталь, новітній титани,
Від пориву ніхто не здергить нас!
Загояться тяжкі народні рани,
Бо вже надходить той великий Час.*

*Ми е сини великого народу,
Що ріками пролив за волю кров,
За Україну, за її свободу
До боротьби вже кожний з нас готов...*

*Йдемо шляхами сили і завзяття,
Залізним кроком ми вперед ідем
Просвітимо не зряче Закарпаття
І віковічні пута ми пірвем!*

Дніпро:

VIII. ПРОЕКТ.

*Вже пора зеднатись браття
У полки під стяг один,
Щоб у полум'ях завзяттям
Довершити Великий Чин.*

*Нас зове народ закутий
До кровавої борні,
Щоб мечем добро здобути
Української землі.*

*Гей вперед крізь бурі й зливи,
Мужньо в боротьбу ступай,
Вмерти гордо і щасливо
Не вагайсь за Рідний Край!*

Попрад:

IX. ПРОЕКТ.

*Пора повстати мужньо браття,
Зрости в нездолані, грізні
І йти на герц шляхом завзяття,
Щоб завтра в полулях вогнів
Звершить Закон у лицарській борні
І крісом викупити волю,
Здобути щастя на своїй землі!*

*Вперед, вперед у поле бою,
Вперед залізним кроком всі,
Щоб зацвіло життя Весною
На волі, в славі, у красі!*

Андрій Залівняк:

За державну ідею!

Нам досвід показувє, що політичне лихо поневоленої нації, не в тому, що керму чужого державного корабля держуть провідники від імені скажімо пролетаріату, чи буржуазії, а в тому, що ті провідники й іхня держава є чужі. Прикладом цього може служити нам теперішнє московсько-жидівське пролетарське насильство над українцями на Східніх Українських Землях. Чи ж не однаково жертвено боряться там українці проти царського білого як і проти комуністичного червоного московсько-жидівського насильства? Червоне й біле це тільки заслона, за якою ховається один і той самий московський ненажера — московський імперіялізм.

Ще й теперішні „коротковорі доктринери“ готові й надалі „на довгі сторіччя“ прийняти вирок „принадлежності“, щоб тільки залишили їм мову, як це вже безглуздо вигукували „наші“ соціалісти на Східніх Українських Землях в той час, коли українська націоналістична молодь жертвувала своє життя в боротьбі проти ворогів Української Держави. Вони осуджували Гарібалльді, що визначив можливість братання з своїми ворогами австрійцями такими словами: „Вибірайтесь за Альпи — будемо братами“. Наші підлизники вповні задоволені глумом про те, що „наша принадлежність вирішена вже на довгі сторіччя“. Але Українська Молодь мав залізні руки й сміється в усіх

хитрувань ворогів разом з іхніми підлізниками, оскільки ті хитрування торкаються хоч найменшого клаптика Української Землі або тих земель які необхідні для життя й розвитку Українського Народу. Коли б підлізники до вороїв ваяли на свої очі українські окуляри, подивились на Українську Землю, то побачили б там чужинців-шкуродерів однаково котрих: червоних, шляхетських, братерських чи хоч би й постолашів, проти котрих безпощадно боряться українці, — тоді вони (ворожі підлізники) перестали б роасівати між українцями ворожу отруту про братання з ворогами.

Нема чого вам, панове, викручуватися від української іреденти. По вашому, як ви кажете, це абсурд, бо ми не межуємо з Українською Державою, що й нема (а якої, адиться, вам і не потрібно: ви ж маєте вже „вашу“ державу). Отже, по вашому залишається одна тільки мокливість: „...в ярмі родився, в прмі хочу й умерти!“

Та не так думає теперішня українська молодь, як думавте ви! Правда, ви люди старші, ну й що ми маємо з вами робити, якщо ви самі не хочете помолодшати понад ваші закостенілі опортуністичні погляди. Знати б вам потрібно й мусите з тим погодитись, що все тече. Життя вимагає від нас безпощадної боротьби проти ворогів, а не вялости й загибелі. Я вважаю, що московофільство, що є в нас знаряддям в руках ворога, мусимо знищити ще скорше ніж воно впаде жертвою свого власного підлізництва до ворогів.

Політична концепція наших ворогів належить вже минувшині. Ми, натомість, сини-дочки 20. сторіччя, що вчить нас думати інакше. Перед нами стоїть справжній творчий націоналіст-ідеолог і провідник української державності, син українського народу, — Микола Міхновський, що йде пробовм за кращу майбутність Української Нації. Він вмів загубити свій вір у багнище тюремної московської імперії вже в 19. сторіччі. М. Міхновський своїм голосом наводить жах на ворогів, він кличе до вух неарячих українців: „Україна для Українців!... „Україна під гнетом, їй треба національної волі... не ми будемо якщо Україні волі не адобудемо!“ В лютому 1900 р. підносить він вгору прапор з закликом „Одна, єдина, суверенна, соборна Україна“!

Цей вічний революціонер є нашим ідеалом. М. Міхновський не є пацифіст, він міцно держить у своїх непоборних руках зброю й так присягає Україні: „Доки ворог-чужинець на українській землі, ми не маємо права вложить зброї; Українська Нація кличе він, мусить здобути свою свободу, хоч би завалилася ціла Росія“. Але голос М. Міхновського тратився серед мізерної марксівсько-жидівської стихії, якої наймити-доктринери допомогли знищити Українську Державу й довели Україну в „тюрму большевизму“. Понюхавши Бішан-зілля визвольних змагань український народ вже прозрів і прислухається до голосу свого провідника М. Міхновського... М. Міхновський героїчно вмер у заваятій боротьбі. Але його дух, його голос носиться понад всіми Українськими Землями й вітає своїх дітей, які вже напиваються не помий московської культури, а чистої живої води з його науки. Українські діти зроуміли свого провідника. Ми хочемо бачити себе в вільній Україні, а не вільної України в вільній Росії.

19. лютня минуло вже 37 літ, коли вперше пролунав до всіх голос безсмертного сина України М. Міхновського: „Хочу вільну з уваженням Україну від Кавказу по Попрад!“

Юрко Арделан:

Про ціну позашкільної праці українських учителів.

Гляньмо на вислід позашкільної праці українських учителів очима українця:

Артист, що грав шість років представлення, як член т-ва „Промсвіта“, виступає під московським прапором.

Співаки, що чотири роки співали в хорі „Просвіти“, відмовляються дати на книжки гроші, гібрані при коляді, а ділять їх між собою.

Селянин, що три роки слухав лекції в чит. „Просвіта“, підписує проголошення, що „українські учебники не жалабемъ“.

Подібних прикладів навели б українські учителі більше з своєї практики, але з наведених стане всім зрозуміло, чого учителі так нарікають і пишуть про „невдачність“ селян.

Як людина перегляне закарпатські часописи: побачить там велике число звітів про просвітню працю: десятки рефератів, представлень, академій і т. п., а коли ще почув від шк. інспектора, що: „Учителі мого округа виконують два рази більше годин позашкільної праці, як предписано, здивується й мимохіть запитає: „Де та праця поділася? Я по ній не бачу належного сліду!“

Панове учителі-українці, чи ви поставили вже собі запит: „Де наша праця ділася?“ Поставте й побачите, що ваша праця недалеко втікла від Сивіфової.

Чому це так? Тому, що праця, яку ви виконуєте в службі чужим низьким ідеалам, не може нам принести успіхів, а вдруге тому, що до кожної праці потрібні фахівці. Коли ви дивитесь тільки за тим, щоб число годин позашкільної праці було велике, щоб ваше ім'я дісталося в часописи, хочби й чужі, щоб ви могли похвалитися „добром“ виступом свого хору чи артистів, то ви працювали тільки в інтересі особистім, а за те ніхто не може бути вам вдячний!

Де направа? Її видно з недостатків: треба працювати в службі Великій українській національній Ідеї й треба для цього збільшувати свої фахові знання й адібності.

Ідею, в службі якій має стояти українське учительство, в — Україна. Для того, щоб вона існувала, потрібні сильні (морально й фізично) українці.

Від нині, панове, дивіться на кожну свою акцію з думкою: „Чи послужить моя праця піднесенням національної свідомості українців в якими їх серед яких я працюю? Чи українці, наслідком того, що я перечитаю

Їм реферат, чи заграю в ними представлення, чи виспіваю в хорі, стануть твердішими в боротьбі проти ворогів України?“

Отже, не звертайте дуже велику увагу на те, щоб українці співали високим тенором, або добре загралі ролю чорта, чи знали що банани в Африці ростуть, але гостро вважайте на те, щоб вони знали, що тільки Велика українська національна Ідея виведе їх з неволі, коли вони будуть готові ареалізувати Й.

Може дехто з вас попробував уже доказати деяким українським селянам, що вони українці?

Там, де треба планової всебічної фахової праці, односторонні наукові докази не поможуть. Але коли ви виховаете своїх селян свою систематичною упертою працею так, щоб вони відчули потребу бути чинними українцями, то такий наслідок вашої праці буде показчиком, що ви свій національний обов'язок сповняєте добре.

До цього треба внати життеву психологію й ритм Нації й закони розвою народів взагалі, що можна навчитися з різних творів писаних на ці теми. Теж з практики, оскільки хтось має нахил вчитися на своїх помилках.

Наводжу цитати з книг Густава Ле Бона, писаних на дотичні теми:

„Не кланятися масі, а треба удержувати відповідне віддалення між собою й нею“. Цього правила не придержується переважна частина українського учительства. Багато наших учителів перебирає на себе недостатки своїх селян тільки тому, щоб їм подобатися. Український учитель говорить своїм селянам про свої найінтимніші справи, сидить в ними в корчмі за пивом та картами й дивується, що він не має перед ними відповідного й необхідного авторитету.

Українські учителі повинні намагатися піднести українське селянство, але це не значить, що вони мають поступати все так, щоб вийти на зустріч і дитячим нахилам селян. Українські учителі мають бути підвищувані, — не з гордості, але з національної потреби, — бо народ йде тільки за тим, хто може ставити завдання для полагодження його щоденних і вищих життєвих вимог — провідники ставлять такі завдання й ведуть народ до вдійснення цих завдань.

„Сила народу в тим більша, чим більша в нім єдність: почувань, ідей, інтересів і світогляду“.

Чи українські учителі дбають про це? Чи знають вони яка ідея обороняє інтереси українського народу? Чи дбають вони про релігійні потреби свого народу в українській національній церкві? Чи дбають вони про те, щоб український народ знов, що без боротьби він не може нічого мати? Сумніваюся.

„Доки народ обороняє свій історичний характер, не мусить боятися, що заникне, але біда, коли він прийме чужі ідеї“.

Чи дбаєте, панове, щоби в нашім українськім народі воскрес і вічно жив дух наших княжих часів (Олега, Святослава, Коріяновича), дух наших українських козаків — приспаний чужими рабськими ідеями? І тут мушу сумніватися, бо знаю, що ви готові літи на кожний компроміс, щоб тільки „не порушив“ хтось ваше без журне животіння.

В кінці хочу ввернути увагу ще на одно нездорове явище поважкої праці українських учителів, а то на культурництво. Не забуйте, панове, що культура це не все; не вистачає для піднесення народу — ані культура, ані добра релігія, ані мораль, ані працьовитість, ані здорові думки, ані ідеалізм, ані практичність ані матеріальній добробут окрім взяті, — але необхідна скоординована діяльність всіх наведених чинників разом.

Був би я несправедливий, коли б не визначив, що частина українського учительства працює в службі вищій українській національній Ідеї. На жаль це в меншість, якій належить пошана! Але ця меншість зростає з дня на день. Надходить час, коли стане більшістю!

Румунський терор.

25. березня відбувалося в Чернівцях в Буковині свято Шевченка. Буковинські опортуністи вставили до програми й румунський гімн. Публика його висвистила. Негайно зявилися поліція, представники влади й війська позамикали виходи й арештували 45 осіб.

Ще того дня жидівські газети написали, що гімн освистали члени „тайної української організації молоді“. Слідом за цим зачалися арешти серед українського студенства. Теж деякі „свої“ зробили доноси на членів студенської організації „Залізняк“ (Чи не подібно зробили правыкі соціялісти по висвистанні Винниченка? — Прим. Ред.) Перших заарештованих ввільнено. Тимчасом румуни далі замикають українських студентів та інших громадян. 30. березня в арешті вже знаходилося: 11 студентів і 4 інших. Деяких арештованих тортуровано. Всіх арештованих почав переслухувати королівський комісар. Кажуть, що дехто буде звільнений, решта ж попаде під румунський воєнний суд.

Доноси продовжуються. Крім буковинського „українського“ щоденника „Часу“, румунська поліція використовує в цій справі „дружню“ поміч і кількох студентів, що належать до „антифашистівського“ фронту.

Румунська преса ні словом не загадує про останні події в Буковині. Влада заборонила всі сходини, відчiti, театральні вистави й концерти. Йдуть безперервні арешти. Румуни намагаються непомітно зломити українську пробійну силу спрямовану проти їхнього варварства на Українській Землі. Але української сили ніколи, нікому, ніде й ніяким способом не вдастся зломити!

Нашим обов'язком є підняти голос протесту проти терору румунських окупантів. Доля Буковини й Бесарабії не є байдужою нікому з українців, де б вони не знаходилися. Румунія змовилася в останньому часі з Польщею в справі генерального наступу на українство.

На це ми відповідаємо: Буковина й Бесарабія були, є й будуть наші!

Кожний народ мусить змагатися за самостійність. Нарід, який не хоче бути самостійним, не є народом.

Т. Г. Масарик.

С. Р.: „Лишіть „Русь“ в Лізі!“

По скінченні змагання між ужгор. „Русю“ і Вікторією-Жіжков, працька публіка зробила для „Русі“ великі овації. Зі всіх боків чути було „лишіть „Русь“ в Лізі!“

Другого дня працька преса принесла великі репортажі з похвалою для „Русі“.

... „С. К. „Русь“ Ужгород перемогла Вікторію-Жіжков. Овації десятки тисячі побідникам. З хибами суддовав п. Славік...

... „Русь“ ... „доказує, що більшість змагань проганих тісним відношенням голів або реміс, в правдивим образом виконности дружини...“

... „Ужгородська дружина зачудовала еланом, з яким воювала за точки... скорість! Відданість і напруженість були першенством гостів. Глядачі бажали „Русі“ тим більше що їм було кільки разів зроблено кривду межовими (поизнімі, точбровами) і суддею...“

... „За барірами виглядало так, як би гралося в Ужгороді... Справедливо оцінено й скеровано симпатії без сумніву ліпшій дружині... Суддя Славік часто робив помилки... (?)“

Так чеська преса! А українська? „Українське Слово“ м. ін. пише таке: „Після закінчення змагання дружина Руси збіглась до середини грища й у спортивім постою дякувала працькій публіці за симпатії та прощалася так з Прагою та державною лігою“.

Твердження „Українського Слова“, що все би хотіло тільки дякувати, не відповідає правді. Дружина „Русь“ зійшла на середину площини і звичайним спортивним способом тільки поздоровила публіку, а ніяких „подяк“ не складала!

Але не в тому справа! Тут вириває питання, чи дійсно ужгородська дружина була так слаба й „не в формі“, що мусіла випасті з державної ліги? Без сумніву ні! Це доказують нам ті чисельні змагання, програні тісним відношенням голів і реміс, як теж завваження преси про „хиби“ суддів і межових при всіх змаганнях, на шкоду „Русі“.

Доля „Русі“ була вже вирішена при її вступі до держ. ліги! Вже тоді всі пани з ліги знали, що „Русь“ випаде; (тим керувалися і пани судді при всіх змаганнях). Іншої комбінації не могло бути. В держ. лізі були три слабші клуби, з яких два мусіли випасті. Отже в першій, черга мусить випасті клуб дальший хоч і сильніший за тих других двох, а не сусідня Вікторія Пільвень. Для Спарти й Славії є то менша страта часу і грошей, як теж не зумчить подорож до далекого Ужгороду.

За рік — побачимо знову ужгородську дружину в Лізі!

„Критика й критиканство“.

„Коли приглянемося останнім числам газ. „Пробоем“, яку видає наша студентська молодь у Празі, побачимо, що там настала тепер манія критикувати навіть ганьбити всіх, що в нашому житті відіграють хоч більшу, хоч меншу роль“...

Отак зачали довгу передовицю редактори ужгородського „Українського Слова“ (ч. 15).

Не хотіли б ми заводити ширшу полеміку, що могла б евентуально ослабити наші сили, а навпаки, хотіли б своїми завваженнями вияснити справу. Закидають нам дві річи: критиканство (ганьблення?) всіх і вся й не чинність.

Придивімось ближче, що є в тому правди:

В ч. 11—12 за 1936 „Пробоєм“ приніс статтю про Підкарпатський Банк, в якій вияснююмо, що П. Б. крім назви вже немає нічого нашого. Тією статтею хотіли ми вивести з блуду українське громадянство, до якого завели його деякі чинники посередництвом преси (між іншими й ужгородське „Українське Слово“!). Вважаємо заслугою „Пробоєма“, що доказав громадянству фактами, що П. Б. є дійною коровою чужих нам елементів. Тимчасом „Україн. Слово“ помістило про П. Б. підсунуту йому статтю для баламучення українців!

В тім же числі помістили ми статтю з учительських кругів про поворіт до У. Г. бувшого її голови. Чи не було нашою повинністю дати можливість учителям висловити свої погляди?

В ч. 2. за 1937 чи не мали ми права вказати на хворобливе захоплення українського учительства чеським україnofобом Вондрачком!

В ч. 3. ц. р. була поміщена рецензія на цьогорічний календар „Просвіти“. Чи не мали ми права, а навіть повинності скритикувати той календар, коли він так фатально зредагований, хоч в Ужгороді живе та „заслужена наукова сметанка“?

В ч. 4. ц. р. зреферували ми про безсоро мне привітання українцем ворогів-румунів. Чи не крається вам серце, що тих румунів, які по варварськи катують у тюрмах українських беззбройних борців і проти яких варварства беспощадно боряться українці окупованої ними української землі Буковини й Бесарабії, вигає українець?

Оце все, що могло вразити „ніжну“ чи „чутливоукраїнську“ душу панів редакторів „У. С.“ Тому ще раз піддаемо всі останні „критиканські“ числа „Пробоєм“ під розвагу всьому українському громадянству, нехай воно висловиться за ким стоїть правда!

А тепер друга справа: Чи маємо легітимацію до нашої критики?

Після вашого погляду легітимацією на право критики служить громадська праця. Ви нашої праці не бачите ані на Закарпатті, ані в Празі, а то чисто тому, що ви самі особисто тією працею не цікавитесь! Хто з вас і скільки разів зайдов (під час вашого побуту в Празі) між українську молодь до читальні? Ніхто, ані раз! Тому ви й не знаєте, що невеликий гурток українського студенства, крім залучення на „хліб щоденний“ веде пражську „Просвіту“, в якій агуртовано біля 350 закарпатських робітників, для яких мусять удержувати дороге приміщення-домівку, вести сходини з рефератами декламаціями й т. д., вести ріжні курси (писання, читання, промовництва), а головно щодня учити в курсі горожанської школи (з якої вже 3 робітники зробили іспит) 10 робітників, працювати й учити в робітничо-освітнім курсі „Притулку для безробітної української молоді з За-

карпаття", видавати часопис, працювати в студенських товариствах, влаштовувати національні свята й реферати та брати участь в громадському житті. А що до праці по читальнях на Закарпатті то просимо заглянути до архіву централі „Просвіта", де знайдете імена майже всієї української сучасної високошкільної молоді. Подібно працюють наші студенти в Братиславі й почали в Брні! Відносно тієї наукової праці то просимо, будь ласка, подайте нам список тих своїх наукових творів, які ви, панове редактори, видали під час ваших струдій? А тепер запити: що ви зробили для матеріального забезпечення української студіючої молоді? Кожна нація постарається про матеріальне забезпечення своїх студентів. Ті студенти мають свої колеї, менай й фонди, не дивлячись на те, що вони вже з дому в заможніші. Наш бідний верховинець не може вислати свою дитину на вищу студію, тому обов'язком нашого громадянства є постаратися про це! А тоді ви могли б також ставити й домагання до студентів, бо теперішні ваші закиди студентам тільки розширяють їхню компетенцію в некористь старшого громадянства. Ставите домагання випрацювати плани земельної реформи, реформи сільського господарства, розвитку кооперативів і т. д. Щоб такий план випрацювати треба бути довголітнім працівником того фаху, а не студентом! Отже це ж було виключно вашим завданням, якого ви не виконали на 100%, а тепер хочете вину за згубні наслідки невиконаного вами обов'язку перед українством перенести на студентів, Чи є виною (на прим.) дістався Краєвий Дружественний Союз у руки чеських прислужників московофілів? Нам відомо, що пряма звичайною недбалістю наших старших громадян, що свого часу не уважали за потрібне навіть приготовитися до загальних зборів, хоч ім було відомо, що московофіли мають певні заміри. А хто довів до банкротства „Просвіту" та інші господарсько-фінансові інституції, студенти чи „заслужені" громадяни? Мабуть ви любите відчувати над собою чужих державних комісарів, яких і маєте?

Тиркнемось ще закиду, мояля, молодь не видала „я між себе видалих працівників, які були б в силі зреформувати життя". Не видала то видасть; бо то молодь, а не старці. Але, що молодь змагається зреформувати життя, на це дайте ви самі доказ — кидаючи свої біси на ту молодь тільки за те, що вона ставиться критично до чинності старшого українського громадянства, щоб успішніше вивести молоде українське покоління, а так вам питомої, загумінковості й закарпатського провансальства! Тут пригадаємо вам ще й те, що вимагали ви 100— корон за адреси від початкової редакції „Пробоем".

Для евіденції вказуємо, що редакція „У. Слова" невірно інформує громадянство, щодо нашої „самохвали", бо ми тільки навели лист (з якого цитує для „доказу" „У. С."), одержаний нами з Гуцульщини!

Отже, панове редактори-професори, не „тревожтеся" українськими студентами, але тревожтеся душами ваших учнів, щоб не ставалися з них голови „Возрождення". Тревожтеся над виховою ваших учнів, яких ви чеською „панькевичівкою" женете до московофільства й до русинства, а тим самим і до чехізації.

При писанні цієї відповіди мали ми найліпшу волю, щоб у будущності оминати подібні полеміки, просто з недостатку місця в часописі. Бо український національний інтерес ставимо понад всякий інший. Тому віримо, що „Українське Слово“ не спричиниться вже більше, своїми безпідставними закидами, до забирання нам часу й дорогого місця в „Пробоєм“.

Редакція.

С Т У Д Е Н С Ь К И Й В І С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

Звертаємо увагу будучих абітурієнтів середніх шкіл, що думають приїхати до Праги, Братислави чи Брна на студії в шк. р. 1937-38 щоб вже тепер зверталися до Союзу Підкарпатських Українських Студентів за інформаціями про високошкільні студії, студенські колеї і стипендії.

Адреси: Юрій Кенє, Praha II., Hlavková kolej, Іван Попович, Bratislava, univ. kolej na Lafranconi, Богдан Гірний, Brno, Dvorecká č. 7, і рік Donneh.

Не забудьте марки на відповідь!

Кінцем березня заставив свою стравничу акцію „Притулок для безробітної української молоді з Закарпаття“. Учасників було над 70. Кураторія притулку отворила тепер „Робітничу читальню і клубовню“ з трох кімнат, де можуть сходитися всі робітники з Закарпаття від 9. до 9. год. кожний день.

В працях притулку, як функціонарі Кураторії і лектори освітніх робітничих курсів, активно працюють члени Союзу: т. Ел. Кузьмівна, т. Др. С. Росоха, т. Ю. Кенє, т. Д. Галай і т.Ю. Сак.

„Студенський Вістник“ сконфісковано!

Поляки сконфіскували ціле березневе число „Студенського Вістника“ у Львові. Число мало 64 ст. Тим поляки спричинилися до 3000— кч. шкоди українським студентам.

— Р У Х М О Л О Д І —

Організуйте гуртки молоді „Пробоєм“!

Про зavedення гуртків молоді „пробоєм“ писали ми вже в 4. числі. Тепер зазначимо, що членами тих гуртків можуть бути тільки свідомі молоді українці і українки, що точно платять щомісяця постановлену членську вкладку. Для гуртка стачить п'ять членів. Як в членів 20 і більше, треба розділити на два гуртки, щоб успішніше ішла національноосвідомлююча і самоосвітна праця. Про заложення гуртка і його працю подайте вісти до редакції.

З браку місця, про ті гуртки „Пробоем“, що заложені в квітню, подамо вісті в 6. числі.

КОНКУРСІІ

На проект гимна пробоєвиків — української народовецької молоді Закарпаття відложуємо до того часу, доки не будемо мати критику, погляди і завваження на поміщені (в 2—5 ч. „Пробоем“) 9 проектів від пробоєвиків всіх закутин Закарпаття. Надіслані вже 3 проекти (Ігор Орлій, Іван Юк і Кухаренко) — слабі, але можливо, що їх вмістимо в 6. числі. Евен, дальші проекти, оскільки будуть добрі, вмістимо в будучих числах „Пробоем“.

А до того часу гимном пробоєвиків є: „Не пора...“

ХРОНІКА.

Проф. Др. О. Колесса 70-літній.

25. квітня Український Університет у Празі влаштував Святочну академію в честь 70-літнього ювілею Ректора Українського Університету п. проф. Др. О. Колесси, що є також професором Карлового університету. Про академію подамо в 6 числі „Пробоем“.

Фаринич і фенциківці „українізуються“!

Фенциківський „Наш Путь“ помістив портрет і передову статтю Фаринича про найбільшого українського поета Т. Шевченка.

При тім, оглядаючися до Праги за ласкою, ті писаки додержали статтю в грубо-провокативнім тоні й стилі.

Закарпатські москові філії самозрозуміло в Кобзарі Т. Шевченка не можуть вчитати оправдання за свої агубні вчинки прикриті русским московільством, а навпаки знайдуть там підтвердження, що вони й на далі зостануться хахлами-нікчемниками.

„Вперед“ конфіскований!

Уявіть собі числ. „Вперед“ конфіскований!!! А за що? За статтю про екзекуцію у... Мартона Якубовича! Бідний числ. „Вперед“ сконфіскований за гострі напади на екзекутора, що взяв від жида гуску, тому, що той не платив, як багато інших жидів, порцію!

А чому той самий „Вперед“ не був конфіскований, коли від бідного українця, в повною хатою дітей, забирали останню корову-живителку?! Або, коли від українських селян і робітників забирали подушки (бо не було нічого іншого вяйти!), одиноче порося, теля й т. д.? Тому, що числ. „Вперед“ про те не писав, бо то були українці! Він мусить служити тільки числ. соц.-дем. партії, яку ведуть чехи з жидами при допомозі „українських“ секретарчуків і редакторчуків!

Перший „етап“.

Перший етап чеської автономії вже дійшов аж до Хуста:

Старостою чисто українського міста Хуста став чех, а його заступниками: мадяр, словак і жид. Пояснень не треба!

Дурять самі себе.

По візду довірників христ.-нар. партії „Свобода“ (ч. 11) пише: „Прелегент (Др. Михайло Бряцайко) заявив, що правительство Чехословацької республіки широ хоче дати нашому народові ті права, що йому належать і які йому гарантували перед великими державами наша республіка“.

Не забувайте, панове, що вже 18 літ, як правительство тієї Чехословацької республіки „широ дає“... але не автономію, а обіцянки! А до того ще побачимо, чи „дадуть“ ті всі права, про які нічого конкретного влада ще не говорить!

А. Гартль про „подкарпаторусскую літературу“.

А. Гартль у „Карпаторуссії Слові“ (ч. 4.) пише: „Таким образом ми могли би схарактеризувати подкарпаторусскую письменность за перше десятиліття, як літературу субсидовану т. є. літературу, що не створила собі ще свого книжного ринку й своїх читачів, що не вкоренилася ще в народі й не зорганізувала літературної потреби“.

Заявляємо п. Гартлеві, що сміло може подати таку характеристику на „подкарпаторусскую письменность“ і за друге і за третє і за будучі десятиліття, бо „подкарпаторусская письменность“ не здобуде собі ані ринку, ані читачів і не вкоріниться в українськім населенні Закарпаття, хоч би як товсто на те пили чеські, польські й мадярські „денежки“!

Українці в наступі.

На домагання губернатора п. Грабара дирекція радіожурналу в Празі звільнила кошицького спікера п. Чепинця, що виголошував радіові реляції неврозумілою московською тарабанциною. Кошиці дістали нового спікера п. Лацанича, що виголошуватиме радіові реляції чистою українською мовою.

Вже був найвищий час усунути з Кошиць неграмотний і нікому неарозумілий московський кавардак!

Спрофанували пам'ять Шевченка.

18. квітня відбулася в Празі академія в честь Шевченка. Влаштувало її Т-во „Чеськословенсько-українська взаємність“ з українськими організаціями в ЧСР. (На жаль не подано якими?) Тільки можна було бачити, як „впорядчиків“, деяких членів „Українського Комітету“, який теж влаштував був висвистаний реферат Вининченка!

В академії вияв участь цілий інтернаціонал! Організатори не соромилися висилати на естраду московку і румунку, щоб своїми „співами надхнули“ публіку. Москалів, які намагаються знищити український народ і яких Шевченко правом так ненавидів і які його фізично анищили! Румунів, які якраз в цю пору мордують по тюрмах українців у Буковині й Бесарабії.

Панове! забули ви ще на польку й успіх 100%! Бо аж чотири „дружні“ й „братні“ народи взяли би були участь у „Святочній ака- демії на вшанування пам'яті Тараса Шевченка“.

Л и с т и.

Редакції „Пробоєм“.

За часів моєго студіювання на середній школі читав я „Пробоєм“ постійно, і навіть не міг дочекатись вже нового числа, що в ньому все й завжди було так дуже все підходяче до нас молодих студентів (бо так ми себе називали), й згідне з мовою думкою.

Від „студенських“ часів багато дечого змінилося. Я по матурі пустився у життєву погону за кусником хліба, й доля мене загнала тут у чужі краї, де немає ані одного нашого українця. Я живу тут між німцями, урядую на чеській, німецькій, словацькій і мадярській мові. Ви милий читачу, певно спітаєте в самого себе: а по українськи ні? Так. По українськи ні, бо наш чесний „русин“ змагається писати по „панськи“, а наша фірма є так солідна, що вона кожному відповідає тією мовою, якою до неї звертаються.

Соромно воно признатись, але коли не хочу бути безхребетником, то мушу сказати, що про часопис „Пробоєм“ я трохи призабув. Його мені пригадала передовиця „Українське Слово“ із 15 ц. м. ч. 15. Отже я й звертаюсь до Вас з проханням вислати мені всі числа „Пробоєм“, що вийшли від дня 1. січня 1937., як також висилати мені дальші числа, що вийдуть у майбутнім. Дальше маю за шану просити Вас, як що Ви в тим погоджуєтесь, ширити гасло, „для українського населення товари з українськими надписами, й українську рекламу“. Коли б наші торговці цього вимагали від чужих торговельних фірм, то на мою думку тоді не можна б почислити наших урядовців в історичних землях на пальцях, А що торкається фірм, то вони все готові зробити про поширення збуту товарів.

Очікуючи часопису, як татож Вашого становища у вище порученому питанні, остаюсь в глибокій пошані Ваш прихильник.

17. IV. 1937.

Шановна Редакція!

До цього часу я вашим передплатником не був, однак Ваш часопис купував у наших книгарнях, читав сам і поширював дальнє, бо справді найолюбнішим часописом свідомої молоді Закарпаття є лише „Пробоєм“.

Прошу хвальну Редакцію висилати часопис на мою адресу, як також прошу власкати інструкції, як заложити гурток молоді „Пробоєм“? Чеки на вирівнання передплати прошу приложити.

З товариським привітом 10. IV. 1937.

В. Пане Докторе!

Бігом моєго перебування в дома, мені вдалось знайти пару добрих прихильників і симпатиків, які постановили за ціль відіграти на

Великодні Свята представлення в користь пресового фонду „Пробоєм“. Тимчасом надсилаю адреси передплатників, які в великим зацікавленням бажають „Пробоєм“ мати.

Чеки прошу надіслати мені, а я постараюся зібрати гроші.
Сердечно здоровлю Вас і всіх просвітян-пробоєвиків! 9. IV. 1937.

Дорогі Приятелі!

Дякую Вам щиро, що Ви такі добрі і висилаєте мені наш часопис, хоч я ще на цей рік не заслав належної суми, а то з причини браку заробітку. Прошу Вас циро, засилайте й далі, а як тільки зачнеться праця, то зараз Вам зашлю. Рад би Вам з щирості післати яку підмогу, бо відчуваю біль серця, але річ в тому, що сталої платні не маю. Щиро здоровлю всіх! 10. III. 1937.

... Тішимося Вашою працею й що можна будемо підтримувати її всіми силами сьогоднішньої у будущності. Працюйте далі й коли щось потрібне повідомляйте нас, бо кожної години стоюмо Вам готові до співпраці.

Бажаємо Вам остаточного успіху в цій же й у будучих боротьбах за нашу українську народну правду й волю.

Ждучи Ваших евентуальних дальших справ, вістаемо з пробоєвіцьким привітом. Гаразд! 7. IV. 1937.

Листування.

Передплатникам і прихильникам часопису української народовецької молоді „Пробоєм“ бажає — редакція й адміністрація — щасливих і веселих Великодніх Свят.

В. К. Ясіня: За нових 8 передплатників дякуємо. Заложіть ще гурток молоді „Пробоєм“!

А. Т. Ужгород: Бажані числа вислали. Дякуємо за 4 нових передплатників!

В. Г. Мукачів: Вітаємо Вас в рядах наших співпрацівників. „Адорація Сергіїві“ вказує, що маєте добре перо. Вживайте його й на будуче! Піде в 6. числі!

Коль портерів — просимо, щоб гроші вислали, по можливості, за кожний місяць і щоб на кредит не давали часопису.

Дописувачів — просимо надсиляти матеріали все до 10. кожного місяця.

Від редакції.

Пригадуємо шановним читачам, щоб як найскоріше заслали передплату й вирівняли свої залегlosti. Просимо пересилати гроші вкладанкою П. ІІ., а не переказом. Вкладанку, оскільки не маєте, дісташете чисту на кожній пошті. Напишіть на ній адресу „Пробоєм“ та число чекового конта 201.699 і висилайте.

Тих читачів, що відбирали, або ще відбирають „Пробоем“ і за нього не заплатили, будемо містити на „Чорній таблиці“ без огляду на їхній стан, імя, чи заслуги. Бо уважаємо їх за паразитів і шкідників української преси, яких на кожнім місці треба поборювати й бойкотувати.

Тих, що завернули, а довгують, просимо чесно вирівняти свій довг за прийняті числа. В іншому разі будемо примушені вимагати від них таким способом, який вважаємо за найвідповідніший.

Відбирати часопис, а не платити за нього, є не лише крадіжка, але й безхарактерність, з якими треба боротися!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертви пресовий фонд 100— Кč (і ратами, але мусить наперед заслати редакцію, стається основуючим членом часопису української підкарпатської місії „Пробоем“. Всім іншим щира подяка.

На пресовий фонд даліше зложили: До тепер маємо даліших таких основуючих членів: Кч. Кч.

1. Михайло Маляр	10—	84. Михайло Бокотей, студент природ. наук	100—
Зі збірки т. О. Скальського:			
2. А. Ш.	10—	85. Дмитро Галай, студ. техн.	100—
3. Іван Скальський	10—	86. Юрій Сак, студ. філ.	100—
4. Лесняк	10—		
5. Визницький	5—		
6. Попадич	5—		
7. Кущик	5—		
8. Др. Комаринський	5—	Зі збірки т. Ю. Кене:	
9. Микола Божук	5—	10. Іван Ревай	10—
		11. А. Поповичова	10—

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

O B S A H: Návrhy hymnů. — Andrij Zalizňak: O státní myšlence. — Jurko Ardělan: O seně mimoškolské činnosti. — Rumunský teror. — S. R.: „Zanechte „Rusj“ v Lize!“ — „Kritika a kritikanství“. Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Dopisování. — Od redakce. — Tiskový fond.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 1-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кč., ціна поодинокого числа 1—кč., за границею річно 1 ам. долар. Число чекового контура 201.699.

Відповідальний редактор, власник і видавець: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánska ul. č. 180.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. K2.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 1. každého měsice. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Odgovědný redaktor, majitel a vydavatel: Dr. Stefan Rosocha, Praha IV., Loretánská ul. č. 180.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

ПРОБОЕМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 6.

ПРАГА

Червень

1937.

Начальний редактор: Др. СТЕФАН РОСОХА.

Др. Стефан Росоха:

Автономія й конституція ЧСР.

Автономію дістало Закарпаття на мировій конференції в Парижі, коли головні держави¹⁾ рішили про його долю й приключили до новоствореної держави Чехословаччини. Гарантію автономії зафіксовано до Сен-Жерменського договору. Чеська влада, обіцюючи автономію „по етапах“, базується виключно на конституції ЧСР, в якій (після згаданого договору) спеціально уведене державно-правне становище Закарпаття.

Але конституція ЧСР в багатьох точках не згоджується з мировим договором. Сам її автор проф. Карлового університету Др. Гитцель пише, що: „Ми не обовязані проголошувати артикули 10—13 прі

писами фундаментальними, значить ми не обовязані влучити ці норми до конституційного закону“.²⁾ Отже ігнорує рішення мирової конференції про державно-правне відношення українців до республіки й опирає його не на нормах міжнародного договору, але на тому, що ухвалить чеський парламент, бо це дає вільну руку владі. Вину складав на мирову умову, мовляв: „Стилізація в багатьох напрямках

неясна й недокладна“,³⁾ тому каже, що він парафразував ті артикули, замість вклсти їх без змін. „Парафразуючи“ поробив зміни, що обмежили наші права, як то побачимо з цього порівнання:

„Неділимою частиною тої цілості є, а то на підставі добровільного приєднання після договору між головними союзними й за-приєзними державами й чехословацькою республікою в Сен-Жермені ан Ле з дня 10. вересня 1919 автономна територія Підкарпатської Руси, яка буде заохочена найширшою автономією, влученою в єдність ЧСР“ (Констит. § 3. уст. 2.)

Але мировий договір в арг. 10. говорить про територію українців на південні від Карпат, як про автономну одиницю в рамках чсл. республіки, заохочену найширшою автономією. Конституція змінила слова „автономна одиниця“ на слова „автономна терито-

¹⁾ Америка, Англія, Франція, Італія й Японія.

²⁾ Sborník věd právních a státních, ročník XV. ст. 4.

³⁾ Там же.

рія Підк. Руси" — чим притискала окремішність Закарпаття. Про якусь „неділимість" в мировім договорі не говориться. Добре це відчував і автор конституції, який в § 3 уст. I (друге речення) припускає зміну державних границь конституційним законом. Також про якесь „добровільне приєднання" Закарпаття до ЧСР нема в мировім договорі ніякої помітки. Відомий факт, що домагання української делегації, щоб не відривати частину Марамороша з Сиготом взагалі не взято під увагу. Її Антанта придтила Румунії. Отак виглядає те „добровільне приєднання". Але про це іншим разом.

В 11. артикулі мирового договору стоїть, що *територія українців буде мати автономний сойм, що буде виконувати в означених справах законодатину владу.*⁴⁾ А конституція пафразує це й змінює зміст говорячи, що „сойм є компетентний ухвалювати закони".

Мировий договір постановляє: *Губернатор території українців буде іменований президентом чехословацької республіки й буде відповідальний перед українським соймом* (II. 11). А конституція має:

„На чолі Підкарпатської Руси є губернатор іменований президентом чсл. республіки на пропозицію влади й відповідальний також сойму Підкарпатської Руси (§ 3. уст. 6).

Отут знову на щерб автономії порушення мирового договору, який абсолютно не говорить про „пропозиції влади" й відповідальності ще перед кимсь іншим. Виходить, що губернатор не є начальником виконуючої сили в автономній території, але намісником чи урядником, що його іменує президент на внесок влади так само, як всіх інших урядників вищої ранги, а не як начальника автономної території, якого іменування потребує, подібно як іменування міністрів, тільки підпису президента й сигнатури відповідного члена влади. Професор Карлового університету Др. Вавржінек ставиться до цього так: „*Наше конституційне оформлення становища губернатора не є в згоді з мировим договором. Після мирового договору має бути губернатор назначений безпосередньо президентом республіки без співучасти нашої влади й має бути відповідальний виключно тамошньому сойму. Однаке наша влада підпорядкувала собі губернатора, а тому, що влада є відповідальна нашему празькому сойму є отже її посередництвом також губернатор відповідальний перед нашим соймом. Мав остатиць підчинений безпосередньо президентові, без підчинення владі... губернатор не є намісником, але мав би бути самостійним найвищим урядовим органом окремої території.*⁵⁾” Проф. Гітцель, беручи в оборону конституцію твердить,⁶⁾ що мировий договір не говорить про „пропозиції влади" тому, що то в зовсім внутрішньо-державною справою постановити, хто стоїть конституційно за іменуючим актом президента. Але це ніщо інше, як обходження законів. З другого боку твердження абсолютно неправильне, бо в мировім договорі виразно стоїть: „Чехословаччина

⁴⁾ „exercera le pouvoir législatif..."

⁵⁾ Dr F. Vavřinek: Základy práva ústavního IV. vyd., Praha 1929, стор. 52-53.

⁶⁾ У своїх викладах.

згоджується з тим, що постанови капітол I і II, оскільки торкаються осіб меншості расової, релігійної або мовної, творять з обов'язання інтересу міжнародного й будуть користуватися гарантією Союзу Народів. Не сміють змінятися без згоди більшості в Раді Союзу Народів (ІІ. 14).

Далі, конституція в § 3. уст. 4. надав президентові республіки відносно законів закарпатського сейму абсолютне вето, що в проти духу мирового договору.⁷⁾ Таке постановлення конституції обосновує й автор⁸⁾ тим, „щоб сейм Закарпаття не присвоїв собі компетенцію в справах йому неприналежних і щоб не ухваливав законів нерозважних або небезпечних державі“. Умотивування слабе, бо для чого тоді конституційний суд? Але така постанова обрізув признані нам мировим договором права.

Відносно границь Закарпаття мировий договір каже: *Чехословаччина зобовязується установити українську територію на півдні від Карпат, як автономну одиницю, в границях означених головними союзними державами* (ІІ. 10). А чеська конституція змінює цю постанову й каже, що границі Закарпаття установить конституційний закон. Значить, границі між Закарпаттям і Словаччиною встановлять чехи й словаки в своїм парламенті — але зрозуміло, що в свою користь!

Міжнародний договір гарантуює нам в 13 арт. „справедливе заступництво в парламенті чсл. республіки... але ті посли не будуть мати в нім права голосування в усіх тих законодатних справах, які прирізлені українському сеймові“. Але конституція говорить тільки про відповідне число послів та сенаторів, а не про їхні права й обов'язки.

Про це обмеження наших прав Др. Гітцель пише:⁹⁾ „Обмеження, установлені міжнародним договором, зчеркнуті тому, щоб посли й сенатори Підкарпат. Руси були повноправними членами народного парламенту. Тому вони мають повне право в нарадах і голосуванні в усіх законодатних питаннях, отже й у тих, в яких їх виключує мировий договір“.

Виходило б, що конституція „дає більше“ прав нашим послам, як є визначено в мировім договорі. Але в дійсності воно так не є. Бо за ціну допущення тих 9 послів до голосування в усіх державних справах (вони й так не переголосують чехів і словаків!) конституція присвоїла собі право рішати в питаннях, що належать лише до сейму Закарпаття. Тому й зроблено так, що до чеського парламенту не вибирає своїх заступників український закарпатський сейм і таким чином не може їх робити відповіальними перед собою, але вибирає їх просто населення. Наші посли не будучи відповіальними перед нашим українським сеймом, можуть легко попадати в ним у конфлікт, голосуючи в чсл. парламенті в тих справах, що тільки українському сейму принадлежать.

⁷⁾ Цікаво, що та сама конституція дає тому ж таки президентові відносно законів чеського сейму тільки *вето* *сuspensivne*!

⁸⁾ Проф. Гітцель у своїх викладах.

⁹⁾ „Venkov“ в 7. V. 1921.

Як бачимо неагідності й непослідовності в справі Закарпаття між Сен-Жерменським договором і конституцією ЧСР є немаловажні. А по „повній і найширшій автономії“, яку нам заручує міжнародний договір нема й сліду. На основі того договору чеська влада повинна би остаточно оформити державно-правне становище Закарпаття й не робити собі з нього провінцію. До цієї справи обективно поставився проф. Вавржінек, що Закарпаття в у відношенні до чехословацької держави (під цю пору) „лише окремою провінцією, що заохочена до певної міри автономією й стоїть отже на переході до окремої держави“.¹⁰)

Оце повинні би мати на увазі сучасні наші українські політичні провідники при опрацюванні „проектів закарпатської автономії“. Бо потім чехи знову будуть підкреслювати, що всі проекти були випрацювані „добровільно“ самими „автохтонами“ й було їм „дано більше“, як собі вимагали. Історія повторяється.

Зазначу ще, що в Сен-Жерменському договорі, для означення закарпатського населення, всюди вживано терміну „Ruthenes“, „ruthenien“, що виключно означає в французькій мові „українці“, „український“, бо для москалів (росіян „рускіх“) вживають французи терміну „Russes“ „russe“.¹¹)

Отже чеська влада й тим кривдить українське Закарпаття, не вживавчи для його населення правильної наави: українець, український.

З наведеного порівняння висновки ясні: автономія Закарпаття не є правом сильно обстриженого конституцією ЧСР. До того ще чеська влада не „дає“ навіть тій автономії, що определена конституцією. Про закарпатську автономію проф. Вавржінек (в агаданії вже книзі ст. 55) пише: „Обіцяна повна автономія то не є лише звичайна форма провіціональної деконцентрації або децентралізація. Бо ж влада там панує іменем окремого політичного утвору краєвого. Губернатор через те був би звичайним заступником влади в певній провінції“.

Мимохіть виривають питання: Варто боротися за таку автономію? Варто втрачати за неї стільки енергії? Чи не ліпше використати її в боротьбі за абсолютні права й політичну свободу?

А такі права може мати народ тільки в „своїй хаті“ — у власній самостійній державі!

¹⁰) В агаданії вже підручнику на стор. 54.

¹¹) La Grande Encyclopédie, Paris, т. 4, ст. 786 і т. 28, ст. 1175.

Кожний народ мусить вмогатися за самостійність. Народ, який не хоче бути самостійним, не є народом.

Т. Г. Масарик.

Ю. Арделан:

Молодечий запал.

Слова „молодечий запал“ чуємо часто в разомові про часопис „Пробоєм“. Тими словами виражає старша українська інтелігенція свою легковажність до нашого часопису й не тільки до часопису, але й до української молоді взагалі.

Українська молодь є того погляду, що проти ворогів треба провадити безпощадний бій. Цю вайовничість молодих, старі навивають молодечим запалом — думаючи, що вайовничість молоді випливає тільки з горячковості й необдуманості. По думці старих „до ворога треба ставитись добре(?) й тоді він нам шкодить не буде“; старі готові допустити найбільше себепониження перед ворогом, щоб, мовляв, жити з ним в „мирі“.

На запитання: чи є необхідною та жертвеністю і намага, що мусить винакладати вайовничі в боротьбі проти ворогів? — відповідаємо, що в природі бачимо боротьбу за життя. Гегель зазначив: „Егоїзм, недоволення, вайовничість є одинокими пружинами життя“.

Гляньмо в історію: побачимо, що все нове творилось з примусу, сила родилася з недостатків, поступ з небезпеки, а наслідком ослаблення намаги наставав упадок.

Приклади: людина ледової доби мусіла вибирати між смертю й думанням і так небезпеці навалу ледів можемо дякувати за свій розум.

Цікаве явище старого віку, що новий кочівний народ все заволодів над осілими, пояснюється зменшенням намаги у останніх.

В упадку Римської Імперії велику роль відіграв епікурейзм, що вчив: „освободім дух і тіло від намаги й неприємностей“, „хто буде пити вино, як ми ваймемось логікою?“

Бачимо упадок Англії по світовій війні. Де причина? Відповідь на це дає англійський інтелігент: „Доба Вікторії дивилась на розкіш з недовір'ям, а тепер вже дивимось на неї зовсім інакше“. Так — герой Кіплінга шукали щастя на фронті, а нинішні герої шукають його в сексуальнім житті.

„До того, щоб бути великими мусимо оминати боротьбу“ — каже Б. Руссель сучасний англійський філософ, і видно англійці наслухали його — зате скапітулювали перед Італією в 1935. році.

Чи упадок Англії буде тільки переходовий, чи тревалий, залежатиме від того, чи навернеться до Англії дух пурітанізму, чи ні.

Бачимо отже, що коли люди не мають ворога (цим ворогом може бути природа, люди, чи недостатки), який примушував-би їх боротися, несе за собою упадок. Той самий упадок настає й тоді, коли люди будучи слабодухами, не хотять бачити небезпеку, що в дійсності є, й по приклади струся ховають голову в пісок.

Пізнаймо ворогів і борімся з ними!

Вороги вказують нам наші недостатки, й тим направляють нас, є найліпшими нашими наставниками, бо не відпускають нам ні один прогріх і тим заставляють нас добре подумати, що робимо: кожну

нашу слабість використовують на нищіння нас і тим примушують нас бути сильними фізично й морально.

Хто не має себепошани хай гнеться перед ворогом, доки він його знищить, але ми гнуться перед ним не будемо! З цього рішення випливає воювничість молодих. І жаль, що на Закарпатті ще мало молодих; бо в боротьбі за краще завтра, за державність повинні взяти участь усі; власне усі ті, що метою їх життя не є задоволення інстиктів по способу нижчих тварин.

Старі роками не сміють бути старі й душею! Клемансо боровся до смерті, а тисячі подібних йому також. Тільки в боротьбі твориться мораль!

А. Сивоус:

Наша інертність.

Знаємо, що тільки криця кришена крицею-кристалом викриває іскри. Одна іскра поле спалить, хоч і сама притушиться; але багато їх пролітає помимо, незапалюючи прикладу (несприятне доокілля, приклад завогкий і ін.). Огонь — деспот. Тільки він змете останню брудність, він розвітрує найтвердший ґраніт. Нині тільки деспоти мають право на життя: правда пригноблена неправдою — конас; слабший відступає місце сильнішому. А ми що таке? Он дивись, молодь кожної нації — це підвалина будучності, але в нас з нами ніхто не числиться, хоч це пекуче питання. В нас кволий дух, у нас бракує державної творчо-національної думки, в нас, як у вікових рабів, притушене почуття людської гідності, брак власної ініціативи: живемо на підхлібі чужинців-визискувачів. Кожен з нас живе по-своюму: брак почуття організованості. Егоїзм, найбільше лихо організованості й солідарності, глибоко впustив корінь свого руїнництва. Треба б вже оставити глибокий закарпатський сон і подивитись на світ розплющеними очима й тоді спитати: що це? Ми повинні свою чисту любов, без егоїстичних закрашень, наповнену свідомою себежертвеністю віддати нашій матері державно-творчій ідеї, ідеї Українського Націоналізму.

Найголовнішим чинником організованості є: життєтворча любов до своєї Нації й огнепаливий гнів-ненависть, до наших ворогів-окупантів. Ненависть розриває скелі-ґраніт і своїми відтисками вбиває ворогів. В нинішні часи, коли Український Націоналізм здня вдень розширює своє річище і в найбільш заосталих країнах-кутиках Української Землі, в добі страху всіх окупантів перед цим велетнем, ставиться йому в дорогу великі перешкоди, а то в рівних замаскованнях: „догоди“, „угоди“ і „народні фронти“, що московсько-чеський комунізм старається вбити в наші серця, притушуючи в той спосіб жагучий для них огонь... Зовсім зровуміло, чому Український Націоналізм являється під теперішню пору для наїздників мечем завішеним на однім волосі над їхніми головами.

Москва, під маскою комунізму, веде на СУЗ ту саму грабіжницьку працю, (тепер навіть ще в більших розмірах, боячись, що

кожен день може їй принести несподіванку), як за царя Петра й Катерини ІІ. Український Націоналізм є для ворогів смертним засудом; створенням Соборної України засилить їм на шию петлю. Чехи, ту країну, що на неї вони щорічно „доплачують“ великі чеські мільйони (?), готові боронити до останньої крапельки крові, а то тільки так, з „братнього алtruїзму“, щоб ми не стали погноєм мадяр — скажено „браття“. Тому вони й вигукують: „Карпаті Йсов наше а будемо є браніт стуй що стуй“. Бачите, які вони? Бо ж навіщо це подібне? Де знайдете таких щоб за іншого підставляли свої плечі. Це можуть зробити тільки „паціфісти“ чехи за нас. Зрештою й не диво, що вони кричать на ціле горло за „мир“ в світі, бо вони мають до цього поважні причини. Але для нас, Української Молоді, мир не існує! Для нас мир може бути тільки в своїй державі й то при певному застереженні, а до того ми непримиримі. В нас гасло є оце: „Життя — боротьба“. Горе всім ворогам-окупантам, що дожили доби, коли зачинає царювати Снага Українського Націоналізму. Ця Снага є їхньою могилою. Бачути вже той так над собою й чекають, коли то над ними заскргоче петля. Гряде час воскресення Нації здорової духом і тілом. І тепер, коли питання України здня вдень стає все актуальнішим, починає потрясатись велика гнила колода „батьківщина соціалізму“ — Московія, а з нею й її союзниці. Гряде час, коли заговорять німі гори громотом гармат, клекотом скорострілів, прорветься безоднія відплати і роалиється огняне море. Старання зробити з Української Молоді Закарпаття т. а. „ческословенські відслідки“ напумпований „домацім смерем“ не легка справа. Ми, Українська Молодь, є свідомі того, що чехи боячись сепаратизму, кидають на українців всі чеськословенські біси й братуються з москалями, знаючи, що ворог їхнього ворога має стати їхнім союзником (мали досвід в часів творення їхньої держави). Називають нас німецьким продуктом, мовляв, ми з німцями держимо. А хібаж ми можемо брататися з німцями? Німці — нація державна, вони готові всіх і все принести в жертву культові своєї держави. Що власне роблять чехи, щоб запобігти іреденті? Давши нашій інтелігенції яку-таку державну посаду, зачиняють їй уста, а частина цієї інтелігенції стає на службу в ролі вірного пса. Вона стається в нашему суспільному житті боляком, який намагається затроювати наше тіло.

Чи такими були молодочехи за Австроугорщини? Чи їй вони були паразитами своєї нації, як це являється тепер у нас?

Що ж воно діється по школах у нас?

Кажути, що Торговельна Академія в Мукачові є єдина українська школа. Чи так воно справді є — переконаємося зараз же.

В наведеній школі, щоправда, навчання по-українськи. Кого там навчають? В першу чергу мусимо звернути увагу на більшість, що нею є чеськословенська жидова. Далі найдеться тут велике число чистокровних монголів, що ім чеська держава постарала дати змогу студіювати аж на двох відділах (якщо не більш) в Мукачові й Братиславі. Але тут треба звернути увагу ще й на той факт, що чехам залежить головно на тім, щоб якнайбільше витиснути української

молоді в шкільних лавок, яка самоврозуміло, немаючи змоги найти собі заняття, тиняється по-під чужими плотами обідрана, гола, боса... В кожній іншій школі, якщо беремо тільки згруба, найдеться 30% „чистокровних“ а додавши до того числа ще й греко-католицьких „монголів“, дістанемо переважаючу більшість іншого чужонаціонального елементу, ба до того ще й дуже нам ворожого. Наші українські лояльні педагоги заплющили від того очі, мовляв, „присвоються“. Треба б спитати наших педагогів, як це може бути, щоб чужинці на іспиті в українській мові конкурували з українською молодю й усували її з шкіл?... Чому ж ті самі чужинці з першого дня в школі тільки по своєму мондьокають (бо по-українськи не всилі їх зрозуміти й сам дідько)? Коли вони іспит роблять (приймаючий) добре, то чому не в силі той поступ затримати й надальше. Воно щось не тее. Коли українські педагоги осліпли й не чують, то це ще не значить, що ми не чуємо й не бачимо. „Реальні“ й „тактичні“ українці-студенти того не бачуть також. І це не абсурд, що такий „українець“ твердить, що ніде так добре, як тут. Маємо змогу, мовляв, студіювати на державний рахунок, а де інде таке найдеться. Але чи це дійсно еквівалент здирств в нас? Розкрай очі на божий світ і подивись, як по „братерському“ стараються з „сироти знімати останню подерту свитину“ на зовсім нам ворожі й чужі потреби. І таких сотні інтелігентів є, що за чеські гроші виконують з рабською підданістю наказ, щодня виривати живе серце в матерініх грудей. Бо не плекала вже зазвгоді дітей своїх ненавистю, але кволим рабським молоком. Але гряде час, перебирають провід у свої руки ідейні, енергійні, а кровижадібністю помсти діти, яким вдастся перейти гору, щоб стати вже в обітованій землі. Але це вже не буде рабське покоління... Це гряде покоління, плекане ненавистю а не підхлібством до своїх шкуродерів. Це не буде та інертна модось, що ще тепер тішиться на „братню руку“. Ця молодь має вже налите серце гарячим житлом, що береже тільки Й! Правда, це ще малі кадри, що підносять клич: Нація понад Все! що являється в теперішні часи аксіомою життя взагалі. Нас горстка, але непоборима! Ми новонароджених мусимо плекати вже не автономічною годулєю, але на самперед ідеологією Українського Державництва, чого брак є втілений у більшій частини теперішньої Української Молоді Закарпаття.

Наша певна частина селянської молоді, неговорячи вже про старших батьків-русинів, не всилі ще присвоїти собі імення „українець“. Бо тут, намагою чеської й мадярської політики (остання тепер набирає великого розсягу, маючи навіть в багатьох місцевостях Закарпаття тайні організації), витворилося вже багато різних закарпатських „національностей“: карпатороси, малороси, русини, руснаки й різні чехороси. Бо вже, 18. рік прожили в чеській „демократичній“ республіці, стільки ж років і під „демократичним“ вихованням. На цю вихову вони постаралися прислати нам якнайбільше „вихователів“ (аж понад чотири десятки тисяч!), що стараються зближити „русіна з мораванем.“ Скільки їх маємо лише для навчання „тієї ржечі“ (яка нам так потрібна, як псові п'ята лапа), яких ми видержуємо на наших

плечах. І не диво чому ж вони „доплачують“ на нас: від голови краю, до сторожа школи все аж гимжить від „братів“. Де діваються наші гроші? Хто їх жере? Яку політику веде Москва на СУЗ, те саме і в нас, самособою, трохи більш по „братьському“. Земельна реформа не торкнулась українського населення ані по кісточку, але розбирають нашу землю чеські лейбіонери, які з радістю колонізуються тут в нашому „елдораді“, а наше селянство масово пухне з голоду, бо не має клаптика землі під картоплю. По школах вскіплюють в юнацькі душі любов до „нашої республіки“ й до „руssкого народа“ одним словом намагаються понижувати українських дітей скрізь де зможуть і як зможуть. От що продукує числ. шкільна фабрика. (*Далі буде*).

Андрій Цуляк:

Додаток до циклю „Шкарпішкіяда на Рахівщині“.

У статті „рука руку миє „Учительський Голос“ (ч. 4, р. VIII. — 1937.) подає звіт в перебігу вондрачківського слідства в Рахові з дня 3. IX. 1936. На жаль, в невідомих нам причин, орган Учительської Громади замовчув один просто класичний приклад ведення „слідства“ Шкарпішком між учениками ясінської горож. школи:

Старший віком ученик тої школи написав на бібулі своє ім'я й адресу, в якій були слова: „Закарпатська Україна“. Чеська учителька взяла ту бібулу і, не сказавши ні кому ні слова, приватно (не урядово!), мовляв, заслава Вондрачкові, розуміється, з відповідною „інтерпретацією“. Вондрачек наказав Шкарпішкові перевести слідство. Шкарпішек приїхав до школи, вислав по своему звичаю, з дотичної класи учителя, що тоді там учив, і почав слідство. Як досвідчений майстер щодо практиковання „плебісциту“ серед українських шкільних дітей (голосуванням діти „самі“ доказують „вину“ учителя!), Шкарпішек і в данім випадку, зразу ж, без ніякої передмови, піддав під „голосування“ українським дітям питання: „Хто за те, що Підк. Русь правильно має називатися Закарпатська Україна?“ — Певна скількість дітей підняла руки в гору. „Хто за те, що правильна назва — Підк. Русь?“ — Знову якась частина учеників піднесла руки. Далі, як звичайно при голосуванні, слідувало питання, хто здергався? — Були й такі. „Винуватого“ ученика зараз же по переведенні „плебісциту“, з наказу інспектора, було виключено з школи, а проти учителя-українця, якого чешка-доносиця оббрехала, що ніби то уживає перед українськими дітьми недозволеної чехами назви краю, розпочалося протоколярне слідство. Про чисельний вислід „голосування“ в справі наави Закарпаття Шкарпішек заслав дирекції дотичної горож. школи офіціяльне повідомлення. Що ж до реального висліду того „голосування“, то між менше свідомими українськими батьками швидко рознеслася вістка, що „Підкарпатська Русь“ уже незабаром буде називатися Закарпатською Україною, бо за це голосували їхні діти в школі під веденням самого п. інспектора.

У тій же самій школі Шкарпішек переводив і інспекцію також надзвичайно „оригінальним“ способом. Геніальноти автора того способу міг би позаздріти не один старорежимний поліційний інспектор.

У лютому 1936 вайшов Шкарпішек до канцелярії директора горож. школи в Ясіні п. Г. Дубика і, заявивши, що не прийшов на ревізію, бо то зробить кількома тижнями пізніше, просив позичити йому, інспекторові, „на дорогу“ 50 — Кч. Суму цю п. Дубик позичив йому без слова. І що сталося?! Другого дня рано, вже перед восьмою годиною, появився Шкарпішек в канцелярії Дубика й почав переводити ревізію шкільної каси. З здивуванням, однаке, сконстатував, що в касі не бракув ані сотика. „Де записано ті 50“ — Кч, що ви мені вчора позичили? — з повним розчаруванням запитав Шкарпішек. Директор Дубик відповів, що він ті гроші позичив з своїх власних, а не з шкільних грошей. „Шкільному інспекторові“, отже, не пощастило, його „педагогічний“ трик потерпів ганебну поразку.

Мимохіть приходять на думку слова, так поширені свого часу в Росії, слова з дуже багатим, а при тім цілком виразним змістом: „агент — провокатор“!

Василь Шолопавий:

Святий Юрі на Чернечій Горі.

6. травня ц. р. мukачівські пластуни при д. т. а. рішили влаштувати свято на Чернечій Горі, що було звязане з одноденним таборуванням. Чернеча Гора заворушилась пластовими одновборами: мukачівських, берегівських, кількадесятній ряд новиків з Вел. Лучок, Підгороду, Хусту й ін. пластунів.

На передвечір св. Юрі була таборова ватра. Святочну промову виголосив бр. окр. звітодавець Василь Свереняк. Кожний з вас думав би, що ця промова буде про св. Юрка; або що промовець відразу перейде до своєї пропагаторської теми на ціле горло кличути: „Ставайте в ряди української націоналістичної молоді Закарпаття, читайте, передплачуйте, піддержуйте пожертвами на пресовий фонд, поширюйте одинокий наш незалежний український часопис „Пробоем“! Але ви помилилися б, бо так, здається, він „хтів“ сказати, та з горла вийшло щось інше. Певно в його горлі був карборатор, що все перемінив на вибуховий матеріал проти часопису: „пражаків“, молоді й учнів. Воно погано, коли при карбораторі нема регулятора, тому з його балаканини виходило щось таке, що мудрі люди називають „імпотенцією тирадою“. Між іншими своїми мертвонародженими фразами сказав він і таку: „видно пробоївці цураються свого простого(?) народу й пропагують не йти між народ. Смердить їм...“ Жаліємо, коли хтось настільки „нищий духом“, що не може зрозуміти вже ані такого речення, яке наводив „Пробоем“ за Г. Ле Боном а саме: „Не кланятись масі, а треба удержанувати відповідне віддалення між собою й нею“.

Це бр. прелегент повернув не тудою. Він того не міг розібрati, хоч, слава Богу, в нього не так юна голова й є „педагогом“. Другого дня (хоч вже й тоді був спротив!) молодь відповіла дуже влучно прямо йому ввічі на нараді команди. Там він побачив, що ми — українська молодь розуміємо наш „Пробоем“, ми знаємо кудою йти... Цікаво б знати, яка то молодь(?) нарікає на „Пробоем“, як то розкудкудалась про це ужгор. „Свобода“ в 13. V. ц. р. (До цієї теми ще я вернуся!)

Другим прелегентом був знаний вже нам „симпатик“ в багатьох виступів. Дуже приемно було послухти його промову про св. Юрія з легендарним прикрашеннем. Це оповідання добре впливало на наші нерви після руйнницького вереску, що вигукують всякі по імені своєму Ефіяльти. Але яким громом ударила кожного пластуна промова прелегента в церкві на богослуженні, де він всію силою старався вскіпити в серце української молоді, що Український Націоналізм є такий самий шкідник нації, як і найбільший ошуканець щастя кожної нації — комунізм. Він осмілився ставити на один рівень овіянний святим Божим огнем Український Націоналізм і диявольський спрямований проти Бога і людей — жидівський комунізм. Чи ж українська молодь, спитавши референта, все мусить тільки лизати руки, як той учитель І. Франка, що на лапки, як пес стає й лиже ту руку, яка його бе. Чейже не йде референт слідами смертельного гріха Гр. Квітки-Основяненка, який допустився його тим, що цілою душою жалував і цілим єстю завидував своїм батькам, що могли, мовляв, бути достойними поцілувати гідку кроваву руку тій московській повії Распутіна, що живцем точила кров з грудей України — Катерині II. Не знаємо що чого то прелегент усе носиться з тою фразою: „Коли не буде Україна католицька, то хай не буде ніяка“. Чи подумав він над тим основніше?

Чи він не знає тої огидної заяви соціалістів у Східній Україні, чи ж не так заявляли й вони, — „якщо не буде Україна соціалістична, то хай не буде ніяка“. Ми думаємо, що референт як правдивий пастир своїх овець, зрозуміє нас, бо ж сам Христос казав, що правдивий пастир не зрадить своїх овець, він знає їх і вони йдуть за його голосом. Але ми певні, що за таким голосом, як був тепер на цьому святі ніхто з Української Молоді не піде. Чому референт не станеться нашим українським Мерсіє, чого широко бажала би вся Українська Молодь Закарпаття.

Гануся Пелехата:

Хто ми й які ми?

Кожна нація має своїх геройнь, що записані в історії золотими літерами. Не осталася позаду й наша Українська Нація. Навіть можна сказати, що Вона є одна з перших, на лоні якої родилися героїні чину. Слід пригадати хочби Мотрю Кочубеївну, Ольгу Басарабову, чи Віру Бобенко, що показали шлях українським жінкам до перемоги, здо-

буття якої лежить тільки на наших плечах. Минулися ті часи, коли українська жінка віддавалась тільки своїй хатній праці. Тепер українське жіноцтво стойть рамя об рамя з чоловіками як в геройчній обороні прав українського народу так і на всіх ділянках українського громадського життя. Українське жіноцтво зрозуміло вагу життя, що вимагає від нас чину, як те бачимо на деяких українських жінках на еміграції. Горе тій українській жінці, що байдуже ставиться до всього іншого, що не входить у компетенцію її хатної праці. У великий революції Українська Нація понюхала своє українське національне Євшанзілля, відродилась себесвідомість і в нас українських жінок. Сміло можемо сказати, що українське жіноцтво вже зовсім зрозуміло свій обов'язок. З байдужої жінки зродилася українська жінка-героїня. Тепер кожна жінка-українка гордо й сміло кипає в обличчя переляканіх чужинців-наїздників на українську землю: „Я на те стала матіррю, щоб принести на жертвенник добра Української Нації себе й найкращого моого сина, хочби він один-єдиний був. Я є дочка України, яка потребує мене й моїх синів-героїв, щоб здобути для себе волю!“

На жаль мусимо ствердити, що не всі наші жінки вповні зрозуміли вагу свого завдання. Ще велика частина українських жінок Закарпаття буде замки в повітрі, спить ще глибоким „подкарпатським сном“ та мріє про „вигідне“ життя. Ще й тепер в багато таких наших „патріоток“, які залюбки читають якийсь „реґійнъ“, бо то, як кажуть „нодъсерії“. Та з ними далеко не вайдеш, бо не в них сила. Є в нас дійсні матері-селянки, але вони притоптані чоботом наїздника. Їх треба визволити з під морального ворожого гніту, освідомити їх показати правдивий шлях українського життя. Це повинні зробити ми, українки, що більшість нас в дочкам з під соломяної стріхи й знає болі й дійсність українських селянок. Не можна нам українським дівчатам брати приклад від таких „нодъчагошок, кішосоньок“, якими стали деякі наші „панночки“. Не мріймо про замки в повітрі, але памятаймо, що життя — це боротьба, а хто стріне її не приготований, впаде на половині дороги-бою. Наше Закарпаття занедбане, але при активній праці українського жіноцтва воно прозрить стане сильне й грізне для наших ворогів. Деякі наші українські вчительки, дружини й доньки священиків, які живуть сливе разом з українськими жінками-селянками, не використовують можливості й замість освіти несуть на село сором казати що. Але про все це лиху й як йому запобігти та вийти на правильний шлях до щастя всього українського народу — постараюся написати в слідуючих числах „Пробосм“!

С ТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

Проситься зацікавлених мaturантів високошкільними студіями, щоб зверталися за інформаціями до: Юрій Кене, Praha II., Hlavková

kolej, Іван Попович, Bratislava, univ. kolej na Lafranconi, Богдан Гірний, Brno, Dvorecká č.7, u rí Donneh. Не забудьте марки на відповідь!

Стипендійний фонд „Пробоєм“.

З пожертвуваної суми на стипендійний фонд „Пробоєм“ Кч 1050— уделена допомога чотирим студентам.

Всіх, що вписали на фонд, а ще не сплатили просимо зробити так під час вакації, щоб вже на початку року можна було уделити допомогу немаєтним студентам.

Дальше на фонд зложили: Іван Ревай, упр. горож. школи в Севлюші 50— кч; Никифор Будко, типограф в Празі 15— кч.

А хто буде дальший? Гроші слати на ч. п. к. о. 201.699 з додаткою „Стіпфонд“.

РУХ МОЛОДІ

Організуйте гуртки молоді „Пробоєм“!

Про гуртки молоді „Пробоєм“ прочитайте собі в 4. і 5. числах „Пробоєм“. Такі гуртки повинні бути всюди там, де є свідома українська народовецька молодь!

Нові гуртки молоді „Пробоєм“.

В Мукачові заложено Гурток молоді „Пробоєм“ з учнів мукачівських середніх шкіл і Гуртки селянської молоді „Пробоєм“ в Драгові і Новім Барові.

Справа гимну.

Просимо надсилати дальші завваження відносно надрукованих проектів, як теж надсилайте нові. Композиторів просимо скомпонувати відповідні походові мелодії до надрукованих вже проектів.

Спортивний клуб українських академиків в Празі.

На дніях закінчиться змагання футбольних клубів високошкільних студентів в ЧСР. До цієї пори першим йде клуб українських академиків, що складається з академиків з усіх українських земель Соборної України. Віримо, що український клуб станеться майстром високошкільного спорту в ЧСР.

ХРОНІКА.

Буковинські націоналісти під воєнним судом.

За висвистання румунського гімна на українськім святі — румунський воєнний суд засудив: 1) В. Тодорюка, студ. прав на 5 літ тюрми, 5 років втрати горож. прав і 22.000 лей кари; 2) М. Наса-

дюка, адвок. концп. на 4 р. тюрми, 5 р. втр. гор. прав і 22 тисячі лейв кари; 3) Д. Квятковський, адвокат і редактор „Самостійності“ — 2 р. тюрми, 5 р. в. г. п. і 22 тис. л. кари; 4) І. Григорович, студ. філ. видавець „Самостійності“ — 2. р. тюр., 5 р. в. г. п. і 12 тис. л. кари і 5) І. Бучко, урядник, 6 місяців тюрми і р. в. г. п. і 10.500 л. кари.

Всі підсудні героїчно поводилися на суді. Румунські суди не відстрашать українців від визвольної боротьби. Українці боротимуться аж доки Буковина стане частиною Вільної Соборної Української Держави!

Чеський професор бе українських дітей.

Чеський професор в Ужгороді побив нашу українську дівчину з IV. кл. гімн. так, що вона аж опухла. Протестуємо проти катування чеськими учителями українських дітей!

I „Свобода“ проти пробоєвиків!

За чеським „Впередом“ і „Українським Словом“ і ужгород. „Свобода“ накинулася з наклепами на „Пробоєм“ і пробоєвиків. Редактори „Свободи“, як колись „Вперед“ і „Укр. Слово“ спихають вину за своє провалення на виборах на студентів. Занедовго вчуємо від них, що банкротство фабрик „Геліос“ (на свічки) й „Акорду“ (на давони) теж „спричинили“ студенти й що асек. т-во „Бескид“ нині-завтра перейде в руки чужої Легіобанки (як Підкарпатський Банк) теж „виною“ молоді!

Дволичність посла Ревая.

При своїх виступах в Праві (де є й москофіли!) п. Ю. Ревай говорить виключно на о (чи на є?), хоч би там були й українці. Злі язики кажуть, що тим способом п. Ревай хоче прихилити до себе симпатії москофілів, щоб легше засісти на крісло „підкарпатського міністра“!

Чехи проти українців.

Чеські учителі при горож. школі в Білках: Вернер, Слоука й Кріж (був. рахів. інспектор) грубіянським способом накинулися на українських учителів за те, що 8. V. ц. р. на святі не було чеської промови. Перед учнями кричали, а голоено учитель Вернер, на наших українських учителів і ображали їх грубими чеськими лайками. То в т. зв. чеська педагогія! До цього ще повернемо!

Хвали без кінця!

По смерти Розсипала знову закарпатська преса розписалася про великі заслуги Розсипала для Закарпаття, що протягом 10 літ сил-кувався годувати українське населення гнилою кукурузою й через всякі концесії й ліцензії віддати українців і в жидівську залежність.

Провал „панькевичівки“.

9. V. ц. р. відбулися в Ужгороді наради в справі українського фонетичного правопису. Це в перше, коли не тільки молоде, а й старше українське громадянство категорично поставилося проти чеської „пань-

кевичівки". На зборах не був посол Ревай та інсп. Маркуш, які, по заведенні фонетики мали би втрату на своїх „панькевичівських“ підручниках. Коли старі поступатимуть у всіх справах так як в справі українського фонетичного правопису, то певно незгода між ними й молоддю аникне!

Що є з „Просвітою“?

В центральнім Т-ві „Просвіта“ в Ужгороді вже пару років, як не відбулися загальні збори. Редакція дістала багато статей в цій справі, які ми не містили, бо думали, що головний виділ „Просвіти“ впорядкує ту справу. Теж сам голова Др. Юлій Бращайко ще перед 2 роками обіцяв на студ. сходинах що чим скорше скличе збори „Просвіти“. Тим часом ані Др. Бращайко ані головний виділ нічого не роблять вже пару років. „Просвіта“ спить „духновичовим сном“. Цікаво яке оправдання дасть Др. Бращайко перед загальними зборами. В слід. числі помістимо надіслані статті про цю справу!

Аграрний з'їзд в Празі.

Чеська аграрна партія привела до Праги на свій з'їзд дуже багато української молоді з Закарпаття. Наша молодь знову доказала, що надусе їй дорожча українська національна честь і жовтоблакитний прапор. Подібно, як на католицькім з'їзді (тільки що там „свої“), чехи не дозволяли українській молоді походувати під жовтоблакитними прапорами, намагалися відбирати їх, а також зривати їм відзнаки з грудей. Найбільший скандал зробили чехи нашій молоді на стадіоні, коли не дозволили їй виступати зі своєю програмою, на яку місяцями приготовлялися. Завернули їх, якож вже непотрібних, від сцени!

Це найліпший доказ, що чехи потребують нас тільки для маніфестації під час всяких походів. Але де українці могли би своїм виступом доказати, що не є такими як чехи нас брехливо всюди представляють, то на те вже „нема часу“.

Молодь своє виконувє, а старші провідники мали би вже також зроуміти, що нам неподорозі з чеськими партіями ані з всякими інтернаціоналами чи універсаліямами.

Автономія знову винесла „духновичовим сном“!

Проект автономії мав розбиратися в парламенті ще перед двома місяцями. Але тяжко чи прийде на його черга перед літніми феріями. Так помалу чехи, все обіцюючи, відкладають автономію з року на рік. Наші політики й провідники в своїх органах (Укр. Слово, Свобода та Вперед) ще зляться й клевечуть на „Пробоем“, коли ми напишемо, щоб не так дуже захоплювалися чеськими обіцянками й не ставалися ще більшими рабами, які від них чехи вимагають!

Свято Т. Шевченка в Оломовці й Липнику.

14. III. ц. р. в Оломовці, а 21. III. в Липнику на Моравії відбулися академії в честь Т. Шевченка. На обох святах виступав з промовами українець-франтішкан о. Бойсак з Угр. Градіштя, родом з Драгова.

Від редакції.

З браку місця — на листи відповімо в 7. числі, що вийде вже 25. червня.

Передплатників просимо вирівняти свої залегlosti, що б не шкодити видавництво!

Тих, що мали опинитися на „Чорній таблиці” — відбирають „Пробоем”, а не платять — надрукуємо їхні імена в спеціальній прилозі для інформації нашим читачам.

Статті, вісти і т. п. до 7. числа просимо заслати найпізніше до 10. червня.

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвuje на пресовий фонд 100— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоем. Всім іншим щира подяка.

На пресовий фонд дальше зложили: До тепер маємо дальших таких основуючих членів: Кч.

Зі зборів на Гуцульщині:

1. Михайло Мегела	20—	7. Іван Рознійчук	5—
2. Юлій Боршош	20—	8. Олекса Вайнравх	5—
3. Мих. Белей	10—	9. Мих. Коростій	5—
4. Петро Шорбан	7—	10. Ом. Сологуб	5—
5. В. Йосипчук	5—	11. Ю. Студений	5—
6. Мих. Катеринюк	5—	12. І. Улинець	5—
		13. Др. І. Хандрицький	2—
		14. Ю. Сіладіова	1—

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

КОЖНИЙ ПОВИНЕН ЧИТАТИ ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ІЛЮСТРОВАНІЙ ЩОДЕННИК „НОВИЙ ЧАС“. Чвертьрічно 55 Кч.
Місячна прилога: Історія укр. культури. адреса: Львів, Костюшки 1а.

O B S A H : Dr. Stefan Rosocha : Autonomie a konstituce ČSR. — J. Ardělan : Junacký vznět. — A. Syvous : Naše inertnost. — Andrij Culjak : Dodatek do cyklu „Škarpiškiada“ — Vasyl Šolopavyj : Sv. Jurij na Černeče hoře. — Hanusja Pelechata : Kdo my? — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Od redakce. — Tiskový fond.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 1-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по одиночному числа 1—кч., за границею річно 1 ам. долар. Число чекового кonto 201.699.

Видавець: Єлісавета Кузымівна, Прага III.—69. Відповідальний редактор: Юрій Кене, Прага II., Єнштейнська 1. Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha II. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 1. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Vydavatel: Alžběta Kuzmová, Praha III.—69. Odpovědný redaktor: Jurij Konyū, Praha II., Jenštejnská ul. č. 1. Praha II., Jenštejnská ul. č. 1. Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha II. Tiskárna František Loos, Praha XII., Americká 41.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

P. S.

Ukrainské Museum,
Praha - Žižkov.

ПРОБОЄМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 7.

ПРАГА

Липень

1937.

Начальний редактор: Др. СТЕФАН РОСОХА.

Т. Ом.:

Почуття національної та особистої гідності.

Природня вдачаожної людини витікає завжди з її національної й родинної крові. Ця кров є джерелом якостей і здібностей людини. Проте ж вліті природньо в людину з кровю її здібності та якості можуть залишитися без росту й розвитку, коли забракне потрібних їм на це обставин і дбання про них. Приклад: сковані в дитині здібності не можуть зрости й розвинутися, коли дитині забракне потрібної освіти й вишколу. Так само не зрости й не розвинутися в дитині її добрим якостям, коли забракне їй потрібного виховання. Добре якості дитини можуть навіть заглушилися поганими якостями, що теж у ній існують. Відомо ж, що там, де пишаються буряни, добрих трав чи хлібів діждатися годі. Тобто її розвиток у людині освіткою та вишколом її здібностей не дасть собою добра, коли цю людину опановують лихі якості.

З сказаного став ясним, що опанування людини добрими якостями є передумовою культурного розвитку людини взагалі. А як опанування людини добрими якостями досягнеться насамперед добрим вихованням людини, то про таке виховання треба нам і дбати. При цьому потрібно насамперед виховувати в людині почуття своєї гідності, бо в таким почуттям завжли неподільно вяжеться висока мораль й старанне та рішуче приступання до культурного розвитку.

Хибні шляхи виховання.

Історія України, як і особисті риси людей української крові, показують завжди й скрізь, що Українська Нація дуже багато обдарована добрими якостями й здібностями. У цьому напрямку перевищув вона безумовно значно кожного з своїх ворогів-гнобителів. Не дивлячися на це, не мав Українська Нація своєї волі й державності тоді, як вороги України їх мають ще й українців у свою тяжкому ярмі держуть. Звідсіля ясно, що Українська Нація свої добре якості й здібності чомусь марнує, а не використовує. Так хибно робити може вона тільки з неанання своїх сил, потреб та з нетяжучості, як свої сили

розвивати й на задоволення своїх потреб широко використовувати. Все це свідчить яскраво про хибні шляхи життєвого виховання кожної української людини й усієї Нації.

Справді, простеживши історичне виховання Української Нації протягом майже цілого останнього тисячеліття, мусимо ствердити, що це виховання старалося зробити з неї несвідому своєї гідності й чести й рішуче активний чинник у житті людства, а негідну, безличну та покірливу супроти чужих. Годі ж сподіватися свідомості гідності й чести від людини, яка виховується не тільки переносити покірливо й терпеливо рабське ярмо та катування, а ще й молитися навіть за ворогів своїх, катів лютих. Українська людина виховувалася своїми пастирями вбачати в польських королях, в московських царях та в австрійсько-мадярських цісарях „миропомазанників“ Божих, яким треба коритися й слухати та за яких треба молитися. З того ж джерела повчалася вона вбачати в урядовцях та панствові отих „миропомазанників“ людей за себе вищих, які мають тому право дерти з неї шкуру та й коштом розкошувати. Звідсіля зрозуміло, що й в мовах, якими говорили „миропомазаники“ та їхні урядовці й пани, повчалася людина українська вбачати щось вище за свою українську мову.

Таке виховання Української Нації довело до того, що вороги, чужинці й самі українці стали вбачати її якоюсь другорядною, „мужичною“, що надається тільки на погній іншим націям. Дійшло до того, що українці почали навіть соромитися своєї національності й призначалися до якої завгодно нації, тільки не до своєї.

Потреба знання історії України.

Це тоді, коли мало яка інша нація мав таку давню й славну історію, як Українська Нація! Також мало яка інша нація пережила незломні так багато бурь й так багато прислужилася охороні людської культури, як Українська Нація! Прикладом, що сталося б з Європою й її культурою, коли б об Українську Націю не розбилися були наступаючі на Європу у старовину азійські орди, як і орди червоно-московські за сучасності? Або яка інша нація зазнала так багато кривавої боротьби з численними й могутніми ворогами, їх перемігши й переживши?

Таким чином не соромитися своєї української національності, а нею бути гордою мусить кожна українська людина завжди й скрізь. Щоб таку нашу гордість обґрунтовувати й супроти чужинців, кожний з нас мусить знати історію України.

Виховання національної й особистої гідності на традиції славного минулого.

Розуміється, нашу гордість мусимо підперти славним минулим Української Нації і своїм гідним теперішнім поступованням, в якого основі лежало б високе почуття нашої гідності. Цю гідність мусимо в собі виховати й розвинути. Напрямки, шляхи та засоби такого нашого поступовання й вишколу подає нам добре історія України во своїми славними добами — княжою та козацькою. Прикладом, українська національна й особиста гідність князя Святослава з його

полками й славного Війська Запорозького є таким високим вірцем національної й особистої гідності, чого в історії людства не багато найдеться.

В усіх історичних вірцях високої української національної гідності відбивається яскраво високе почуття національної й особистої чести та велика мужність у проявах та обороні цієї честі. Коли в основі української національної чести й мужності лежать тут дані нам Богом високі українські національні якості та здібності, то їхній розвиток досягався потрібним цьому вихованням і вишколом. Знаємо ж ми, що, наприклад, князь Святослав виховувався й жив не в придворній писі чи в розкошах княжого двору, а в тяжких походах і боях. Також знаємо ми, що і славні запоріжці були не маминими синками та паркетними кавалірами, а були заваятими рубаками, за хлопячих років у кулачних бійках, потім у герцах юнацьких і зрештою у походах та боях ставали крицевими серцем і тілом.

Дуже яскраво змалював виріст на запорожця повістяр Гоголь у своїй повісті „Тарас Бульба“. Тут вивів він у Тарасові Бульбі ту крицеву духом, серцем і тілом постать запорожця, що ніколи не питала, скільки в ворогів, а питала хто та де є вороги. В особі Остапа вивів повістяр шлях росту хлопця на запорожця, в розвитком високого почуття своєї гідності й мужності. Ми бачимо, як бурсак Остап не терпить образи своєї гідності батьківським кепкуванням і не вагається, на батьківський виклик, ударитися в випробуванням Тарасом навкулачки. Ми бачимо його потім у Січі на козацьких герцах. Зрештою бачимо ми Остапову мужність в боях і в часі смерті.

Отож у повісті „Тарас Бульба“ находимо ми вже у загальних рисах вказівки щодо розвитку в нас почуття своєї національної й особистої гідності. Нам треба тільки ці вказівки, агідно з сучасними обставинами й вимогами, поширити й розвинути, поклавши в основі справи вищезгадане ознайомлення українців з історією своєї Батьківщини. З такого ознайомлення витече сама-собою пошана кожної української людини до своєї Нації й до себе самої. Наслідком цього зникне зпосеред нас ота гидка рабська черга принижування себе, а вивищування чужих.

Ознайомлення нас з історією своєї славної Батьківщини, розбудить також у нас лежачі у вдачі українській рішучість, твердість вавзятість та хист, якими визначалася здавна Українська Нація в боротьбі за свою волю, честь та славу. Ці славні українські національні здібності й якості використаємо ми найкраще у сучасній українській виавольшій боротьбі, твердо спираючися на славних наших традиціях, нам переданих нашими князями та лицарською козаччиною і воякама та бойовиками у новітній українській національній боротьбі.

Вартість спорту.

Щоб широко використати наші національні здібності й якості, мусимо ми їх серед нас розвинути й зміцнити. — Цоб спертися на наші славні традиції, національної боротьби, мусимо ними глибоко перейнятися. Найкращим засобом до осягнення нами того є спорт.

Спорт дає людині не тільки духову й тілесну міць, твердість, витривалість і хист, а й розвиває в людині високо дух рішучої боротьби аж до перемоги.

Поставивши справу організації й виховання українців так, як тут вище розглянено, добемося ми відродження в нас тих славних рис української національної вдачі, з допомогою яких прадіди наші й у найтаячих обставинах тримали високо волю, честь і славу України. Тоді ніхто й ніщо не зможуть спинити нашого українського національного наступу й не зможуть ніяк перешкодити нам здобути своє право. Тому мусимо ми, завжди твердо й високо тримати нашу національну й особисту гідність.

Праця українського студентства на міжнародному полі.

ЦеСУС, що вже 17 літ веде свою працю, організує під цю пору 35 студентських товариств з краю та еміграції. ЦеСУС перевів не лише організаційну консолідацію всього українського студентства, але свою довголітньою послідовною працею та жертвенністю студента здобув рівнорядне місце серед міжнародних студ. організацій державних народів.

Під цю пору ЦеСУС співпрацює з такими міжнарод. студ. організаціями, яких є членом і співосновником, як СІЕ (Міжнародня Студ. Конфедерація), ICC (Міжнародня Студ. Поміч), ІСЛ (Міжнародня Студ. Ліга для перебудови Європи) й ін. Праця ЦеСУСа на міжнародному полі відбувається в міжнарод. студ. конфедераціях (главно на їхніх конгресах і ін. імпрезах), а також через діяльність заступників ЦеСУСа, приділених до поодиноких національних студ. союзів у поодиноких державах. Праця заступників має в першій мірі характер ознайомлення українців з відповідними націями. ЦеСУС має своїх заступників у таких осередках як: Рим, Париж, Віден, Берлін, Прага, Брюсель, Загреб, Конно, Софія, Харбін, Нью-Йорк і Едмонтон.

В останніх роках виступав ЦеСУС на трьох конгресах СІЕ, двох ICC, й одному ІСЛ, а також брав участь у двох міжнарод. студ. виставах студентської преси та в останній міжнародній виставі студентського мистецтва й культури в Неаполі. Минулого року під час олімпійських ігор у Берліні видав ЦеСУС меморіял до молоді світу в справі недопущення українських виступів на олімпіаді. Ще є багато ділянок, в яких ЦеСУС з успіхом міг би брати участь, на міжнародному полі (як народне мистецтво, танці, співи, міжнародні студентські спортивні змагання), але фінансовий стан не дозволяє це здійснити.

Можливості праці ЦеСУСа на тому полі великі. ЦеСУС репрезентує перед молоді світу Україну, її змагання, й підготовляє та приєднує чужинецьку молоду генерацію, у якої руках опиниться небаром керма світової політики, до великої української визвольної Ідеї. Міжнародні студ. конгреси — це під цю пору єдиний, на жаль, міжнародний

форум, де українці виступають нарівні з іншими державними народами (чого зовнішнім виявом є вивішування під час конгресів і ін. імпрез українського національного синьо-жовтого прапору), це найкраща нагода заманіфестувати себе перед чужинцями та поінформувати еліту студ. молоді цілого світу про сучасне положення й змагання Української Нації.

Цього року ЦeСУС висилає свої делегації на XIX. конгрес СІЕ до Парижу (7.—19. серпня), на конгрес ICC до Ніцци (23. липня — 7. серпня) та крім цього думає ЦeСУС у перше вислати студентську спортивну дружину на міжнародні студ. спортиві літні ігрища, що відбудуться рівно ж в Парижі в днях 21.—29. серпня ц. р.

Важним пропагандивним чинником є література про Україну чужими мовами; до недавна видавав ЦeСУС бюллетень англійською й французькою мовами Однаке фінансовий стан спинув це видання. Праця на міжнародному полі коштує великі гроші, а ЦeСУС їх не має. Належить над цим застновитися поважно цілому українському громадянству й прийти нашій студентській Централі в відповідною матеріальною піддержкою, щоб змогла вона вповні виконати свої великої ваги обовязки перед українством. Особливо тепер перед конгресом СІЕ й міжнародніми студ. спорг. ігрищами в Парижі треба українцям подбати про належну фінансову допомогу ЦeСУСові, щоби гідно міг зарепрезентувати Україну під час світової вистави, яка саме тоді відбудуватиметься в Парижі.

Максим Сливка:

„Ерудиція“.

В ч. 5 „Учительського Голосу“ п. М. Диканського в ювілейній статті повчав як треба виборювати для суспільства щастя-долю. Для цього по словах автора, борці мусять мати найголовнішу зброю: „величезну соціологічно-політичну ерудицію“.

Приклад автора статті такий: Мало, мовляв, чеськословацьке суспільство ту ерудицію і... повстало ЧС. Республіка. Бо, каже автор, „акція була глибоко продумана, розважно і розумно ведена, відповідно аргументована — виграли чехословаки свою задачу“.

Тамже, значить, де на ерудицію суспільство не спроможеться — там добра не жди, бо там все буде вживатися безсмертний вислів: „на нашій не своїй землі“.

Стаття п. Диканського дуже бадьора, хоч, правду кажучи, зовсім не витримана в стилі... „Соціологічно-політичної ерудиції“.

В підкріплення цього твердження пригадуємо слідуюче: В час закінчення світової війни українці з Закарпаття на ряду з іншими народами мусіли... самовизначитися. В той час про порядок самовизначення переконуючими були свіжо проголошені заповіді — президента Вільсона. І громадські діячі Закарпаття спільно з п. п. Лойд Джорджом, Клемансом, Вільсоном, Бріянном, Масариком, Бенешом й інш., керуючись отію самою „величезною соціологічно-політичною ерудицією“ аутономно самовизначили Закарпаття в рамках ЧС

Республіки. Про це згаданими панами були урочисто написані й під присягою підписані відповідні акти...

А далі від 1919 року почалося нове життя самовизначеного Закарпаття. Як це життя проходило й проходить не будемо перекаувати, бо чайже всім було і є видно. Не бачуть того (очевидно, їм повіливали!) тільки автор статті та Редактори „Учительського Голосу“.

Наведена вище стаття закінчується так: „В межах існуючих законів нашої правної, парламентарної держави, треба виборювати те, до чого стремимо... ерудицію“.

Отже скажемо, Закарпаття зокрема „стремить“ щоб його синьожовтий прапор як символ національного буття, згідно закону ЧСР честували уряди й громадяні краю. Зазначаємо, що це наше стремлення підпирає сам закон! Але високий (бо краєвий!) урядник наш український прапор ображав грубим чеським словом. І за це у того чеського урядника „в межах законів нашої правної і т. д. держави“ не впав і волос з голови...

Так щож після цього варта так захвалювана „Учит. Голосом“ величевна зброя — ерудиція?!

Дмитро Валіаняк.

Крутість без маски.

В 1934 р. українці, члени числа республіканської партії, почали видавати „свій“ орган „Земля і Воля“. В 1. числі обіцяють вести Закарпаття національним шляхом — очевидно з ціллю придбати більше голосів, як це роблять всі партії.

Але скоро потім помістила „Земля і Воля“ „modus vivendi“, проект угоди з москофілами. Цим зняли „наші агари“ одну з партійних масок. На цю хрунівську пропозицію відповіли всі українські газети з великим обуренням, крім газет чеських, яким, очевидно, любилося, що чехам на Закарпатті вже вдалося виховати добрих „батьків народу“.

Але ще більша підлість з'явилася в цім „українському органі“ 7. квітня 1937. Наказано „укр. агарам“, що вже досить грati українців, мовляв вже „наловили“ селянство й молоді — тому можуть зняти дальшу маску і ступити на дальший ступінь „виховання“. З під цієї маски показалося брудне обличчя наших аграрів. — Передовиця: „Кому ми служимо...“ читаемо — Боже!... Що за рабство! Напади на всі партії, а головно на українську селянську партію, а дальнє: „ми завжди заявляли й вчинками доказуємо, що орієнтуємося на Прагу, на наш братній чисел народ“... „ми говоримо отверто, що наша доля тільки в сполученні з братнім числом народом і в межах республіки може покращати“... Тому вони... „чесно й отверто пристосовляються до політичних обставин в республіці, роблять творчу працю для спасіння свого народу.“ (Якого „свого народу?“ Здається чехословацького!)

Отак вони „виховують.“ „Modus vivendi“ „Ще раз modus vivendi“,

„Кому ми служимо“ — все це заповіді для українського селянства. Слава Богу, що вони наперед заявляють, що це робить лише старша генерація, яка... „хіба одну пісню вміє стару, рабом народився, рабом і умру“... Спізнилися... Чи не могли ці працівники появитися десь перед Христом, а не в часи, коли Українська Нація всіми способами бореться за свою державу. Коли вже й на Закарпатті розширив свої вірлині крила Український Націоналізм, який охоплює молодь, що народилася серед „всесвітніх пожарів“. Ця молодь, наповнена святою вірою в силу Українського Народу, здобуде Землю Й Волю, але не різними „*modus vivendi*“, чи панегіриками, лише своєю жертвеністю й безнастаниною боротьбою. Наші „реальні політики“, „батьки“ ніколи ні Землі ні Волі не здобудуть — вони дістануть тільки кісточку для гризення, що впаде з „братнього“ їм чехословачького стола.

Під Громадський Суд.

Хоч більша частина сучасної провідної верстви українського громадянства, що бачить в „угоді з московіфілями“ і в всяком „добром співжитті“ з нашими галапасами спасіння українського населення на Закарпатті, є настроена проти „Пробоєм“ і пробевиків, відважуємося дати під Суд українського громадянства і всього українського народу ужгородську „Свободу“ й „Учительський Голос“ і категорично домагаємося, щоб вони доказали нам, що ми „служимо чужим інтересам“ чи „чужому революційному духу“ й показали кому вони служать і як служать!

Інакше, п'ятачи їх поступок, будемо вважати його за звичайний донос перед владою. Редакція й адміністрація „Пробоєм“.

Відповідь „Свободі“: На нашу фактичну замітку (в б. ч.) „Свобода“ (ч. 21) помістила відповідь, де необійшлося (як і 13. V.) без інсінуацій і доносу. Закидув студентам якусь „невдячність“ (?). Але це пусте. Важніше те, що „Свобода“ хоче за всяку ціну зробити нас „запроданцями“ і поставити на службу „якимсь чужим інтересам“ (??).

„Свобода“, що до неба вихвалює чеську політику на Закарпатті й вже тепер не розріжните її від субсидованого „Рус. нар. голосу“, відважується нам щось подібного закидати. Та „Свобода“, що засмічув українську мову всякими архаїзмами (недовірів й ін.) і варваризмами; бо хіба ж можна 9 разів ужите в I. статті слово „губернер“ вважати за „помилку“?! Але ця „помилка“ вказує на щось інше. Редактори „Свободи“ помістили чеську статтю і при перекладі забули, що слово „guvernér“ вживается тільки в чеській а не українській мові. Що стаття „Перша етапа автономії (в 21. ч.) дійсно перефразована в чеської, доказує це й таке речення: „але губернер повинен викладати опінію губерніальної ради“. В чеській мові „guvernér“ але „guberniálci“. Ціле речення живцем взяте з чеського.

Що це означає? Ніщо інше як те, про що ми вже писали в „Пробоєм“, коли „заслугою“ наших „батьків народу“ чехи перевели

анексію „Підкарпатського Банку“ „Чсл.-Легіобанкою“. Тоді „Свобода“ „Вперед“, „Українське Слово“ та інші урядові й коаліційні газети помістили підсунену статтю — чехами написану, в якій до небес вихвалювалися „заслуги“ „Чсл. Легіобанки“ для „розвитку“ нашого банківництва, яка фактично прожерла наш „Підкарпатський Банк“! Подібно робить „Свобода“ і тепер, пишучи про „першу етапу“!

Отже хто служить чужим інтересам? „Пробоєм“ чи „Свобода“?!
Домагаємося ясної публічної відповіді!

Відповідь „У. Г.“ „Учительський Голос“ в б. ч. містить проти „Пробоєм“, пробоєвиків і студентів цілу статтю п. Ю. Качали. Не консеквентність редакторів і автора занадто воняті. Вже в слідуючій статті покликаються на „Пробоєм“, який в попередній змагається оплювати. Дальша стаття ціла про траїчне життя невеликого гуртка празьких укр. студентів, яких п. Качала силкуються оборонити. З статті видно, що п. Качала високої школи ані не бачив, не то, щоб про неї щось знати. І трудно вимагати того від людини, що і сама не знає, як ту семінарію перейшла.

Пане Качало, панове редактори „Учительського Голосу“ — все нам можете закидати. Все, що вам люба дяка. Але ніколи не дозволимо собі, щоб ви нам закидали, що ми служимо „чужому революційному духу“. Закинули ви нам те, тому кличмо вас на Громадський Суд і категорично домагаємося, щоб ви нам те публічно доказали!

Заразом урочисто проголошуємо, як то робили й до тепер, що ми стоймо виключно на українськім ґрунті і служимо єдиній Ідеї українського націоналізму — Український Нації!“

А скажіть нам на якій основі стоїте ви? Ви з постійними компромісами, чим грішите проти правди життя. Пропонуєте завести фонетику, заперти радія — додержіть того. Тоді побачимо якому ви духу служите: чи духу Української Нації, чи власному егоїзмові й особистим вигодам!

Панове, ми знаємо своє Вірую. Ми зовсім відсуджуємо вашу тактику, тактику циганина, якого як спитати якої він віри — відповідає: „А якої тобі треба?“ Панове пізнайте себе й будете собою!

Пане Качало, панове редактори „У. Г.“ ждемо публічного доказу правди вашого злакиду.

Студенти.

Світ ніколи так не ненавидить того, хто чинить зло, ані саме те зло, якого хто вказує на це зло. Часто-густо, хто чинить зло, дістаеть багацтва, почести, владу. Хто ж вказує на них — того припинають до ганьбліячого стовпа

Леопарді.

С Т У Д Е Н С К И І В І С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

5. VI. ц. р. відбулися протестні збори Союзу, а яких вислано меморандум до президента, прем'єра, парламенту, мін. шкільництва, гу-

бернатора в справі негування української мови в українськім закарпатськім шкільництві й домагання усунення з становища директора ужгородської п. Сулинчака порушувача законів і спричинника хаосу та баламутства до нашого українського шкільництва.

13. VI. члени Союзу відвідали Українську Гімназію в Ржевицях (біля Праги). Приміщення гімназії хоч і мале, але вірцево виглядав. Всюди порядок і чистота. Подвір'я подібне до гарного саду з квіттями. Гімназія має два інтернати: хлопячий і дівочий. Кімнати соняшні з чистою підлогою і білими постілями. Ідалія заслужує похвали. Простора сала, де учні спільно з своїми виховниками, професорами і своїм директором Г. Омельченком стравуються. По їді спільна (співана) молитва. Вся обстановка викликає задоволення. Закарпатців є там 51. Багато з них виникають в ученні та душевних адібностях. Всі дуже добре почиваються!

А бітуріенти! Допоручаємо Вам такі колей: Підкарпатська студ. колей, Прага-Бубенеч 477. — Главкова колей, Прага II. (матура визначна!) — Масарикова колей Прага-Дейвіце. — Градчанська колей, Прага IV. — По інформації звертайтесь прямо до колей або: Юрій Кене студент, Севлюш. Ті що до Братислави хочуть їхати: Стефан Ботош студент, Королево н/Т.

Скандал „Карпаторусської Колей“.

12. червна ц. р. „Карпаторуська Колей“ влаштувала прощальний танечний вечір. Як в московофілів танцюючи розігралися кров, пови-тягнути ножі й, гірше нож в найтемнішім авіятському куточку, зачали наскачувати на присутніх українських студентів і вигукувати грубі фрази. Чеська публіка, як побачила, що тут з ножами граються, залишила до одного салю. Українські студенти подали до всіх чеських газет інформації, що то показали свою культуру московофіли а не українські студенти з Закарпаття.

Кожний народ мусить змагатися за самостійність. Нарід, який не хоче бути самостійним, не є народом. Т. Г. Масарик.

РУХ МОЛОДІ

Слово до Пробовиців.

В останнім часі накинулись на „Пробоем“ і пробовиців, як саранча всі так звані українські газети урядові й коаліційні, як „Українське Слово“, „Учительський Голос“, „Свобода“, не говорячи вже про „Вперед“ та інші чеські й московофільські газети. Накинулись з порожніми фразами та пустою безпіставною критикою, ані обоснованою і не оправданою. Не маємо місця, щоб всі ті наклепи і підлість тих гавет тут розібрati і належно спростувати. Але вже кожний українець, по прочитанню усвідомить собі кому служать ті газети.

Хоч вони стараються щонайбільше обчернити „Пробоем“ і пробовиців, виконуючи чужий наказ, то все таки правда є за нами. Тому

вакликаємо всіх пробовників і симпатиків „Пробовм” видержати! Ідея Українського Націоналізму переможе! Обмови і підлість наших противників — так званих українських газет — минеться. Більше, як перед 100 роками сказав Леопарді, що: „Найкращий лік на обмови як і на душевні урази, це час. Коли світ паплюжить одну з наших асад, або якийсь наш вчинок — мусимо робити лише одно: витревати. Час пливе, предмет обмови зуживається, обмовники залишають його, щоби пошукати свіжого. І чим твердіші ми, чим більше незрушимі в нашій неамінній постанові погорджувати наклепами, тим скорше те, що перш осуджували й що видавалося дивним, уважатимуть тепер розсудним і нормальним“.

На клевети наших противників зареагуємо в той спосіб, що кожний пробовник постарається протягом вакації здобути нових піредплатників. Це буде належна їм відплата. Хай живе Ідея Українського Націоналізму!

Український клуб майстром!

9. VI відбулися кінцеві змагання (фінал) українського спортивного клубу проти мадярського за майстерство високошкільного спорту в ЧСР. Змагання було тяжке, бо у мадяр грали грачі: два з ліній й два з дівізії. Всеж таки українці видержали. Гра закінчилась ремісю (2:2). Але українці ведуть: не програли ані одно змагання й мають ліпше відношення голів, як мадяри!

Х Р О Н И К А.

Проти незаконності!

13. VI. відбулася в Ужгороді величава народня маніфестація за українську мову на українському Закарпатті проти незаконного схвалювання міністерством шкільництва неграмотних московіфельських підручників і вводження незрозумілого московського явища до українських шкіл на Закарпатті!

Українська класична гімназія в Ужгороді.

Василіяни в Ужгороді відкрили українську класичну гімназію. Її матура важна, як і всіх інших державних гімназій на Закарпатті. Дуже допорукаємо нашим батькам дати своїх дітей до тієї гімназії де з них не будуть фабрикувати яничарів і народніх врадників. Пробовників просимо перевести в тім напрямі належну агітацію.

Українські діти до української школи!

Посилайте своїх дітей до української гімназії до Ржевниць бля Праги. Знамениті інтернати: хлопячий і дівочий. Місячна оплата 200— кч. Термін подачі прохання о приняття до 30. липня ц. р. Титулується міністерству шкільництва й народної освіти й посилається через дирекцію: *Ukrainische gymnasium v Rennicich u Prahy.*

Абітурієнти — на високі школи!

Кожний українець абітурієнт, що хоч трошки витревалий і відважний хай їде студіювати на високі школи. Негайно зашліть свої прохання про приняття до Підкарпатської колеї в Празі: Нова будова, прекрасні кімнати (двояди), центральне отоплення, купальні, вигідне харчування, головне: державні стипендійні місця!

Українська школа ораторського мистецтва в Празі.

В шк. р. 1937-38 відкривається в Празі Українська Школа ораторського мистецтва для укр. молоді. Вже виготовлено текст укр. підручника 1) Вступ: „Укр. інтел. молодь і оратор. мистецтво“ та 2) Виклади: „Систематичний курс ораторського мистецтва“. Цей підручник повинна б використати й укр. інтел. молодь поза межами Чехославаччини.

Значіння ораторства велике. Надімося, що цю нагоду використає вся студіююча укр. молодь у Празі. А всі інші замовлять собі агаданий підручник, щоб самому навчитися промовляти. Замовлення слати на адресу: Škola řečnické, Praha III, Novodvorská 3 ČSR.

У КРАЇНА

— назва нашої землі в найдавніших часів.

„Ми зібрали й подали тут великий фактичний матеріал про наше національне ім'я „Україна“ „Україна“. Гадаємо, що поданого досить, щоб зробити вже тепер певні наукові висновки“.

Виводи Вп. автора проф. С. Щелухина правдиві. Його неоцінима праця, під вище наведеним заголовком, що обіймає 248 сторін в арсеналом наукової зброї й матеріалів необхідних для кожного національного діяча, для кожного українця. Набути можна за 30—кч у кожній книгарні або прямо у автора: Řevnice u Prahy.

За українську гімназію до Бичкова!

Чесько-жидівські середні школи ростуть як гриби по дощі на Закарпатті. Тимчасом Гуцульщина вже більше, як десять літ домагається для себе української гімназії. Де справедливість? Де в та демократія якою чеська влада так хвалиться! Не обіцянками й не заявами, але ділом докажіть її!

Проти перенесення берегівської гімнавії.

Наші „брати“ чехи вже давно західають на українську гімнавію в Берегові. Раз до Севлюша — тепер вже до Рахова хочуть її переносити, а замість неї заложити чеську. Проти такої шкільної чеської політики будемо боротися всіми способами. Берегівська гімнавія має залишитися, а Гуцульщина мусить дістати нову українську гімнавію!

До Ужгороду укр. держ. академію!

Говориться, що міністерство хоче чеські паралельки при укр. торговельній школі в Ужгороді замінити чеською торговельною академією. Протестуємо проти такого заміру міністерства, а домагаємося

української торговельний академії до Ужгороду. Поки українці на своїй землі не будуть забезпечені погрібними ім школами, доти Губернатор не має права давати дозвіл уряджування чужих шкіл.

Панькевичіяда — хруніяда.

В останнім числі „П. Руси“ (1936 р.) читаемо зміст наступного „Науков. абір. Просвіти“. З того довідуюмося, що в ньому буде й чеське писання Габріеля. Це ми одмовляємося зрозуміти. Українські автори не мають де друкуватися, а редактор Панькевич ще віднімає місце від них і в збірниках Просвіти. Що то за редакційна політика, коли він тягне до українських збірників, як не московських авторів (вроді Ю. Яворського, заклятого ворога всього, що є українське), то чеських. Педед відповідним чеським автором сьогодня відкриті найширші можливості надрукувати свою працю в чеських наукових інституціях чи в чеських періодичках. Певно, що то не для таких, як Габріел. Але при чим тут ми? Чому в наших збірниках одводять місце Габрільовим вправам за рахунок українських авторів, що їхніх праць українською мовою чеські інституції й періодики не вмістять. Тому що Панькевич не розуміється на соц.-господ. „вілетах“ того пана й на них по непорозумінні милиться чи тому, що ніяк не може позбавитися хруніства в своїй політиці.

Рабини й епископи.

Помер епископ Гебей, то від митрополита графа Шептицького хотіли чехи 5.000 доларів кавції, щоб міг своїм автом приїхати до Ужгороду на похорон свого колеги. Але помер рабин, то протягом 12 годин аж палестинські рабини могли дістати візи й дозвіл прилетіти на ероплянах. І це не шкодить, щоб чехи мали повні роти „славянства“!

За беззаконство — карієра.

Коли перебрав ведення укр. гімназії в Ужгороді п. Сулинчак, то перша його „праця“ була вичеркнута зі всіх книг гімн. бібліотеки слова: Україна й український та замінити їх „Малоросія, малоруський“. „Пробовм“ (1936) в статті „Кому служить п. Сулинчак“? вказав на те, що то було нічо інше, як буквальне виконання наказів тайної російської організації в газеті „Новая Росія“ ч 4. за 1937 р. Кожний думав, що п. Сулинчак за такий культурний скандал буде покараний. Але йому і волос а голови не впав. Недавно п. Сулинчак, при помочі мадярів і чехів переголосував українських професорів (15:12) і на власну плясть, завів московську мову до ужгородської української гімназії. Не думайте, що буде караний. За те дуже легко може дістатися за шефа шкільного відділу. Бо такий світ настав: закон смерть а беззаконство панує!

Щоб тільки бути нотарем.

В Ужгороді почав видавати п. Др. Жидовський „Руську Народну Газету“. Газетка переповнена хвалоспівами в честь преміера п. Др. Годжі Злі язики говорять, що п. Др. Жидовський робить то тому,

щоб дістатися за публічного нотаря до Ужгороду й ніби п. премієр йому вже пообіцяв посаду. Побачимо!

Угода збанкрутувала!!!

Після Загальних зборів „Дружества земського карпаторуського театру“, ужгород. „Українське Слово“ пише: „Посол Ю. Ревай сказав, що з цього поводження видно, що вони протягнули до співпраці руку самі відкидають. Дуже йому жалко, що якраз ним розпочата акція угоди українців з русськими (??? – Пробовом) нині в повні збанкрутувала“. Це явище потішуюче, а для наших угодовців добре поучення, що з ренегатами — народними зрадниками не робиться ніякої угоди, бо вони все зрадять!

Московільство умірає.

6. VI. відбувся в Ужгороді „День русской культури“. Мимо величезної агітації війшлося до Ужгорода пару сот цікавих глядачів, які використали нагоду, щоб задар оглянути Ужгород. Як похід так цілий перебіг того „дня“ оправдується „солідністю“. Але й та „солідність“ не удержить чужими грішми підперте гниле московільство на Закарпатті!

Дальший скандал.

По апробаті московільських підручників для українських народ. шкіл, мін. Франке апробував підручник московською мовою для українських середніх шкіл на Закарпатті. Цю граматику написав москаль Григорієф, а підписався під нею Євменій Сабов, був. предсідник „Общество Духновича“. Такий поступок свого міністра чехи в московілами назувуть „демократичним“. Така то демократія!

Чеська шкільна політика „працює“.

Тимчасовим директором української гімназії в Хусті назначено трирічного горожанина п. Доброгорського, тільки тому, що він є запеклий москалізатор-чехізатор наших дітей. Учні багато могли би оповісти про п. Доброгорського, яким рафінованим способом нищить він нашу гімназію: провалюючи або гровячи проваленням свідомих українських учнів, якщо посміли б вони вернутися знову до хуст. гімназії.

Протестуємо й закликаємо посылати протести й боротися всіми силами проти призначення Доброгорського директором хуст. гімназії, бо маємо своїх і то висококваліфікованих українських професорів!

Грубіянство в чужинецького смітника.

Пан Н. Григорій, що „тяжко трудиться“, бо в редакованій ним, мовляв, „Трудовій Україні“ (як колись у „Вільній спілці“) систематично розсіває між українцями жидівську отруту соціалізму й комунізму. „Трудиться“ ще в тім листку й над закидами тяжкої образи на українців перед чужими урядами й ваагалі перед чужинцями. Див. про це „Український Самостійник“ ч. 6-8 і 9 за 1936 і ч. 3 за 1937, як теж „Пробовом“ ч. 11 за 1936. Тоді всім стане зрозумілим, чому Н. Григорій уже другий раз у агад. листку (ч. 5-6 м. р. й 3 ц. р.) сил-

кується звичайним йому грубіянським способом очернити голову працької філії „Просвіта“ п. Др. С. Розоху.

Ми острігаємо п. Григорієва, що його „трудовитості“: соціалізму-„моралі“ й комунізму-„чесності“ вже маємо досить! Бо дійсно ваше місце, панове, там де ви є — на чужинецькім смітнику!

Зрозуміло, що ви в своїм жалюгіднім стані (служба чужинцям), не можете означати українцям їхню поведінку, хочби ви там себе величали самозванно (без відповідної освіти) „професорами“ звичайними чи навіть „чародійними“ як рабин Шпіра й т. п. *Пробоєвик*.

Перший етап автономії в Парляменті.

17. VI. схвалив парлямент законопроект про компетенцію губернатора Закарпаття. Новий закон не дає навіть мінімальних прав, що засвітила конституція ЧСР для автономного Закарпаття. Цей закон, якого авторами вважаються п. п. Ревай, Бачинській, Косей, Кутел і Зайць, а який виспівує „Свобода“ „Вперед“, „Земля і воля“ та інші, навали чеські опозиційні посли „ганьбою республики“, „тупцюванням на місці“, „маскою автономії“ й т. п. А п. Ревай: „великім покрокем“ (говорив по чеські!), п. Кутел: „ліганським шагом вперше“. Зайць підкреслив м. ін., що „чехи пануюча нація на Закарпатті, тому „ать жів“ чеське школицтво!

Сам той закон дає право губернаторові, бути й надальше фігурою, брати 100 тисяч річно й ходити на бали та чаї або їх улаштувати при всяких нагодах.

Надіємося, що п. губернатор Грабар поставиться проти такої компетенції й не перестане боротися за дійсні свої права, які заручув йому конституція ЧСР і міжнародний договір. Йому до помочі став все українське Закарпаття!

Хлопці до літніх таборів!

Пластовий табор відбудеться в Солочині біля Свяляви від 1. VII до 20. VII. Оплата кч. 7 денно. голоситься у проф. Др. Бірчака, Ужгород, гімназія.

Другий пластовий табор буде від 20. VII. до 30 VII. в Апші коло Великого Бичкова. Голоситься у проф. А. Шерегія, Великий Бичків, горож. школа.

Л и с т и.

Хвальна редакція!

В місяці травні я працював в користь пресового фонду для нашого дорогого „Пробоєм“. Але тут нова українська колонія і будувамо народній дім. У власній Домівці при добрій організації піде справа ліпше. Тому перепрошую, що більше не міг зробити. Другим разом буду стараця помогти більше. Тепер здобув одинайцять передплатників і зібрал 12.50 доларів на пресовий фонд. Присилайте нам часопис „Пробоєм“, на який дуже ждемо.

На жаль наші українці ще недуже інтересуються народньо-політичними справами, як тут у Канаді, так само в старому краї. Ще я довідався з рідного краю, з моого села Дравець, що які там в однині збаламучені всякими москофільськими організаціями; більшість стариців, а за ними їще находяться й молоді. Чого та буває у нас? За те, що люди не свідомі: У своєму житті, як дотепер людина не може довідатися, що ми в частиною 46 міліонового Українського Народу, то таку людину можемо назвати живою гнилого колодою. Приглянемося добре, що та москофільська організація дала або й тепер дає доброго для нашого брата? То саме, що москаль то й Росія, а що Росія то Москалі, як би могли то ажерли би нас. Я би просив братів закарпатців: поборюйте всякі москофільські організації, говоріть їм, диспутуйте з ними, покажіть тим до якого народу ми належимо, дайте їм читати нашу історію, усвідомлюйте їх! Але як пословиця говорить: „кривого хіба могила направить“ так і з нашими старицами. Але хороніть молодь перед чужими впливами, хоч би то називалися й „братьськими“.

Рівно ж відаиваюся до своїх селян в Дравцях, щоб борилися за нашу українську ідею й поширювали наш часопис „Проблем“. На Народній Дім в Дравцях, я зібрав тут вже 50 долярів. Але ще думаю поїхати до другої місцевості. Хоч 200 км. віддалена, але хочу посвятитися для добра нашого українського народу, хоч тяжко працюю в золото-копальні, але хочу на 100% виконувати свої повинності супроти свого народу. Остаюся з національним привітом. С. У!

М. Сільваший, Канада.

Листування.

М. Сільваший — Канада: Щиро дякуємо за Вашу піддержку. Прийшла в найвищий час. Дякуємо Вам за пропагування „Проблем“ в канад. „Новому Шляху“. Віримо, що Ваша праця для „Проблем“ в Канаді увінчується успіхом в користь всієї Української Нації. Сердечний привіт всім пробовикам в Канаді!

В. Р. — Мінхен: Передплати шліть в амер. долларах!

У. Г. А. — Познань: Гроші зашліть після Ваших обставин.

С. Б. — Братислава: За вірані передплати дякуємо.

Д. К. — Мукачів: До співпраці, в поширюванні „Проблем“, приймаємо. Попрацюйте в тім напрямі під час ферій.

Др. М. С. — Брю: За Вашу піддержку сердечно дякуємо!

Василь Сурмач: Вірші одержали й радо помістили б їх, але накопичилося багато іншого актуального матеріалу.

I. Р. — Мукачів: Вірші дістали. Поступ замітний.

Ю. Арделан: Стаття запізно прийшла.

B. N. — Paris: Je ne sois pas, Monsieur, si le nom, Арделан a quelque chose de commun avec du nom, que vous connaissez en Perse ou s'il est d'origine ukrainienne. Mais ce nom se trouve chez nous (p. ex. Monsieur Арделан à Velykyj Byčkiv).

Пробоєвиків просимо використати вакації для пропаганди й поширення „Пробоєм“.

Читачів просимо вирівняти довг і заслати передплати.

Пробоєвикам і всім прихильникам бажаємо веселих вакацій і доброго здоровля.

Редакція й адміністрація.

Від редакції.

Кожний відбирач часопису „Пробоєм“ має на адресі зафіксовано скільки довгує. Додаємо складанки (чеки) й просимо всіх вирівняти свої залегlosti. Ми, шановні читачі, сповнили супроти Вас свої повинності: відповідно й точно видавали „Пробоєм“. Отже черга є на Вас, щоб і Ви сповнили свої повинності супроти видавництва „Пробоєм“ й вирівняли свої залегlosti. Сподіваємося, що вже ніхто не знайдеться такий, щоб відбирав часопис „Пробоєм“, а за нього не платив!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвувє на пресовий фонд 100— Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української підкарпатської молоді Пробоєм. Всім іншим щира подяка.

На пресовий фонд даліше вложили:

1. Збірка в Канаді . . .	12:50 ам. дол.	4. М. Калавур . . .	0:25 ам. дол.
2. М. Сільвашій . . .	1:50 " "	5. М. Попадючок . . .	5— Кч.
3. О. Морозюк . . .	0:25 " "	6. І. Гребеняк . . .	5—

А ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

КОЖНИЙ ПОВИНЕН ЧИТАТИ ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ІЛЮСТРОВАНІЙ ЩОДЕННИК „НОВИЙ ЧАС“. Чвертьрічно 55 Кч.
Місячна прилога: Історія укр. культури. адреса: Львів, Костюшки 1а.

OBSAH: T. Om.: Cíl nacionální a osobní cti. — Práce ukrajinského studentstva na mezinárodním poli. — Maxym Sliyka: „Erudice“. — Dmytro Zaliznjak: Vykrúcování bez masky. — Pod veřejný soud. — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Dopisy. — Dopisování. — Od redakce. — Tiskový fond.

ПРОБОЄМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 1-го кожного місяця. — Редакція редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по однокого числа 1—кч., за границею річно 1 ам. долар. Число чекового контра 201.699.

Видавець: Єлісавета Кузьмівна, Прага III.—69. Відповідальний редактор: Юрій Кене, Прага II, Биштейнська 1. Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Tiskárna František Loos, Praha XII, Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 1. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10— kč., cena jednotlivého čísla 1— kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Vydavatel: Alžběta Kuzmová, Praha III.—69. Odpovědný redaktor: Jurij Könyü, Praha II, Jenštejnská ul. č. 1. tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací

Adresa: PROBOJEM, Praha IV., Loretánská ul. čp. 180.

ПО КОНФІСКАТІ ОПРАВЛЕНЕ ВИДАННЯ.

ПРОБОЕМ

ЧАСОПІС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.
ЧИСЛО 8-10.

ПРАГА
серпень-жовтень,
1937.

Начальний редактор: Др. СТЕФАН РОСОХА.

Др. С. Росоха:

Масарик і студентство.

З смертю Т. Г. Масарика розписалася вся закарпатська преса про його заслуги, думки й значення. Вважаю за потрібне, щоб наше громадянство познайомилося також з його поглядом на молодь, а спеціально на студентство. Масарик, як професор, найліпше міг піанати студентське життя, його добре й злі прикмети. Тому, його думки навіть до сьогодні важні, а для нас актуальні. Не пошкодить, як приймемо їх за свої й ними будемо керуватись в площині наших національно-політичних змагань.

Масарик писав більше разів про студентство.¹⁾ Але основно висловив свої погляди й думки в своєму викладі „Студент і політика“²⁾ в 1909 р. Отже в часі, коли панували в чеських землях австрійські репресії й національно-політичні утишки, проти яких чеський народ взято боровся й ступнював боротьбу за свою національну й політичну самостійність аж до повної перемоги в 1918 році. На основі цього викладу³⁾ передаю Масарикові погляд і думки про студентство та його завдання в надію, що вони також спричиняться до заохочення нашого студентства до боротьби за національну й політичну самостійність українського народу.

На питання чи має студент брати участь у політиці, відповідає Масарик позитивно: „Має брати! Передусім сказав би теоритично, він має освічуватися й приготовлятися. Політична самоосвіта для нашого студентства передусім є конечна. Політична освіта, самоосвіта, щоб міг розпізнавати, посуджувати політичні ідеї, напрями, партії, щоб міг розпізнавати більш критично, річево, справедливо. І дійсно освіта мусить попереджувати, коли має рішатися про принципи, про напрям, по припаді про партії“.

„Отже рішатися логічно, річево, не лише психологічно, як смію так коротко навести факт, що більшість людей, ми всі, в політиці не

¹⁾ Про завдання чеського студентства: „Časopis českého studentstva“, Praha 1889. Промова до студентів: „Studentské Revue“, Praha 1924.

²⁾ Вийшов друком як 2 число „Knihovny Studentské Revue“ в 1909.

³⁾ T. G. Masaryk: Student a politika, II. vyd. Praha 1923.

рішаемося лише логічно. Є то психологочні, історично дані мотиви, причини, які кожного, того більше, іншого менше, ведуть. Отже студент має вважати, щоб ті психологочні причини, мотиви, були рефульовані щонайлогічнішими аргументами. Інтелігенція студентська, академічна, мала би позбутися індиферентизму й чим більше політично освічуватися, бо її завдання ще не є довершене".

"Тому отже студенти посилаються до політичної науки заложеної на всіх теоретичних науках соціальних, соціологічних і на філософії".

В дальших уступах говорить про поняття політики й держави, де між іншим вимагає, щоб „посли були політичними фахівцями, щоб рівень політичної освіти постійно й постійно підвищувати, принаймні, щоб могли протиставитися в парламенті, владі й змогли контролювати її". Потім про відношення держави до церкви й культурні організації. Здержується на значенні школи й учительства. „Хоч говориться учителям, пише він, не робіть політику, але ми знаємо, що то значить, що то властиво значить: робіть політику, але лише офіційну. В школі виучується й виховується будучий горожанин. Школа сама собою є політичною й соціальною інституцією багато більше, як то думаємо. Тому політики Платон, Аристотель, Руссо в політичних працях подають педагогіку. Педагогія без відношення до політики є немислима, коли має то бути щось живе".

Через партії переходить до народності: „Основа народності є то лише мова? Певно до великої міри є то лише мова, але також раса; однак головно історичний, культурний розвій державної й культурної цілості. Тому народність має являтися в праві, літературі, мистецтві філософії, культурі й головно треба старатися, щоб народний дух являвся й у політиці".

Згадавши далі про організації господарські й соціальні, про історичний розвій та індивідуальність, приходить до таких висновків:

„Певно для нас політично є важне й найважніше змагання за політичну самостійність; як кожна одиниця хоче бути під кожним оглядом самостійна, кожний народ мусить змагатися за самостійність. Нарід, який не хоче бути самостійним, не є народом. Отже політичну самостійність здобути, вивоювати, то наше завдання". (Як убога й низька духом є писанина шовіністичного A-zet-y, коло цих високо-людських міркувань!)

Кінчаючи свій виклад наводить три правила для політика: 1) Не виступати публічно, коли того дійсно не вимагає конечна потреба; певна резерва, дискреція в політиці є потрібна. Більшість неосвічених людей (то є люди й з академічною освітою) не можуть видержати, щоб постійно не виступати перед публікою. То не несе сталих вигод для цілості, кожний мусить відчувати й добре продумати, коли політично сміє виступити перед публікою. Бо ж часто то значить, що мусить вести інших, а то є велика відповідальність. Без великої причини чесна й совісна людина не буде того робити; після того пізнаєте дійсно освіченого політика, 2) „розумна й чесна політика" й 3) „брехати не буду".

Для нас українських студентів і взагалі української молоді ці три правила важні. Вони є наші! Ми змагалися й будемо змагатися веститаку „розумну й чесну політику”, якої від нас вимагає сучасне положення нашого Українського Народу. „Брехати також не будемо”: Наш Український Нарід є народом (бо до того має всі дані), тому мусить змагатися за свою самостійність.

„Отже політичну самостійність здобути, вивоювати, то наше завдання”!

Т. Г. Масарик:

Слово до інтелігенції.

Інтелігенція є для нашого народу й політично дуже важна, як це бачимо з розвою відродження; а могла би інтелігенція розвинуті дуже плідну діяльність, хоч непрямо політичну. Словом інтелігенція не думаю лише про тих, що мають академічний титул, але думаю й про учительство, різне інше урядництво й под. верстви; однаке до інтелігенції належить сьогодні багато й багато людей. Нині отож є вже багато самоосвічується інтелігенції, а та є якраз в нашім народі при значному недостатку школ, також квалітативно, важна. Признаюся, що я був би не пробував працювати політично, коли був би не хотів протестувати проти тієї інтелігенції, яка цурається політичної праці! (Підкреслення Ред.)

Говориться: Не маєте мас за собою. Маси, як того слова уживається, вже її нема, ті маси вже є також просвічувані й не старається про маси. Питання є, якщо хтось перед масами обороняє своє переконання й які має аргументи для свого переконання. Маси чесною політичною працею будуть здобуті неменше, як є приєднувані демагофією.

Не гратися на вродженого провідника мас, але також не боятися тих мас і *никого*, але заховуватися до мас чесно, не підлещуватися до них. Але як хочемо проникати, потрібно мати певне переконання, вірити в свою працю, мати самопевність — геть скептицизм та індиферентизм, але станути за своє пересвідчення й обороняти його. Мати програму! Свідома програма є для руху те, що є для держави закон, передусім конституційний закон. Але так як у державі закон проватить адміністрація й як адміністрація практично має велику вагу, так також у русі й у його розвої рішає не лише програма, але також його адміністрація, її поступовання, її праця. Життєздатна програма мусить віддавати, куди прямує наш народ за даної світової ситуації. Але повторюю: програма й адміністрація, виконування програми, напрям, прямування. Прямувати мусимо до певної мети! Бачимо, що наші принципи проникають до всіх партій і я переконаний, що наші принципи прийме подавляюча більшість народу, коли він прийде до глибшої політичної освіти й свідомості.

Тому всі до спільної праці!

(З Масарикової промови на політичних зборах в 1909 р.)

Г. Кузьмівна:

Чого ждемо від Всепросвітянського зїзду в Ужгороді.

17. жовтня відбудеться в Ужгороді Всепросвітянський зїзд, а в його рамках 16. жовтня загальні збори центрального Т-ва „Просвіта“. Як зїзд, так загальні збори „Просвіти“ чекає українське громадянство Закарпаття з великою нетерпеливістю. Тому певно не буде ані одного такого українця, тим більше просвітянина, щоб не прибув 16. жовтня до Ужгорода.

Загальні збори „Просвіти“ цікавлять українське громадянство тим, що мали відбутися вже перед пару роками. Відкладування їх з року на рік, оправдуване санацією й конкурсом „Народного Дому“, безперечно відбилося негативно на діяльності цілого товариства. Від тепер сподіваємося, що „Просвіта“ знову стане активною, як колись, що просвітянський рух набере більшого розмаху. В інтересі того домагаємося від загальних зборів, щоб при виборах до нового Головного Виділу центрального Т-ва „Просвіта“ були підобрани молоді люди, що ввели би „Просвіту“ до нового життя, щоб „Просвіта“ знову стала такою діяльною, як у першім своїм десятилітті, коли сучасні провідники „Просвіти“ були молодими!

Всепросвітянський зїзд вже сам собою будить заінтересування і викликує надії між українським населенням на Закарпатті. Хто знає, який хаос панує тепер в українській школі, яка кривда робиться українській національності й культурі, яка несправедливість панує в господарсько-соціальних обставинах українського населення Закарпаття, той розуміє важу й величезне значення Всепросвітянського зїзду. Велика шкода, що зїзд не відбувся в заповідженіх днях 26-27 вересня. Але віримо, що всі просвітяни відчувають значення зїзду й всі появляться 17. жовтня до Ужгорода. Бож там буде головний протест проти наших кривд заподіяних одобренням неграмотних московських підручників.

Від комітету зїзду домагаємося, щоб перевів зїзд у відповідний спосіб, гідний достоїнства української нації, щоб комітет виділив час у програмових промовах представників організованої молоді. Ніяк не можемо собі пояснити, чому нема в програмі наведеної промовця від Союзу Підкарпатських Українських Студентів? Бо ж українське громадянство цікаве почути також голос своєї молоді, своєго студентства!

Сподіємося, що зїзд вповні виявить бажання й потреби українського народу на Закарпатті, з чого зробляться належні висновки і опрацюється плян для спільної праці на будуче! Тому всі, як один, 16. жовтня до Ужгорода!

М. О.

Націоналізм і молодь.

Майбутнє в за тим рухом, за яким є молодь.

Замість вступу.

Оці наші рядки пишемо до цілої української молоді без огляду на вік, пол, класову приналежність, без огляду на місце замешкання, до молоді на українських і неукраїнських землях. Пишемо їх, щоби зясувати ідеологічні основи й напрямні її життя й праці та дати їй неаломне вірую.

Будемо говорити про український націоналізм передусім у площині: *психологічно-ідейній, світоглядово-суспільній та етично-виховній*. Чому саме звертаємося до молоді — запитайте? Бо націоналізм з однієї сторони своєю психологією відповідає найкраще бурхливій, життерадісній психоції вічно-горючої юності, як також і головним носієм націоналізму є саме молодь. З другої сторони український націоналізм, як кожний новий, духовно-суспільний рух звертає головну увагу на опанування й виховання молоді в дусі своїх зasad, щоби запевнити собі живучість, перемогу, силу й майбутнє.

На переломі.

Живемо в переломовій добі, яка позначується в цілім світі, в цілім житті, зачинаючи від психологічно-ідеологічних заложень, національно-політичних взаємин і розвоєвих процесів, суспільно-державного ладу, соціально-економічного переустрою, культурно-цивілізаційних основ, етично-виховних зasad, філософічно-наукових адебутків і теорій, літературно-мистецьких уподобань, а кінчаючи навіть на стилі й способі життя. Гордійський узел найрізномідніших наарівань, ускладнень і загострень жде рішучого чину нового Олександра Великого.

Матерія й розум — божками давньої епохи.

Розпадаються в руїну старі, змиршавілі божниці, де кадили кумирові — Розумові й його жреки — Пітії-науці та били поклони й складали дари золотому тельцеві — Матерії різні чародії-альхеміки й рабіни всяких соціалістичних і демократичних наук.

Ціле життя — це була величезна астрономічна обсерваторія та експериментальна лябораторія й шумлива фабрикація утопійних доктрин: демолібералізму, анархізму, соціалізму, комунізму, большевизму.

Воля й рух основним чинником у житті.

З другої сторони народжуються нові сили, нові рухи, нові процеси, які глибинно зворушують підвальнами духовно-суспільного життя поодиноких національних організмів. Повстає новий світ, нааріває нова бурхлива епоха — епоха непереможної, ірраціональної, стихійної волі, творчого Духа, ідеї, чину й борні, коли куються крицеві таблиці но-

вих вартостей, а на них новітні рації різблять кровю й залізом тверді закони нового могучого життя, подають великі заповіді нової Віри, серед блискавиць і громів сильних потрясень.

Нація законом життя.

Творчим законом життя є Нація, а цією новою системою цінностей, новим духом і великою Ідеєю є націоналізм, який жбурнув вульканом з глибинних ніздрів національної душі та покотився кипучою лявою по цілому світі. В Італії проявився він у фашизмі, в Німеччині — в гітлеризмі, в Туреччині — в кемальпашізмі, в Фінляндії в ляповському русі.

Український націоналізм.

Зокрема подібний перелім позначився в цілому укладі житті Української Нації, однаке цей перелім є тільки для Неї властивий та органічно звязаний з її психікою, світоглядом, суспільною структурою, з її життям, вимогами й потребами життя та з тенденціями розвитку. Цей величеаній перелім, цілковиту *переоцінку цінностей* на всіх ділянках національного, духовно-суспільного життя започаткував і викликав український націоналізм. Український націоналізм створює в житті Української Нації нову, велику епоху відродження, визволення, борні, творчості, сили, могутності й величі.

Націоналізм, як сучасний рух.

Український націоналістичний рух це нове духовно-світоглядне й національно-політичне явище, це післявоенне явище, це наслідок і здобуток виавольних змагань. Сучасний Український Націоналізм — це новий духовно-ідеалістичний, світоглядово-суспільний, національно-політичний і національно-соціальний всеобіймаючий рух, який проявляється в цілому житті Української Нації, в її розвоєвому процесі становлення.

Націоналізм, як історичне явище.

З історіософічної перспективи український націоналізм розуміємо ширше як поняттєво-скристалізовану національну ідеологію, розуміємо його як стихійно-історичне явище. Націоналізм як історичне явище існував на протязі віків у сфері підсвідомості національної психіки, у виді стихійної волі Нації, могучого, одвічного Духа Нації, її вродженого, природнього гону до життя, розвитку й розросту та інстинкту самозбереження національного організму, проявляється в державницьких і завойовницьких моментах княжої доби й козаччини, знайшов свій вираз в ідеях і творчості Шевченка, в психоволевому наставленні творчости Лесі Українки наклювався в діяльності довоєнних суспільно-політичних угрупувань, як в намірах Братства Тарасівців, в Р. У. П. (Революційна Українська Партія) до часу злуки з московськими соц. демократами, в Українській Націоналістичній Партії, а свій найсильніший вияв знайшов у Національному Зриві 1917-20рр. (на всіх українських землях!), коли почав оформлюватися в усеобіймаючий національно-суспільний світогляд.

Націоналізм, як всеобіймаючий національно-суспільний світогляд.

Український націоналізм, як всеобіймаючий національно-суспільний світогляд, це цілком нова поява на овіді українського національного життя, однаке продовження і завершення попередніх психо-суспільних процесів і національно-політичного розвитку Української Нації. Це новий, окремий світ, властивий тільки Українській Нації, вирослий з ґрунту її духа та волі жити, боротися, творити, володіти, могутніти. Український Националізм дає нові основи, новий підхід, нове розуміння й розвязку всіх питань цілого національного й одиничного життя. Він дає нове чинне, волеве світоприймання, відношення до всіх подій та явищ внутрішнього й зовнішнього світу, якого ядром і рушієм є воля й ідея втілена в чин. Националізм — це волонтаристично-активістичний, (волево-творчий) ідеалістично-життєрадісний (оптимістичний), життєво-органічний і життєво-теорчий — світогляд.

Націоналізм, як духово-ідейний рух.

Український Националізм, що виріс з глибин душі Української Нації та зрос і оформився в боротьбі — є не тільки національно-політичним переворотом, але й духовно-ідейним переломом і глибинною цілковитою зміною в площині духа, почувань, змагань, ідей і в цілому суспільно-політичному житті Української Нації. Він глибоко коріниться в психіці Нації та є її вірним зідзеркаленням. Националізм це не тільки боротьба за політичну владу нації, але духовно-ідейне змагання до віdbudovi й перебудови та розвитку нації на всіх ділянках і до знищення всіх чинників внутрі й на вні, що паразитують і розкладають її організм і волю, її характер, її духове й суспільне життя. Бо нація, це не лише політичний організм, але жива, велика духовно-ідейна спільнота всіх поколінь і сполука всіх творчих сил, яка формується й гартується на протязі цілої історії в огні боротьби й сильних потрясень. І саме ідео-моральні звязки, суспільні інстинкти (гони), духовно-волеві енергії, спільні почування, хотіння, змагання, ідеї творять зміст, основу нації. Тому націоналізм змагає до розбудження змінення й посилення тих духовно-волевих енергій та духовно-ідейних сил і до переформування їх на нових основах.

Всеобіймаючість націоналізму.

Националізм є найглибшим схопленням і наймогутнішим виразом духа, волі, ідеї та чину Нації, що проявляється не тільки в політичній ділянці, але також у площині духа й ідеї, в мистецтві, літературі, науці, філософії, в моральному й релігійному житті, в вихованні.

На всьому кладе націоналізм нестерпливу печать свого могучого Духа, своєї Ідеї. Всі підсвідомі, стихійні хотіння, думки, пойняття й проблеми, ціла історія, ціле життя Української Нації знайшли свій найкращий вислів, зясування й розвязку в націоналізмі. Новітній Український Националізм — це духове й ідейне відродження Нації, а не тільки організація національної політики.

Націоналізм, як національно-політичний рух.

Націоналізм під оглядом політичним це непереможний, свідомий вияв волі нації до влади й зусильна, постійна боротьба цілої нації за повну, необмежену владу й організація, скріплення й поширення тієї влади. Націоналізм хоче вивести Націю на великий, вільний, могучий шлях власного державного життя. Націоналізм амагає до побідної, негайної розвязки васадничого питання влади: ідеї національності й ідеї державності.

Воля Нації та її добро — це для націонацізму найвищий закон. Він хоче бачити Націю здоровою, силою, могучою під кожним оглядом: моральним, політичним, господарським, соціальним і культурним.

При тім у своїм діянні держиться націоналізм твердою засади Катона, Ганнібала, Гарібальді, Бісмарка та Хмельницького. Націоналізм амагає до того, щоби знову піднялися державницькі побідні пропори, щоби тризуб Володимира Великого заснів у блеску слави, сили й величі над Золотоверхим Києвом. Щоби знову блиснув сталевий перетоплений меч Святослава Завойовника й Романа Мстиславича, щоби завиднів над Царгородом переможно щит київських володарів і щоби на широких степах і по Чорнім морі знову загреміла давня козацька слава і сила.

А. Бора:

Соціальне положення української молоді.

І мимоволі пригадуються нам слова Великого Шевченка:

... „Ви любите на... шкуру... та й лупите по закону!“

перед роками вигодували наші таки українські селяни... Так.

І далі, коли український робітник пухне з голоду, бо не має праці, в той час на Закарпатті вже двадцять літ проходжуються чеські спеціялісти, вимірюючи залізничний шлях з Ужгороду до Хуста й може коли б його так Бог створив, як і цей світ, то певно вже був би готовий. Тепер має вийти в життя „перший етап“ автономії т.зв. „найширшої“ карикатуризованої й агідно з тим має бути відкрита дирекція залізничних доріг в Ужгороді. Але чсл. парламент дуже ломить собі голову про нерентабельність, мовляв, мало залізничних доріг. Так. А українці мають ждати поки народиться їх більше?

Далі! В Солотвинських копальнях працюють виключно неукраїнці, а українська сіль по 50 вагонів денно відвазиться до Оломовця й чехам та жидам платити за неї українські селяни мовоюстий гріш, а не українцям. Коли чеська ф-ма Батя має майже в кожному селі свої крамниці й коли українське населення Закарпаття купує виключно її виробки, тоді продавачі тих крамниць є на 100% неукраїнці. Треба вимагати від Баті, щоби в його крамницях в українських селах продавачами були українки й українці, домагатися також, щоби Батя приймав нашу молодь на працю до своїх робітень. Одночасово треба організувати українську ремісничу й фабричну виробу взуття й купувати його тільки від українських виробців. Тоді й Батя вивісить українські реклами й прийматиме українську молодь до праці й за продавачів, щоби тим заохотити українців купувати його виробки. Всі українці повинні подавати всі свої замовлення до всіх фірм і фабрик тільки українською мовою, тим добемося, що кожна більша фірма буде примушена взяти собі українську працівну силу. Наші абсолювенти торговельних шкіл повинні бомбардувати своїми заявами про місця всі більші фірми й фабрики, яких продукти споживає українське населення.

Накінець про українську студентську молодь декілька слів. У нас кожен учитель — чи то гімназист, чи академіст, чи інженер — всі педагоги-професіоналісти. І хоч відчувається великий недостаток високошкільної інтелігенції, то про те голос частини молоді стає голосом у пустині. В час, коли жиди, мадяри, московофіли численно йдуть на студії, бо мають великі допомогові фонди, то з української молоді найже ніхто, або дуже маленька жменька. Чому? Матеріальні обставини не дозволяють. А ті, що могли би, мають дуже малі амбіції й аспірації й перманентно стаються „педагогами“. Бачучи цю страшну для нас катастрофу, ми постійно будемо боротися за поліпшення соціального становища українського студентства. При тім потрібно, щоб і українська інтелігенція на Закарпатті зрозуміла вагу, яка давить плечі всіх нас, і власними силами допомогла своєму немаєтному студентству. Також не сміє ніхто з нас забувати про негайне створення Українського університету в Ужгороді.

Ми всі є люди й хочемо жити по-людськи, а не по-рабськи. А людина, як казав Мерсіє, бельгійський кардинал, належить до свого народу й всі соціальні класи мають себе взаємно піддержувати в на-

ціональній солідарності. В кожнім українцеві є на серці бажання дозвести Українську Націю до могучості. А коли цього хочемо, то мусимо поставити на певні ноги Українську Молодь!

Ю. Штефанець:

Перший „вид“ автономії.

Стоймо лицем в лице перед подіями, що обертають сонливим та дрімливим життям Закарпаття й надають йому, хоч частково й у небажаній формі, трохи різноманітності. Всюди йде запекла сварка про автономію, губернаторські права, приготування до „нового життя“ й т. п. З сторінок цікавої журналістики, а навіть від „некомпетентних чинників“ — дітей безперестанку рветися: „Автономія йде! Чому ж би й не було такого зацікавлення. Бо ж Закарпаття не могло підготувитись, чи властиво не могли його підготувити за 19 літ, а тепер треба нам йти поспішним темпом!

З нашого боку справа інакше стоять. Наші т. зв. передовики бояться „оффензиви“ й, як голодний до хліба, — вони приліплюються до лояльності, до тих таки „гуманістів“, що ім кулаками погрожують. Майже але зрозуміли автономію; не додали до першого „виду“ другий „вид“ — мобіль. Подивітесь лише яким поспішним автомобілем урядує Шкільний Реферат: за 3 дні двічі переміщає учителя й без заяви, як що так наказано „згори“, бо з українцями ім не подорожі, тому треба мовляв українців зтероризувати-налякати. Не думайте, що переміщують тільки одного учителя. Запитайте У. Г. й дістанете цілу серію прикладів. Це все сталося до тепер! А даліше?

Як вже перший „вид“ упевниться, то наші українські школи будуть розділені на „русинські“ й „русські“. А де наші українські?

Петро Рушниця:

Наше шкільництво.

Середньошкільна українська молодь щоденно ступнєво почуває зневаги над собою в своїх українських школах. Придивившись ближче до доокілля, в якому наша молодь перебуває свій молодечий вік, побачимо, що воно є просто жахливе. Незначне число українських середніх шкіл (не говорю вже про український університет, що мав би бути в Ужгороді!) є ясним доказом тенденції чеської політики. Українських гімназій всього на все є чотири на ціле Закарпаття, дві учительські семінарії чи три в пряшівською, дві торговельні школи й одна торговельна академія, що й має епітет „українська“. Ці українські школи повинні служити тільки українському населенню Закарпаття. Тисячі українських домагань до чеських урядів про відкриття української гімназії у Вел. Бичкові є тільки голосом в чеськословенській пустині.

В нашему житті знову поволі минув такий самий 1936-37 шкільний рік, як і попередній, а зачався вже в нас новий 1937-38 шкільний рік.

Хоч українці видержали іспит визначно або похвально — амунішено їх уступити свої місця в своїх українських школах чужим приблудам різним Струлям, Мошкам, Бийлам, Шоніям й різної масті „на-

дійним". На днях пощастило мені дістати від учня торговельної академії в Мукачові таку записку, що достаточно може подати нам шкільну політику на українськім Закарпатті... Як володіють українською мовою учениці (жидівки) торговельної академії, що зайняли місця кількох десятків українців, — покаже вам оцей зразок письма одної з них: „Руска, давна літературність, хоч роспoch-алиса давною, церковнославянською, мовою, тому, що вті давні часи, цей мова була літературною, однак має всобі богато національних елементів".

Цей приклад дає вам правдиний образ „видержання іспиту" з української мови чужинцями. В одному українському реченні учениця-чужинка зробить понад 25 помилок. Коли б це був тільки один випадок, але таких Фельдманових є в українській школі понад 40%, а до того стільки ж Сабових, Ердивих й ін. Це так в академії.

Придивімось в ту семінарію, що має також епітет „українська". В цю школу приймають і 100% ідіотів, коли вони... Але зате сам Ексцеленція вимазає з списку прийнятих і тих небагатьох українських Іванків, що пробилися через іспитні барикади й заміняє їх чужинцями різними Шоніями фанчиківськими. Не дивно що з таких шкіл виходить самий „цвіт" Закарпаття.

Ми, українська селянська й робітнича молодь, закликаємо всіх стати в ряди рука в руку на боєву лінію проти чеської шкільної бюрократії, що не зважає на наші домагання й остореження.

Хочемо бачити в шкільних лавах українських шкіл тільки своїх братів-українців.

С Т У Д Е Н С Ь К И І В І С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

11. жовтня відбулося видлове засідання Союзу. Рішено: вислати делегацію на Всепросвітянський візит до Ужгороду, активно спричинитися до заłożення Студ. допом. фонду ім. князя Корятовича й полагоджено деякі організаційні справи.

13. жовтня відбулися загальні збори Союзу в 3. год. в „Модрій" салії Академічного Дому, Praha III.

Філія Союзу П. У. С. у Братиславі.

З приливом нових студентів взялася Братиславська філія до підготовлювання своїх загальних зборів. Про її діяльність реферуватимуть братиславські делегати на зборах Союзу в Празі.

З життя інших студентських організацій.

Приготовляються до своїх загальних зборів: Товариство українських католицьких студентів у Празі й Братиславі, Академічний відділ

абстинентів у Празі й Братиславі, Клуб підкарп. українських Ольд-Скавтів у Празі.

РУХ МОЛОДІ

Пробоєвики — увага!

Наближаються слотяні дні і довгі вечери: час на читання й науку. Проглиблайте своє знання читанням добрих книжок. Обновіть рух у Гуртках „Пробоєм“. Сходіться на спільне читання газет, сту-дійте ідеологію українського націонаміту, ширіть його ідеї і закла-дайте нові гуртки „Пробоєм“. Нехай не будуть Вам на перешкоді всякі спекуляції „своїх“ і терористичні погрози й денунціяції шові-ністичного чеського „A-zet“-у. Ми провадимо легальну працю, за яку нас ніхто не може карати!

На кожму погрозу й донос таких шовіністичних „A-zet“-ів маемо відповісти залежнням нового гуртка „Пробоєм“. В єдності й орга-нізованості наша сила!

ХРОНІКА.

A-zet тероризує.

Чеський бульварний часопис A-zet накинувся скандальним спосо-бом на „Пробоєм“ і його видавців. Своїми терористичними погрозами й кликанням поліції та прокуратора сподівається шовіністичний A-zet відстрашити нас від праці для Українського Народу. Ми не боїмося погроз і доносу „A-zet“-у. Ми, українська молодь, як частина Укра-їнського Народу, провадимо легальну працю, боремося за свою націо-нальну й політичну свободу на підставі самовизначення й самооборони — принципів Т. Г. Масарика, що між іншим також проголосив, що: „**Кожний нарід мусить змагатися за самостійність. Нарід, що не хоче бути самостійним, не є народом. Значить політичну самостійність видобути, вибороти, то є наше завдання!**“ А на це *природне право має право також Український Нарід!*

Але з „A-zet“-ом полемізувати не будемо, бо то, як горохом об-стіну кидати. Він все буде тероризувати, грозити й цікувати. Своїм нападом на „Пробоєм“ „A-zet“ знову тільки потвердив, що йому нема місця між українським населенням на Закарпатті. Смертельно грішить той українець, що читає, купує й тим піддержує чеський шовіністич-ний „A-zet“!

Як то пояснити?

До „Підкарпатської колег“ в Празі прийнято на послуги чешок, а прохання українок відкинуто. Протестуємо проти такого поступку кураторії, на чолі якої є сен. Бачинський і пос. Ревай! Кличемо укра-їнське громадянство якнайгостріше осудити за це кураторію!

Союз переляканіх Варшави й Москви.

Католицька Варшава й комуністична Москва спільно запротестували в Парижі проти участі українських студентів у спортивних змаганнях. До бесями перелякані вороги цим ще раз ствердили перед цілим світом, що вони смертельно бояться Українського Народу!

Нова Кумедія.

Щоб привести до ще більшого хаосу українське шкільництво на Закарпатті чсл. міністерство шкільництва приходить з новою кумедією: „родичівським плебісцитом“, що має вирішити якою мовою мають вчитися українські діти. Безперечно, це є на руку московсько-мадярським агентам, які, користаючи з темноти населення й неправильного розуміння слова „руsskij“, затуманяють ще більше українське населення й приводять його до такого блуду, що самі українці підписують протести проти своєї мови. Тому домагаємося, щоби шкільні уряди ясно зазначили в своїх розпорядженнях, що слово „руsskij“ — це тільки як „великоруський, російський“.

А українським учителям звертаємо увагу, щоб перед „плебісцитом“ добре пояснили селянам обидні назви й прочитали уривки як з московських, так і з українських підручників. Ми певні, що тоді наше селянство буде голосувати за українськими книжками.

Редакції Наук. Збір. „Просвіти“.

На нашу замітку в 7. ч. „Пробоєм“: „Панькевичіяда — хруніяда“ відповіла нам в „Українськім Слові“ ціла редакція Н. Зб. „Просвіта“.

Але відповідь та нас не переконує: 1. вістается фактом, що поміщення в тих збірниках писанини московською та чеською мовами однімає місце від українських авторів, маємо докази; 2. що редакція никому з українських авторів не відмовила, то ліпше сказати, що вона навмисне не запрошує, щоб давали свої праці до Збірника ті, хто над вивченням краю працюють (могли б назвати цілий ряд українських учених), натомісъ містить праці приятелів і чужомовні, а деякому таки й одмовила (можемо подати докази) 3. що списування Габріела почеськи з архівних зошитів, забирають місце, але зовсім не прислуговуються до авторитетності Збірників; 4. з вашої „заяви“ виходить, що всяке писання, коли автор заплатить за місце (як Габріел!), буде поміщено в збірнику; 5. що редакція радо би передала редактування в інші руки, то треба пожаліти, що досі того не зробила; передати є кому, а такий стан річей, що з чотирьох редакторів фактично три ніякого відношення до редактування не мають, є надалі вже невносним; 6. знаємо, що два з тих редакторів старші й перетяжені іншою працею, а третій з них своє редакторство може використати хіба на те, щоб пишучи нам відповідь, зайнятися негарним читанням у душах і зведенням порахунку з українським ученим, якого заслуги по вивчені краю кожна обективна людина не може не призвати. Стачить нам його „Золотих скрипок“ з опльовуванням української душі й участь його в редакції „Podkarpatorské Revue“, що стоїть на позиції „третього направлення“ в нашім краю.

Несерйозність редакції „Учит. Голосу“.

Редакція У. Г. в 6. числі помістила статтю Ю. Качали, в якій автор допустився грубої образи українських студентів. В 7. числі „Пробоєм“ ми домагалися від редакторів і автора, щоб публічно — перед громадським судом — подали докази правди своїх тверджень і закиду. Редакція У. Г. відговіла в 7-8 числі „Учит. Голосу“ несерйозним способом: замість суттєвої відповіди, подає якісь — зовсім неправдиві — натяки особистого забарвлення.

Ми знову домагаємося від редакції У. Г. й автора статті, щоб подали докази правди своїх тверджень або відкликали цілу статтю, яка певно не принесла чести ані її авторові, а тим більше „Учительському Голосові“, який, думаємо, не є органом пана Ворона й Храпка, але є органом „Учительської Громади“!

Студенти.

Від редакції.

В 7. числі на адресі кожного читача „Пробоєм“ було зааночено скільки винен до кінця 1937 р. Просимо всіх тих, що ще не вислали свою залеглість зробити так чимскорше, щоб не здергувати видавання „Пробоєм“. Зрозумійте, що екзистенція „Пробоєм“ без передплат і пожертв на пресовий фонд своїх читачів неможлива. Віримо, що не бажаєте пошкодити видавництву й спричинюватися до неточного видавання „Пробоєм“.

Точність „Пробоєм“ залежить від точної висилки Ваших передплат. Тому, ще нині зашліть свої залегlosti на чекове кonto: 201,699!

Листування.

Василь Сурмач — Ужгород: Проект гімну пробоєвиків помістимо в слідуючому числі.

Д. К. Богдан: Вашу співпрацю витаемо й багато від неї сподіваємося. Приеднуйте нових передплатників, ширіть ідею „Пробоєм“!

М. Мигович — Росоші: „Пробоєм“ будемо висилати Вам і далі за Вашу співпрацю, про яку Ви пишете нам у своїм листі!

М. Сільваший — Канада: Привіт Вам за поширювання „Пробоєм“! Пошукайте в дальших місцевостях відповідних хлопців на гаступників „Пробоєм“, що за Вашим прикладом і способом роширювали б „Пробоєм“, приеднували передплатників і збиралі на пресовий фонд!

„Добре знайомий“: Анонімних і непідписаних статей не містимо. Не називаючи свого прізвища ви нам не довіряєте, то й ми вам, тим більше, не будемо довіряти!

Дописувачів просимо вчас надсилати актуальні статті й замітки!

Всі на пресовий фонд!

З браку місця, помістимо в слідуючому числі!

Кожний повинен запрепнумерувати найбільший і найбільш поширений ілюстрований український національний щоденник

„НОВИЙ ЧАС“

Чвертьрічна передплата з щомісячним додатком „Історія Української Культури“: 55 кч. Адреса: Львів, вул. Костюшка ч. 1а.

Читайте! Передплачуйте!
Журнали молодих:
„ДОРОГА“, Львів, Гродзьких ч. 1. III.
Річна передплата 10—кч. (місячник).
„АВАНГАРД“ Коломия, вул. Беднарська 9а. Передплата 30—кч (тижневик).
„ГОЛОС“ Львів, Міцкевича 11. I.
Річно 28—кч (тижневик)
„САМООСВІТНИК“ з прилогою „Дешева Книжка“, річно 33 кч. Львів,
Гродзьких 1. III.

Передплачуйте „ВІСТНИК“ під редакцією Др. Д. Донцова

Передплата на „ВІСТНИК“ виносить річно 23 зл.,
піврічно 12 зл., платні з гори. Ціна окремої книжки 2·20 зл.

Передплачуйте, купуйте й кольпортуйте Такі книжки книгоабірні „ВІСТНИКА“

М. Островерха: Мусоліні	1—	Д. Дондов: Патріотизм	1—
М. Макіавель: Володар	2—	Д. Варняк: Таємниця організації	1·50
М. Антонович: Геррес	1—	Д. Донцов: Дурман соціалізму	1·50
Л. Мосенда: Штайн	1·50	М. Антонович: Маршал Вперед (Бліхер)	1·50
Д. Варнак: О' Коннель	1—	В. Темляк: Завдніння нового покоління	1—
В. Темляк: Богнистий Хрест (Полковник Ля Рок)	1·50		

видані в квартальному „ВІСТНИКА“
Передплатники „ВІСТНИКА“ платять половину.

Передплата на чотири книжки річно зл. 4.

Адресувати: „ВІСТНИК“ Львів, Чарнецького 26.

OBSAH: Dr. S. Rošocha: Masaryk a studenstvo. — T. G. Masaryk: Slovo k inteligenci. — E. Kuzmivna: Co čekame od všeobecnějšího sjezdu. — M. O.: Národnísmus a mládež. — A. Bora: Sociální postavení ukrajinské mládeže. — J. Štefanec: První „pohled“ avtonomie. — P. Rušnycja: Naše školství. — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Od redakce. — Dopisování.

ПРОБОЕМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 1-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч., ціна по однокого числа 1—кч., за границею річно 1 ам. долар. Число чекового конта 201.699.

Видавець: Єлизавета Кузьмівна, Прага II., Сокольська 46. Відповідальний редактор: Юрій Кене, Прага XIX., У нової техніці 23.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Tiskárna František Loos, Praha XII. Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 1. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10—kč., cena jednotlivého čísla 1—kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Vydavatel: Alžběta Kuzmová, Praha II., Sokolská tř. 46. Odpovědný redaktor: Jurij Konyň, Praha XIX., U nové techniky čís. 23.

Adresa: PROBOJEM. Praha IV.. Loretánská ul. č.p. 100

„Українське Музей“
Praha - Žižkov

Karlova 14.

ПО КОНФІСКАТИ ОПРАВЛЕНІ ВИДАННЯ.

ПРОБОЄМ

ЧАСОПИС
ПІДКАРПАТСЬКОЇ МОЛОДІ

РІК ВИДАННЯ IV.

ЧИСЛО 11-12.

ПРАГА

листопад-грудень
1937.

Начальний редактор: Др. СТЕФАН РОСОХА.

IV-ий рік за нами.

В грудні 1937 минає четвертий рік, як з'явилось 1. число часопису української народовецької молоді „ПРОБОЄМ“. Появився „ПРОБОЄМ“ у добі господарської кризи, але з'явився в часі, коли соціалізм і комунізм, та всякі інші чужі впливи повним ходом галасували на українськім національнім тілі й затроювали розкладовими ідеями душу української молоді.

„ПРОБОЄМ“ виповів проти них рішучу боротьбу, яку успішно й послідовно веде до нинішнього часу. Успіх боротьби „ПРОБОЄМ“ проти чужих впливів і розкладових ідей потверджують тисячі свідомої української народовецької молоді. Потверджує це й те, що „ПРОБОЄМ“ став трибуною не тільки української народовецької молоді, але всього пробоєвого, національно поступового українського населення Закарпаття.

Хто знає закарпатські обставини, той знає, що то значить чотири роки в житті українського часопису та ще часопису української молоді, якого не підтримує ні партія, ні держава, але екзистенція якого залежить виключно від його читачів.

Ніхто його не підтримував, не рекламиував і не обороняв. А мимо того „ПРОБОЄМ“ віддержал протягом 4 років найсильніші удари ворогів українського народу. Віддержал клевети й доноси „своїх“ таки українських гает і осібняків.

„ПРОБОЄМ“ віддержал і віддержить тому, що роаголошує вічно живучу ідею, ідею Українського Націоналізму, за якою йде українська народовецька молодь і національно поступове українське громадянство!

„ПРОБОЄМ“ не можна вже знищити! Бо до цього не допустить українська молодь!

Редакція „ПРОБОЄМ“.

Персекуція українців.

Дня 10. листопаду 1937 року з наказу державної прокуратури в Ужгороді були заарештовані: Іван Гопко, фах. учитель в Перечині й його брат Осип Гопко, селяни в Невицького. Брати Гопки впали жертвою брехливого доносу московофілів.

Др. С. Росоха:

Закарпаття – українське!

„Ми покажем супостатам,
Що ще сила й воля в нас!“

Силу — Українського всепросвітянського зїзду в Ужгороді дня 17. жовтня 1937 року — не можна було там відчути так, як тепер. Тоді можна було бачити величавість і красоту українського 2 годинового походу вулицями Ужгорода; могутність та імпозантність двадцятьтисячного українського віча на площі князя Корятовича. Можна було відчути надхнення, той ентузіазм до української справи, що переходив у екстаз. Але силу зїзду можна зрозуміти тільки тепер, коли з його приводу настала констернація в ворожих таборах, безогляду чи то в мадяро-полоно-московіфільськім, чи чехо-жидофільськім; коли переводяться в українців труси й усякі ревіай, коли українців переслідують і арештовують під закидом української іриденти; коли проти українства злучилися всі темні сили на Закарпатті.

Сила зїзду передусім полягає в *жертвенності* українського населення на Закарпатті, що показалося головно в наших селян і робітників. Вони місяцями складали корону до корони, щоб заманіфестиувати в Ужгороді свою українську національність. Українська інтелігенція також доказала, що вона є невідлучною частиною свого народу, для якого жертвують все, що має. Ця жертвенність українського населення на Закарпатті вказує на його велику *Ідейність*. Ідейність вже стала *символом* українства на Закарпатті. А це також є запорукою повної його перемоги!

Сила зїзду проявилася ще й у його *організованості*, що вказує на *дисциплінованість* його учасників. На один тільки національний заклик звявилося двадцять тисяч вірних синів і доньок Українського Народу й присяглися обороняти до смерті українську справу. То не була темна маса, але свідомі одиниці, що знають чого там прийшли й що хочуть!

Зїзд проявив свою силу ще й у *єдності, сильній волі й національній свідомості* своїх учасників. Хто уважно слідив за промовами промовців, а головно за промовами представників селянства й молоді (яким нажаль обмежено час, а деяких вирушувано) й за спонтанічним проявом згоди зіздавиків з промовцями, той переконався, що вже нема того „зраненого брата“, нема того „найслабшого мізинчика“, але є дозрілий, мужній, сильний брат, що, подібно як інші його три брати, бореться за *спільне українське місце* під сонцем.

Тому такий страх і констернація в ворожих таборах!

Ф. Гайович:

Що ховається за „язиковим плебісцитом“?

Вже 18 років панує в закарпатськім шкільництві хаос і „мовна боротьба“. В українських школах учать дітей всячими влісно покрученими „язичіями“, поганою „рускою“ мовою, незважаючи на те, що все це в основі противиться принципам педагогіки. Чсл. міністерство, що мало б респектувати принципи педагогіки й після них поступати, робить противно: замість підручників рідною материнською, цебто українською мовою, затверджує влісно-жахливу писанину московофілів „русські учебники та граматікі“ Сабових і Васіленкових. Очевидно, що ухвалення цих неграмотних „учебників“ збільшило хаос в українськім шкільництві. Цього чсл. міністерству було мало... Воно підлило спірту в vogonь: ввело „язиковий плебісцит“.

Ще ця кумедія не скінчилась, а вже всякі чеські, а вслід за ними й „ russie“ гавети вихваляють чсл. міністра Франке. Якийсь Л. П. в „Soboty“ вигукує ось що: „Перед кількома літами написав десь Іван Олбрахт, що той міністер, що завів би порядок до мовного хаосу Підкарпатської Руси заслужив би собі, щоб був блаженним... тепер вдалося міністрів Франке в основі розвязати те тяжке завдання й заслугує здивування, яким звичайним і демократичним способом те зробив. Виходячи з точки погляду, що школа в основу всієї єдності й всього мовного хаосу, дав голосувати батькам підкарпатських дітей про те, якою мовою має учитися в школах... Плебісцит, що дасть мовну єдність“, вигукує далі писака, „має одно глибоко культурне побічне значіння, а саме: стається передумовою для основи й розвою самостійної русинської літератури, що була до тепер у незначних зародках“. Ось яка мета „мовного плебісциту“!

Але проти вигукувань писаки говорить чеська академія наук, а цілий культурний світ знає, що на Закарпатті живе частина великого 50 мільйонового Українського Народу, а не якісь там „карпатороси“ чи „русині“.

20 тисяч заступників усього українського населення Закарпаття в Ужгороді дня 17. жовтня знову гордо показали перед цілим світом, що закарпатські українці в частиною великого Українського Народу й рішуче домагалися введення українських підручників для своїх українських дітей. Бо ж закарпатські українці говорять однією українською мовою в українцями Галичини, Буковини, Бесарабії й Східної України.

Про „піддерживання“ українців Польщею свідчать польськішибениці, тюрми й безконечні судові процеси проти українського населення Галичини!

А. Бора:

Більш холодної води...

9. XI. ц. р. принесли „Подкарпатське Гласи“ чергові цькування проти українців в статті: „Таді се єдна о стат“. Люди, яких народ ще недавно був під чоботом наїздника, але після визволення садистично поборюють українські права на те саме. Падають в агонію сприводу того, що на Всепросвітянськім відліку українські народні маси спонтанно виявили своє незадоволення з карикатуризованої автономії й що (пишуть Гласи!) „повними устами домагалися не автономії, але самостійності 50 мільйонового українського народу“.

„Міністерство шкільництва“, виводять далі Гласи, „демократичним способом, якого значіння не будемо сьогодні розбирати, вчинило карпаторуський народ рішаючим чинником у питанні навчальної мови в народніх школах. Цей акт спричинив великий розрух на досі тихім поверсі т. зв. мовного питання“. Самі признаються, що плебісцит зробив розрух. Бо такого „демократичного способу“ не визнало людство й найбільш демократична Франція, щоб у ділах мови рішали зовсім неграмотні батьки, яких ще до того найогиднішим способом обдурювали „гаспада“ учителі. А щоб заалармувати всіх чехів і викликати в них ненависть проти українців, пишуть Гласи таке: „Публічно говорилося(I): Що ж така республічка, таких шість мільйонів чехів, проти нас 50 мільйонів українців, що розторощимо Росію, та відбудуємо собі власну державу, хочби й в помічю німців. Ніяка Підкарпатська Русь, але Закарпаття, де чехи не мають чого шукати“.

Подкарпатське Гласи, як півень з заплющеними очима, співають: „говорилося“, „німецька поміч українцям“ і т. п. Це таке начеб Гласи радили українцям поставити на новому Українському Престолі Сувореніти замість Сталіна Гітлера. Хіба ж ми, українці, не знаємо, що ніхто не буде такий, і „найдемократичніший гуманіст“, щоб підставив свою голову за нас. Коли ж чех хотів би осуджувати наш, український, самостійницький рух, то найперше мусить осудити свою самостійність. Бо ж Український Нарід має природне право на власну державу, як чехи та інші народи!

Грубим і провокативним способом напали Гласи на українців з Галичини. Мовляв: „Був на Підкарпатській Русі пан добродій, колега полковник цеї тої авантюрної армії на південній Русі...“ й т. д. Отже тепер чехам українська армія авантюрна. Але коли оборонила Кошиці й Словаччину перед мадярськими військами, тоді була добра. Тоді чехи співали оди в честь української армії. А тепер тим самим українським воякам віддаються лайкою.

Однак ми не знаємо, яке право мають чехи з Гласів обиджати наших братів-українців з Галичини. Чи ж вони (чехи з Гласів) думають собі, що мають більше право жити на Закарпатті, як наш брат-українець з крові батька прадіда на своїй українській землі. Замість того, щоб мовчки сидіти на нашій землі, тім ще щось не до вподоби...

Рясні словои проливають Гласи за те, що наша, українська, молодь за 18 літ не була вихована на „добрих чехословаків народності підкарпаторускої“. 18 літ мусіли ми, українці, ждати, щоб „демократичні“ чехи призналися прилюдно, що вони бажають собі мати на Закарпатті замість нас, українців „істинних чехоросів“. Але цього ніколи не буде!

Гласам ще не подобається, що наша, українська, молодь вчиться нашої, української, історії. „На Закарпатті горожанські школи, де учень по восьми роках навідування школи не знає, що то в Зборов, не говорячи про битву під Зборовом, але подрібно б вам розповіли, що на Заленім Клині живуть „наші“ українці й той учень є ліпше інформований про Січ, як про Табор, але про відважних закарпатських священиків-будителів не знає нічого, однак проклинає по фахманськи Катерину велику, що зруйнувала Січ“.

По „педагогічних“ вказівках „вчених“ з Гласів наша, українська, молодь не мала б знати, що на Заленім Клині живуть також українці, але мала би величати те, що подобається Гласам... Але ми вважаємо вповні за добре, якщо українська дитина наші традиції про Січ, бій під Крутами, розстріляння московсько-жидівськими варварами 359 найкращих героїв-оборонців України під Базаром 22. грудня 1921 р. носить у своїх серцях.

С. Луцак:

Українство в наступі!

Одобрення „руссих“ неграмотних підручників чеським міністерством шкільництва викликало серед українського населення Закарпаття цілі бурі народного гніву. Українське громадянство Закарпаття ясно усвідомило собі, що це новий замах на українську культуру з боку чеського уряду й що проти цього треба чинно боротися. Кожний українець знає, що це робота мадярів і жидів, а в першу чергу чеських народних соціалістів, які вдають з себе „спасителів“ Закарпаття, а на длі вони в його найбільшими (тим самим і цілого 60 мільйонового Українського народу) ворогами. Під їхнім проводом чеські москофіли розпочали боротьбу проти українського населення. Однак показалося, що й „власть імущі“ не в силі перемогти природній гін українців.

Ще задовго перед початком шкільного року деякі українські села скликали батьківські збори й запротестували проти неграмотних „руssких“ підручників. Не аважаючи на гідку зброю кацапів: підступ, обман, демагогія, хитроці, якою вони стараються перетягнути батьків на свою сторону, українці на чолі з своїм свідомим учительством повели ще інтенсивнішу протиакцію. Наводити хронологічно всі села, які рішуче поставились проти неграмотних „учебнікоф“ годі, бо це аробили всі передові села й міста.

Однак ці успіхи, які адобуло українське громадянство в обороні своєї мови й культури, не сміють нас задовольнити. Навпаки це мав нас пхнути в нові ще заваятіші бої. Не допустимо, щоби чесько-московофільська політика панувала в українських школах і диктувала нам свою волю, яка заразом в волю ворога, що старається користати в поширеній ним між українцями темноти. Водночас українське громадянство доказало, що хоче жити, само собі диктувати й що воно не стерпить ніякого пониження своєї української мови й ваагалі своїх національних святощів ворогами й що всяких агентів, обманців, ренегатів та вайдів викине на смітник.

Іван Чопик:

Останні викрики „руssкості“.

Ціле Закарпаття знаходиться тепер під знаком великої боротьби. Це боряться українці з видуманим чехами „руssким“ мадяро-московофільством, хоч його між українцями піддержують не лише чехи й їхнє міністерство шкільництва та адміністративні уряди, але також Варшава й Будапешт, всежтаки природній Український Націоналізм а дня на день зростає, могутнів, бо люди, що до цього часу були затемнені шкідливим чеським московофільським дурманом-опіумом, пробуджуються з сну й стають у ряди активного Українського Націоналізму, а чеське московофільство, збудоване на соломяній підставі, з дня на день завмирає.

Чеські московофіли побачили, що їхня „наука“ — це родійський колос на соломяних ногах, що ось-ось впаде маленька іскорка й колос впаде й розспілеться. Тому в передсмертній агонії, в передсмертних судорогах так, як потопаючий ловиться й за найменшу дошку, вони вхопились до найпоганішої агітації. По селах зявилися, як саранча, плачені агенти, яким підлим способом хоч і вдалося зібрати пару підписів, мовляв, на „наші учебники“, але то була остання пісня чеського московофільства на українськім Закарпатті. Слово „наші“ — це гарне й милозвучне слово. Кожний ставиться до нього прихильно, бо хто хотів би „чуже“, а не „наше“?! Наше населення завсіди боронить „наше“ й кожний за „наше“ й життя радо віддав би. *I якраз в цім лежить ціла трагедія українського населення, бо багато є українців, які не вміють розрізнати, що є справді наше, а що є чуже!* Тому деякі українці падають жертвами неграмотних чужих агітаторів, підписуючи їм протести проти українців.

Л и с т и.

I. Свято в честь Цариці України є величавою маніфестацією, що ми, українці, є народом вірочим, але заразом свідомо українським, що й Пресвяту Богородицю хочемо бачити в церквах на жовто-блакитних прапорах, в українській вишиванці, з українською короною на голові, як Царицю України. Ані чеська жандармерія, що з багнетами над нами стояла, коли ми молилися до Бородиці (в Невицькім і Бичкові), ані конфіската наших промов (у п. проф. Шерегія), ані поліційні доноси та слідства нас ніколи не відірвуть від Бога й України.

Молодий Українець.

II. Українське селянство завсігди готове за українську ідею й те найдорожче своє майно й життя жертнувати. Ціле село Люті (800 школоповинних дітей) і близьке село Вішка маніфестаційно проголосили на засіданні батьківського обєднання, щоб їхні діти вчилися українською мовою в фонетичним правописом.

Батьківські збори, що були скликані на бажання „руssкого“ управителя школи й нотарського уряду (нотар Борош Іштван, мадяр), стали голосуванням одноголосно на 100% за українські книжки.

Правда переможе й на Закарпатті, а правда є за нашим українським народом. Тому хай живе українська мова! *Селянин.*

С Т У Д Е Н С Ь К И Й В І С Н И К

Союз Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

13. жовтня відбулися загальні збори Союзу. Вписалися 23 нові члени. Братиславську філію заступав т. Ботош. До Виділу вибрано: голова — Юрій Штефанець, абс. прав, заст. — Олександр Скаль-

ський, техн., секретар — Дмитро Галай, торг., писар — Володимир Вашук, техн., соц. реф. — Стефан Бреза, філ., культ. реф. — Юрій Кене, прир. н., скарбник — Юрій Козьма, торг., бібліотекар — Стефан Лозан, філ., прес. рефер. — Федір Гайович, філ. і Андрій Бора, торг., спорт. реф. — Михайло Бокотей, прир. н., заб. реф. — Михайло Петрусь, консер. Члени: Михайло Кричка, філ. та Іван Товт, прав. Рев. Ком.: Др. Стефан Росоха, Єлісавета Кузымівна, канд. проф. та Іван Долинай, абс. прав.

14. жовтня на Видловім засіданні рішено вислати на Всепросвітянський з'їзд до Ужгороду делегатів: Дра С. Росохи й О. Скальського.

1. листопаду Союз з Українською Академічною Громадою влаштував свято поляглих, у якому активно взяли участь: Є. Кузьмівна, М. Ігнатишин, Д. Галай і О. Блистів.

6. листопаду на член. сходинах відбувся реферат Др. С. Росохи: „Всепросвітянський з'їзд в Ужгороді“.

13. листопаду відбувся реферат Др. С. Росохи: „Праця студента“.

28. листопаду відбулися членські сходини, на яких рішено вислати меморандум у справі перsecуції українців на Закарпатті.

Новий правник Союзу.

18. листопаду з успіхом закінчив свої правничі студії т. Іван Долинай з Росвишова. Тов. Долинай був два роки генеральним секретарем Союзу Підкарпатських Українських Студентів у Празі. Okрім того працював у Т-ві Українських Католицьких Студентів, був головним секретарем у Т-ві св. Василя Великого, працював в адмін. часопису „Проблем“ і філії Т-ва „Просвіта“ в Празі.

Молодому правникові т. Долинай бажаємо багато успіху й витривалості в його дальшій праці для Українського Народу на Закарпатті.

Видл Союзу П. У. С.

Філія Союзу П. У. С. у Братиславі.

20. жовтня відбулися загальні збори філії Союзу Підкарпатських Українських Студентів у Братиславі. Нових членів прибуло 6. Всіх членів 54. До Видлу вибрано: голова — Микола Товт, мед., секретар — Іван Попович, мед., скарбник — Іван Лях, мед., соц. реф. Павло Нірода, прав., культ. реф. — Стефан Ботош, мед., протоколянт — Василь Гіріць, мед., бібліотекар — Василь Пантьо, прав. Рев. Ком.: Іван Ройко, прав., Олександер Долинай, мед. Члени: Петро Печкан, прав., Єлісавета Петахівна, філ.

Українська Академічна Громада в Празі.

20. жовтня відбулися загальні збори Української Академічної Громади в Празі. До Громади прибуло 20 нових членів. До управи вибрано: голова — В. Яхно, заст. — М. Антонович, секретар — О. Блистів, скарбник — Д. Хоркавий, бібліотекар — М. Сидор. Члени: Т. Панькевичівна, А. Дехівна. Рев. Ком.: К. Мельник, Я. Писарів, Інж. Й. Василюк.

Фонд імені князя Корятовича.

17. жовтня відбулися установчі збори „Студентського допомогового фонду ім. кн. Корятовича в Ужгороді“, якого метою є допомога українському студентству. Товариство в під проводом директора ужгородської лічниці п. Дра Миколи Долиная, що є зарукою, що фонд сповнить своє завдання.

Просимо все українське громадянство прийти фондові на поміч. Гроші посыайте на адресу скарбника: Микола Бабота, Ужгород, Підкарпатський Банк.

Академічний відділ абстинентів у Празі.

21. листопаду відбулися загальні збори Академічного Відділу краєвої централі абстинентів Закарпаття в Празі. До управи вибрано: голова — Михайло Родак, торг., містоголова — Антін Романець, торг., секретар — Стефан Бокотей, філ., скарбник — Михайло Чопик, архітект, референт пропаганди — Дмитро Криванич, прав. Члени: Федір Маркуш, прав., Стефан Лозан, філ. Ревізори: Андрій Бора, торг. і Павло Желтвай, мед.

РУХ МОЛОДІ

Пробоєвики! Слово за Вами!

Зближаються Різдвяні вакації. Розійдеться по цілім Закарпатті. Не смів бути ані одного між Вами, що *не перевів би в своїм селі коляду в користь свого часопису „Пробоєм“*. Не пожалійте трохи труду й часу обійти на Різдво кілька десятків хат своєї рідні й знайомих з побажанням їм веселих свят. При тім дайте їм підписати листину на пресовий фонд „Пробоєм“. І найменший однокороновий даток сповнить своє завдання, тільки зверніться за пожертвами до більше людей!

Хто не має можливості перевести коляду, хай тоді постарається зібрати декілька десятків корон при стрічі. Гарно було б *влаштувати представлення в користь „Пробоєм“*.

Не забувайте також приєднувати нових передплатників, від яких беріть *писемні замовлення*.

Пластуни, юнаки, пробоєвики! Слово за Вами! Приголошуйтесь до адміністрації за уповноваженнями. Це відноситься й до дівчат. Пам'ятайте: *Різдво для „ПРОБОЕМ“!*

ХРОНІКА.

Найновіші вісті з Закарпаття.

— По арештуванні братів Гопків — ревізії й труси в українських діячів.

— Переслідування гострі, готовуться ще більші. Але народ однодушний і неуступний.

— Перечинці сказали Мевнікові, що вони, українці, не тому прилучились до ЧСР по міжнародному договорі, щоби їх чехи переслідували, але щоб в республіці уживати самостійної української свободи.

— Невичанський прапор Цариці України є в прокуратурі в Ужгороді.

— Молодь в прізвищем „Русин“ зміняє його на Українець!

— На Закарпатті загальне одушевлення до боротьби.

Новий український часопис!

В Празі з'явився новий часопис „Українська Родина“. Вже сама його назва вказує, що редакція поставила собі мету, розвуждити в українських родинах — основі Української Нації — високу національну свідомість і горючу любов до свого Бога, Народу й Батьківщини України.

Бажаємо „Українській Родині“, щоб вона дійсно була на столі кожної української родини на Закарпатті!

Москвофіли налякані українським вїздом.

Ще перед вїздом москвофіли показали де треба, що за витрачені на них гроші вони не жаліють черевиків. Бігали до впливових чехів і рознюхували їм виплатитися чсл. владі недопустити українського Просвітянського вїзду. Коли рознюхали, що вїзд буде й що москвофіли тимчасом не мають чого робити в чеських передсінках, митнулися москвофіли по українських селах з скаженою агітацією проти українського вїзду. Вони ще на передодні вїзду поширювали між українцями провокацію, що вїад не відбудеться й т. д.

Але 20 тисячна участь просвітян (бо самі поїди привезли тоді 15 тисяч осіб!) — українських селян і робітників на вїзді, так перелякала москвофілів, що вони до сьогодні ще не перестали вити проти українського вїзду в Ужгороді на забаву своїх хлібодавців. Москвофіли роблять доноси на українських провідників розпускають інтриги й друкують провокаційні вигуки. І то без огляду на їхню орієнтацію, почавши від видаваних за чеські гроші: „Русский Народный Голос“, Карпатарусское Слово, Земледельская Політика, Русская народная газета“, за польські гроші фенциківський „Наш Путь“ і малярські бродіївський „Русский вестник“. Головно виникає в доносах і провокаціях проти українців владна москвофільська газета „Рус. Нар. Голос“!

м. ф.

Фенцик інтерпелює...

„Наш путь“ (ч. 276) містить інтерпеляцію Фенцика до чсл. прем'єра влади „про маніфестацію українців в Ужгороді дня 17. X. 1937“.

Це є тільки доказ історичного значіння 17. жовтня 1937, що знову потвердив українську силу на відвічній українській закарпатській землі й смерть гнилого москвофільства удержануваного чужими грішми!

—а.

Москвофіли проти українських священиків.

Кацапня все виступає проти наших українських священиків: у пресі, на зборах і т. д. При тім не перебирає в засобах: брехня, клевета, обчериення, доноси це в них авичайна річ. Перед веде в тій варварській гуканині редакцію московськими емігрантами, а за гроші влади видаваний „Рус. нар. голос“, що 4. XI. ц. р. оббрехав протоігумена о. Булика й інших отців Василіян. Такі та ім подібні факти доказують для чого чеська влада фінансує протиукраїнський московофільський часопис.

Г—к.

„Фонд русских учебникоф“.

Всі московофільські газети переводять збірку на „фонд русских учебникоф“. Таким способом москвофіли хотуть використати непоінформованість українського населення й всунути до рук українських дітей неграмотну московофільську книжку. Українські вчителі, не дозволіть до цього! Все українське населення повинно стати на допомогу своєму українському вчительству! Українці, Учительської Громади, „Просвіти“ Шкільної Матки, українських партій негайтесь, а поспішіть!

—ч.

Геть з „Русским Народним Голосом“!!!

Не вийшло ані одно число „Рус. нар. голосу“ в якім не було б нападу в брехливій і провокаційній формі на українське населення на Закарпатті. Чим далі тим з більшою скаженістю нападає й силкується бити українців „Рус. нар. голос“, який редактують московські емігранти, що живуть з українців. Замість бути українцям вдячними, варварська кацапня бреше й кличе на українців чсл. поліцію та жандармів.

Чсл. влада дав на той часопис щомісячно величезні тисячі, які стягав в порції з українців, щоби потім той часопис лаяв українське населення й намагався його бити.

Протестуємо проти такого поступування чсл. влади й домагаємося негайно припинити субвенцію протиукраїнському „Рус. нар. голосу“, який по варварськи ображав українську національність. —а.

Йоссько Шідак.

Не всі читачі знають про цього осібняка, що ділється з Ужгородом (найчастіше) під значкою Šк до „Лідових Новін“. Він систематично провадить боротьбу з немилим йому українством. Він вузітським способом вбиває в голови читачів „Л. Н.“ представлення супроти нас таке, яке дістаеться з кривого дзеркала.

Отой Йосська перед українським просвітянським зіздом пише про нього, як про чергову „інекцію українофілам“, — так пише осібняк, який добре знає, що пише неправду. А коли зізд відбувся величаво, Йосська на хвилю стратив голову. А розмисливши пускає другу брехню, — що імпозантніс маніфестації „Просвіта“ завдячує комуністам. Отже, — українство на Закарпатті, то в комунізм. І то ще не все: „Навернення комуністів (до українства) в найновішої даті“, — бреше Йосська, хоч йому найліпше відомо, що чсл. комуністична партія на Закарпатті маскується українством вже майже від 1922 р. Він про те добре знає, але для його краму потрібна брехня й він бреше, певний, що чеський читач в тім не розбирається!

Подібним способом Йоська інформує й про „мовний плебісцит”, надписуючи заголовки своїх інформацій: „Rusinske učebnice vedou“, а в середині пише про перемогу „domaciho směru ruského“. Так фабрикують зарозумілі чужинці непошану до української національності.

Жиди намагаються розвивати українське шкільництво на Закарпатті. Вони, в осібняках Йосьок Шідаків, силкуються бити україство. Для чого? Щоби за допомогою чехів а москофілами забезпечити собі спекулянтську легку наживу з українців. Глядіть, сісте вітер — пожнете бурю!!!

B. K.

Де найліпше жидам?

Жидівські палестинські газети пишуть, що найліпше жиди живуть в ЧСР, бо всюди інде (крім СССР) їх бути і переслідувати. А в ЧСР жиди мають не тільки право меншини, але на українськім Закарпатті й 80% маєтку, хоч їх є тільки 15% населення.

I „Общество Духновича інтерпелює...“

„Русская народная газета“ (ч. 28) пише, що й біденське общество Духновича подає також протест проти величавої маніфестації українців-просвітян в Ужгороді. Бідне общество Духновича не мало (і не буде мати!) стільки учасників на своїх всіх разом „днях русской (не) культури“, як „Просвіта“ мала тільки на однім своїм зізді! K.

„Рус. нар. голос“ провокує й бреше!

Московські емігранти (Неадалскій і ін.) знову пишуть (в ч. 239) не правду про українську футбольну 11-ку, мовляв про неї числ. фут. асоціація нічого не знає, хоч цілий шк. р. 1936/37 про побідні спортивні бої української 11-ки писала чеська преса, а радіо одночасово розвігошуvalо побіди української 11-ки над іншими високошкільними клубами.

B.

Москофіли боліють.

Москофілам дуже дошкуляє, що „У Вел. Березнянськім окрузі й окрузі Перечина лише 45% голосувало за русські учебники. Далі „Рус. нар. голос“ (ч. 230) пише, що „Крайньо пасивно держить себе Рахівський округ. Поки що не більше 20% домагалося голосування“.

Всюди, де є більша національна свідомість, перемогли українські книжки. А й ті, що голосували за „руsskіe учебники“ тепер, як побачили, що то московські книжки, протестують проти них і домагаються українських книжок!

g.

Фенцик все програває.

Чеські газети пишуть, що Фенцик програв вже майже 30 процесів, в яких обжаловував окремих осіб за неправдиве проти нього обвинувачення. Суд звільнив всіх Фенциком обвинувачених, а Пішта Бачій мусів заплатити судові витрати.

За лояльність бути.

Найлояльнішим елементом на Закарпатті є українці. За те вони найбільше биті й переслідувані. З українських газет наприм. чеські газети дуже бути „Народну Силу“. Не думайте що за нелояльність. Лояльність вона проявляє майже в кожнім числі, от хоч би в останнім

20 числі в передовиці якогось „Каменаря“ (автора жалюгідної брошурочки „Русин чи Українець“?) Але то вже так судилось таким людям!

Не бавтесь з вогнем!

В 31 числі „Свободи“ ред. „Карпатської молоді“ помістив привіт Просвітянському з'їзду від „першого“ (!? — ред. Віночка, Нашого Рідного Краю, Пчілки, Пластуна й т. д. — протестуйте!) журналу для Української Молоді Підкарпаття*. Між ін пише: Одначе, національне освідомлення має від природи свій ґрунт на Підкарпатті, — бо(!) виростає новий молодий народ*. (???)

Гасло: „творити новий народ під Карпатами“ вигукувала „Карп. Мол.“ у І. річнику. Тепер, коли не виходить, то п. ред. „К. М.“ вигукує його в „Свободі“. Подібну спекуляцію про „Підкарпатський Український нарід“ висловується в малюгіднім „Маніфесті“ з нагоди просвітянського з'їзду.

Концепція „творити новий народ під Карпатами“ або як чсл. прем'єр мін. Др. Годжа висловився на початку 1937 р., а „подкарпато-русского племени“ систематично творимо „карпаторусский народ“, походить від чсл. народніх соціалістів, яких міністер Франке одобрив неграмотні московільські підручники й завів ганебний протиукраїнський „язиковий плебісцит“, чим спричинився до нечуваного хаосу в українськім шкільництві на Закарпатті.

Такими методами чехи хочуть творити з українців окремий „карпаторусский народ“, а ми їм ще самі допомагаємо!

В підкарпатській колеї непорядки.

Колею завідує Коханій-Іоральчук і студ. Е. Товт, що з початку коректно поводилися з українськими студентами. Потім зривано українські оголошення, а українських студентів переміщувано з ліпших приміщень. Мимо того москвсфіли невдоволені ведучими. Про Коханого вони пишуть у своєму фенциківськім „Наш Путь“ у ч. 267 і 276: „Карпаторусское студенчество не может терпеть, чтобы в карпаторусском общежитии распоряжался адін буковинской прішелец... уставо буковинскаво прішелца вавсе нет средяво образованія“. В сен. Бачинського московіли домоглися, що той заказав вивішувати українським студентам свої оголошення.

Українські студенти протестували проти насильства над ними й домагалися від Кураторії направи. За допомогою вони звернулися й до українського члена Кураторії пос. Ревая. Цей відбув їх тим, щоб у протестах не вживали слова „домагаємося“, але „просимо“. Тепер українські студенти боряться гроти назви „карпаторусское общежитіє“. Побачимо, наскільки допоможе їм обстояти у цій справі український престіж секретар Кураторії пос. Ревай?

—а.

Верховина голодув!

Ще тільки початок зими, а Верховина вже голодув. Голодують навіть ті, що запрацювали собі моаольними руками трохи грошей, але не можуть купити собі кукурузи й живляться бараболею. По цілій Верховині не можна купити кукурузи, бо адміністративні уряди не дбають про довоз її туди.

А що тепер роблять посли? Чому не дбають про голодуюче населення яке потребують, як видно, тільки при виборах?!

Хто буде рішати в губерніяльній раді?

Хто знає склад губерніяльної ради, тому не тяжко вгадати, що рішаючий голос у ній будуть мати 3 чехи, 3 жиди й 2 мадяри. На перший погляд виглядає, що перевагу має автохтонне українське населення, бо має 16 представників. Але чехам вдалося їх поділити, добравши до 8 українців, 8 московофілів.

Отже, рішав чужий елемент, що розділив і тим спаралізував українців. 8 проти 8-ми! Так...

Не були б соціалістами та ще й „революціонерами“...

„Трудовий товариш“ Н. Григорів „погодився“ помістити в своїй „Трудовій Україні“ центральнім органі (шматочку паперу!) т. зв. „української партії соціалістів-революціонерів“ таке: „До польської урядової політики пристали не лише ундівці й хомишинівці, але до того ще й ОУН. Наслідком того урядова група українців має світську старшу інтелігенцію, клерикалів і націоналістичне студентство“.

Що за шарлатанство! Таке може писати тільки найпідліша людина, або останній ідіот, який не знає, що тільки саме членство в ОУН поляки вважають за державну зраду й засуджують його до 15 літ тюрми, а українське націоналістичне студентство ляхи переслідуєть варварським способом!

Персекуція проти українських учителів у широких розмірах!

В звязку з т. зв. „язиковим плебісцитом“ ведеться масове переслідування українських учителів на Закарпатті, списують протоколи, заводять дисциплінарки, суспендують (Тимканичеву й Желтваївну), а навіть арештовують (Іван Гопко, фах. учитель в Перечині)! Закид: агітація проти московофільських книжок, що, мовляв, дав підозріння в українській іриденті!

Персекуцією й терором чсл. уряди хочуть залякати українських учителів і відрізати їх від праці для свого народу.

Але великий Український Нарід під проводом своїх героїв оборонив, обороняє й оборонить проти кожного ворога своє життя — свою мову.

Нова граматика української мови.

Граматика й правопис української мови. Частина перша. Фонетика й морфологія. Підручник для середніх шкіл і самонавчання. Склад Ярослав Неврлі, викладач української мови. Ціна 8.— Кч. Накладом Івана Романа. Ужгород 1937.

Кожний українець повинен її мати. Авторові бажаємо, щоб у скорім часі видав другу частину.

Нова Гренджкова повість.

Видавництво т-ва українських письменників і журналістів в Ужгороді видало повість В. Гренджі-Донського: „Петро Петрович“. Стор. 183, ціна 11.— Кч. з пересилкою. Замовляти можна в автора, Ужгород, Берчені вул. 12. Рецензію подамо в однім з найближчих чисел.

Від редакції.

Внову зазначуємо на адресах читачів суму, яку довгують до кінця 1937 р. Просимо всіх негайно вирівняти свій довг. Ви ж знаєте, що точне видавання „Пробоєм“ залежить від точної висилки Вашої передплати. Ви вважали за потрібне відбирати часопис цілий рік, то тепер заплатіть за нього. Не можемо погодитися з тими, що тепер кінцеві числа завернуть в думкою, що не заплатять за цілий річник. Імена тих надрукуємо на чорній таблиці, щоб українське громадянство могло зробити собі про них опінію й належно осудити їх. Як комусь помилково вказано неточно, просима повідомити нас!

Листування.

М. Сільвашій — Канада: Зашліть нам фотографію Вашого гуртка „Пробоєм“. На Різдво переведіть коляду в користь пресового фонду „Пробоєм“. Привіт усім канадським пробоєвикам!

В. Надь — Мінхен: „Пробоєм“ висилаємо Вам. Пишіть нам про тамошнє студентське життя. Привіт!

Ю. Габовда — Бруклін: Уповноваження та інструкції як за-
класи гурток молоді „Пробоєм“ — вислали Вам. Не забудьте на
Різдво в Новім Краї покладувати старокраївим звичаєм у користь
„Пробоєм“. Вітайте від нас всіх американських пробоєвиків!

І. Ірлявський: Вашу збірку поезій „Кров“ одержали. Про її видання в „Книгозбирні Пробоєм“ ще Вам напишемо листом.

Д. Котланів — Богдан: Вам і товаришам „Пробоєм“ виси-
лаємо точно. Страту урійте на пошті. Останні числови силаємо ще раз.

В. Йосипчук — Бичків: Вам переказуємо те саме, що п. Д. К.
Поетам: Вірші почнемо друкувати від 1. числа 1938 р.

Дописувачам: Листи пишіть окремо. Пишіть вчас, коротко
і річево!

Всі на пресовий фонд!

Хто жертвuje на пресовий фонд 100—Кч (і ратами, але мусить наперед заслати редакції заяву), стається основуючим членом часопису української під-карпатської молоді Пробоєм. Всім іншим щира подяка.

До тепер ми публікували в „Пробоєм“ імена прихильників української преси та їхні датки на пресовий фонд „Пробоєм“. На будуче, з певних причин, не будемо публікувати імен жертвовавців. Але просимо всіх тих, що протягом 4 років підтримували видавництво „Пробоєм“ не забувати про „Пробоєм“ і надалі. Теж просимо збільшувати ряди основуючих членів „Пробоєм“ і приєднувати нових передплатників!

В новім році з подвійною енергією до праці для Рідного Народу!

Адміністрація „Пробоєм“.

Кожний повинен відпренумерувати найбільший і найбільш поширений ілюстрований український національний щоденник

"НОВИЙ ЧАС"

Чвертьрічна передплата в щомісячному додатку "Історія Української Культури": 65 кч. Адреса: Львів, вул. Костюшка ч. 1а.

Читайте! Передплачуєте!
Журнали молодих:
"ДОРОГА", Львів, Гродзецьких ч. 1. III.
Річна передплата 10—кч. (місячник).
"АВАНГАРД" Коломия, вул. Беднарська 9а. Передплата 30—кч (тижневик).
"ГОЛОС" Львів, Міцкевича 11. I.
Річно 28—кч (тижневик)
"САМООСВІТНИК" з прилогою "Дешева Книжка", річно 33 кч. Львів,
Гродзецьких 1. III.

ВІЙШОВ З ДРУКУ

СЛОВНИК

чесько-український і українсько-чеський СКЛАВ П. ЩЕРБУХА.

Словник містить найуживаніші українські й чеські слова, українську й чеську азбуку й має 300 стор. дрібного друку. Українська частина словника опрацьована за словниками Української Академії Наук і написана за українським академічним правописом.

Ціна словника Кч. 21.—. Пересилка Кч. 1.—.

Замовляти словник можна в автора: P. Šcerbuchha, Praha XII., Šmilovského 8.

УЧІТЬСЯ ЧУЖИХ МОВ!

Перфектно по німецьки за 4 Кч місячно!

Визначний середник до скорого й викінченого вивчення німецької мови представляє правильне читання одинокого й дуже цікавого мовного часопису "Чесько-німецький читач і перекладач". Той місячник містить добре оповідання, анекdoti, rovgorovi, поучні статті, листи і т. д. Хто взагалі не знає по німецьки, хай замовить свібі Курс для початкуючих, що вийде в новому, злішенному виданні в половині грудня й який дасть в короткім часі потрібне попереднє знання. Ваірцеві вшитки дістанете даром у видавництві. Адреса: Nakladatelství Gustav Förster, Jablonec n./N.

OBSAH: IV. rok za námy. — Dr. S. Rosocha: Zakarpatska ukrajinske. — F. Hajovyč: Co se skryvá za „jaz. plebiscitem“. — A. Bora: Vice studene vody. — S. Lucák: Ukrajinství v nastupu. — Ivan Čopyk: poslední vykříky „russkosti“. — Dopisy. — Studentský věstník. — Ruch mládeže. — Kronika. — Od redakce. — Dopisování.

ПРОБОЄМ

часопис підкарпатської молоді. — Виходить 1-го кожного місяця. — Редактує редакційний кружок. — Передплата в ЧСР: річно 10—кч, ціна по однокого числа 1—кч, за границею річно 1 ам. долар. Число чекового конта 201.699.

Видавець: Єлизавета Кузьмівна, Прага II, Сокольська 46. Відповідальний редактор: Юрій Кене, Прага XIX, У нової техніки 23.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Adresa redakce a administrace: Praha II, Sokolská tř. 46. Tiskárna František Loos, Praha XII, Americká 41.

PROBOJEM

časopis podkarpatské mládeže. — Vychází 1. každého měsíce. — Rediguje redakční kroužek. — Předplatné v ČSR: na rok 10—kč., cena jednotlivého čísla 1—kč., do ciziny ročně 1 am. dolar. Číslo šekového účtu 201.699.

Vydavatel: Alžběta Kuzmová, Praha II, Sokolská tř. 46. Odpovědný redaktor: Jurij Könyü, Praha XIX, U nové techniky čís. 23.

tel. v Praze č. 82.649 IIIa 1937. Podávací pošt. úřad Praha 11. Adresa redakce a administrace: Praha II, Sokolská tř. 46.

Adresa: PROBOJEM, Praha IV.—11. pošt. schránka.

nařízené Ministerstvo
ře.- Železov

